

Beleidsplan 2021-2024

**Ruimte voor
verbinding**

stimuleringsfonds creatieve industrie

Ruimte voor verbinding

stimuleringsfonds creatieve industrie

vormgeving architectuur digitale cultuur

p.o. box 29066
3001 gb rotterdam

groothandelsgebouw
ingang c, 5e etage
weena 723, rotterdam

+31 (0)10 436 16 00
info@stimuleringsfonds.nl
www.stimuleringsfonds.nl

kvk 41133717
IBAN NL13 INGB 0671 3484 26

Nederland staat voor grote transitieopgaven in het ruimtelijk domein. Onder andere de bouw van een miljoen nieuwe woningen, de energietransitie en het klimaatakkoord vereisen, met de schaarse ruimte die we hebben, een duidelijk beeld bij een hoogwaardige leefomgeving. Die opgaven kunnen niet los worden gezien van de technologisering van onze werk- en woonomgeving. De opmars van robots maar ook de toepassing van kunstmatige intelligentie zorgen voor een andere ecologie; een andere wisselwerking tussen mens, natuur en machine.

Verbeeldingskracht, verbindingskracht en ontwerpkracht dragen bij aan nieuwe perspectieven op deze actuele opgaven. Die ontstaan niet vanzelf. In een gesprek dat David Lynch met Paul Holdengräber had, beschreef hij op veelzeggende wijze hoe die nieuwe ideeën in kleine fragmenten in 'the other room' ontstaan: 'you see it, you hear it, you know it'. Het Stimuleringsfonds biedt voor het ontstaan van die nieuwe ideeën ruimte aan ontwerpers om te experimenteren, te onderzoeken en te maken. Steeds vaker is daarbij sprake van interdisciplinaire samenwerking tussen verschillende domeinen en disciplines aan zowel de ontwerpende als de opdrachtgevende kant. Tezamen ontstaat hierdoor ruimte voor vernieuwende en verrassende verbindingen.

Dit beleidsplan schetst hoe het Stimuleringsfonds de komende jaren ruimte blijft geven aan ontwerpend onderzoek binnen de deelregelingen voor vormgeving, architectuur en digitale cultuur. Hoe het Stimuleringsfonds blijft bouwen aan een sterke en veerkrachtige infrastructuur voor de creatieve industrie. En hoe binnen de nieuwe experimenteerregeling ruimte wordt gecreëerd voor verfrissende alternatieve denkrichtingen. We kijken terug op behaalde resultaten, herdefiniëren onze doelstellingen en bouwen aan een sterker programmahuis, omdat we geloven dat er een groot publiek belang is bij goed (ruimtelijk) ontwerp voor de opgaven van de toekomst. Dat vergt intensieve samenwerking tussen het culturele, maatschappelijke en economische domein. Weliswaar vertrekt het fonds vanuit het culturele perspectief, maar steeds vaker zien we, bijvoorbeeld binnen onze open oproepen voor 'Ruimte voor Talent' en 'Fresh Perspectives', dat er nieuwe connecties ontstaan die tot ver buiten de culturele sector reiken. Als Stimuleringsfonds willen we nog meer ruimte voor die verbindingen mogelijk maken door met het wetenschappelijke veld, met Research & Development-afdelingen van private partijen en met regionale en internationale partners interdisciplinaire samenwerkingen aan te gaan.

Het fonds hanteert daarbij een inclusieve, transparante en vooruitstrevende werkwijze met veel aandacht voor de belangen van individuele aanvragers. Dat doen we met een kundig, loyaal, divers en enthousiast team vanuit het Groothandelsgebouw in Rotterdam. We betrekken daarbij een grote groep van deskundige adviseurs met oog voor fair practice, diversiteit, inclusie en governance, die ruimte (h)erkennen voor andere verhalen en denkrichtingen. Samen met zo veel mogelijk partijen binnen de creatieve industrie bouwen we daarmee, ook de komende jaren, aan meer ruimte voor verbinding.

Syb Groeneveld
directeur-bestuurder

Inhoud

1. Stimuleringsfonds Creatieve Industrie	6
1.1 Context beleidskader Stimuleringsfonds Creatieve Industrie	7
1.2 Doelstellingen Stimuleringsfonds 2021–2024	10
2. Subsidiehuis: terugblik 2017–2019, vooruitblik 2021–2024	14
2.1 De deelregelingen Vormgeving, Architectuur en Digitale cultuur	15
2.1.1 Deelregeling Vormgeving	15
2.1.2 Deelregeling Architectuur	16
2.1.3 Deelregeling Digitale cultuur	17
2.1.4 Vooruitblik deelregelingen 2021–2024	20
2.2 Bouwen aan de infrastructuur: de 1-, 2- en 4-jarige regeling en festivals	20
2.2.1 Vooruitblik regelingen infrastructuur 2021–2024	24
2.2.2 Ondersteunen van ontwerpkritiek, reflectie en debat in 2021–2024	25
2.3 Continuering tijdelijke regelingen	26
2.4 Nieuw: de experimenteerregeling	30
3. Uitbouwen programmahuis	34
3.1 Programma Talentontwikkeling	35
3.1.1 Keten talentontwikkeling	35
3.1.2 Opdrachtgeverschap en samenwerking tussen ontwerper en wetenschapper	38
3.1.3 Binding met internationaal talent	39
3.1.4 Vooruitblik programma Talentontwikkeling 2021–2024	39
3.2 Actieagenda Ruimtelijk Ontwerp	40
3.2.1 Resultaten en impact Actieagenda 2017–2020	42
3.2.2 Toekomst Actieagenda	42
3.3 Programma Internationalisering Ontwerpsector 2021–2024	43
3.3.1 Programma Internationalisering Ontwerpsector 2021–2024	44
3.3.2 Programma Inclusive Cities and Societies through Design (BHOS-agenda)	48
3.4 Nieuw instrument voor programmatisch werken	49
3.5 Totaal project- en programmasubsidies per jaar	50
4. Positionering en samenwerking Stimuleringsfonds	54
4.1 Samenwerking	58
4.1.1 Stimuleringsfonds & talentontwikkeling	58
4.1.2 Samenwerking binnen internationalisering	58
4.1.3 Wisselwerking met Het Nieuwe Instituut	60
4.1.4 Samenwerking met de rijkscultuurfondsen	61
4.1.5 Samenwerking binnen de Actieagenda Ruimtelijk Ontwerp	62
4.1.6 Samenwerking met de culturele regio's	63
4.1.7 Samenwerking met topsectorenbeleid	63
5. Organisatie	64
5.1 Personeelsbeleid	65
5.2 Kwaliteitszorg	65
5.2.1 Evaluaties en monitoring	65
5.2.2 Impactmanagement	65
5.2.3 Kennisdeling	66
5.2.4 Bezwaar	66
5.2.5 Klachtenprotocol	66
5.2.6 Jaarverslag en jaarrekening	66
5.3 Organisatie bestuur en toezicht	66
5.4 Beleid fonds met betrekking tot codes in de cultuursector	67
5.4.1 Governance Code Cultuur	67
5.4.2 Gedragscode Cultuurfondsen	67
5.4.3 Code Diversiteit en Inclusie	68
5.4.4 Fair Practice Code	68
5.5 Opvolging aanbevelingen visitatiecommissie 2018	68
5.6 Financieel beleid	69
5.7 Strategische communicatie	70
6. Begroting	72
6.1 Financieel kader	72
6.2 Begroting apparaatskosten	73
6.3 Toelichting meerjarenbegroting	74
6.4 Meerjarenbegroting 2021–2024	78
Bijlage #1 Beleidsplan Internationalisering Ontwerpsector 2021-2024	80
Bijlage #2 Samenwerking rijkscultuurfondsen	98
Bijlage #3 Recept voor de toekomst	106

I. Stimuleringsfonds Creatieve Industrie

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2019/06/11/aanbieding-uitgangspunten-cultuurbeleid-2021-2024/aanbieding-uitgangspunten-cultuurbeleid-2021-2024.pdf>

‘Cultuur verrijkt. Het verdiept ons gevoelsleven, het stimuleert bedrijvigheid en maakt de samenleving hechter. (...) De wereld roemt het lef van Nederlands ontwerp. Het open en innovatieve karakter wordt vaak als kenmerkend gezien voor kunst uit Nederland’, zo schreef minister Van Engelshoven in haar ‘Uitgangspunten Cultuurbeleid 2021–2024’.¹

De kwaliteit van het Nederlands ontwerp heeft internationale erkenning. Vooral, zo schreef ook de Raad voor Cultuur, wordt de integrale aanpak en het analytisch vermogen van Nederlandse ontwerpers gewaardeerd. Om die positie te continueren zijn doorlopend inspanningen nodig die nieuwe verbindingen leggen tussen mens, technologie functies en maatschappij. De ontwerpsector moet daarom hoog aan de wind blijven varen.

Het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, sinds 2013 het cultuurfonds voor vormgeving, architectuur, digitale cultuur, vertrekt vanuit bovenstaande constatering. Het bevorderen van professionele artistieke kwaliteit, van experiment en innovatie neemt een centrale plek in binnen het fonds. Dat daarbinnen voldoende ruimte moet zijn voor nieuwe doelgroepen en andere verhalen is voor het fonds en voor de sector eveneens van groot belang.

I.1 Context beleidskader Stimuleringsfonds Creatieve Industrie

Dit beleidsplan van het Stimuleringsfonds is niet zomaar tot stand gekomen. Er is in de afgelopen jaren zorgvuldig gewerkt aan een fundament voor het programma 2021–2024. Zo zijn van 2017 tot en met 2019 meerdere bijeenkomsten georganiseerd waar makers en instellingen in de creatieve industrie discussieerden over de inrichting van het cultuurstelsel in de periode 2021–2024. Dat gebeurde ook in het kader van het uit te brengen sectoradvies ‘Ontwerp voor de toekomst’² van de Raad voor Cultuur (RvC), waarin de Raad eind 2018 tot een aantal aanbevelingen voor de ontwerpsector kwam die het belang van talentontwikkeling, ontwerpkracht, ontwerpend onderzoek, internationalisering en een sterke infrastructuur onderstreepten.

Het fonds en de sector konden zich goed vinden in de aanbevelingen van de RvC. Eind 2018 volgde bovendien het rapport van de visitatiecommissie over de zes rijkscultuurfondsen.³ De visitatiecommissie concludeerde dat het Stimuleringsfonds een krachtige, lerende organisatie is met een sterke positie binnen de verschillende disciplines in de creatieve industrie, maar dat het een zeer breed werkveld heeft met slechts een beperkt budget. De visitatiecommissie constateerde dat er ‘geen doorgroei-mogelijkheden meer zijn voor excellente instellingen, initiatieven en makers binnen de creatieve industrie. Hier ziet de visitatiecommissie een duidelijke lacune waar de overheid een eigenstandige verantwoordelijkheid in en voor heeft.’

Rondom deze twee rapporten organiseerde het fonds bijeenkomsten in Rotterdam, Tilburg, Arnhem en Eindhoven en werden er evaluaties

over de verschillende subsidie-regelingen georganiseerd. Er werd een stakeholderanalyse uitgevoerd, een klantenonderzoek gedaan en er werden gesprekken met het veld en met de adviescommissies gevoerd. Tezamen met de uitgangspunten-brief cultuurbeleid leidden al deze rapporten en activiteiten eind oktober 2019 tot het beleidskader 2021–2024⁴ van minister Van Engelshoven, voor het Stimuleringsfonds. De minister omschreef hierin kernachtig de taak van het Stimuleringsfonds:

‘De taak van het Stimuleringsfonds is om, vanuit het culturele perspectief, de rijke ontwerptraditie die Nederland heeft te continueren en te vernieuwen door het proces van experimenteren, onderzoeken en maken te stimuleren en goed opdrachtgeverschap te bevorderen.’

Dat is een mooie opdracht en een brede taak. Het Stimuleringsfonds bedient zeer uiteenlopende disciplines. Van digitale cultuur, art-science, gaming, productontwerp, social design, grafisch ontwerp, mode, (interieur) architectuur tot stedenbouw en landschaps-architectuur. Daarbinnen stimuleert het fonds ontwerp, onderzoek, analyse, reflectie en debat. Bovendien stimuleert het fonds grensverkenningen door middel van cross-overs met andere culturele sectoren, maatschappelijke organisaties, technologie en wetenschap.

² <https://www.cultuur.nl/upload/documents/adviezen/Ontwerp-voor-de-toekomst.pdf>

³ https://content.stimuleringsfonds.nl/files/nws/i_4196/181218rapport-visitatiecommissie2018low-re.pdf/

⁴ Zie bijlage #3.

De UNSEAM-ontwerpmethode

Bevorderen van duurzaamheid in de **modesector**

Modeontwerper en onderzoeker Karin Vlug ontwikkelt samen met industrieel ontwerper Bas Froon nieuwe digitale en on demand ontwerpmethoden voor textiele producten. Hoe vertaal je tweedimensionale ontwerpen naar driedimensionale en vice versa en hoe combineer je technische en esthetische aspecten? De subsidie vanuit de deelregeling Vormgeving draagt bij aan de ontwikkeling van een nieuwe productiemethode die ontwerpers en labels kunnen gebruiken om hun kleding, schoenen en accessoires 'on demand' en 'made-to-measure' te produceren. Dit biedt een duurzaam en praktisch antwoord op een omvangrijke, niet-duurzame industrie.

⁵ Meer achtergronden bij deze cijfers zijn te vinden in de Monitor Creatieve Industrie 2019: <https://mediaperspectives.nl/publicationdoc/monitor-creatieve-industrie-2019/>.
Onder creatieve industrie wordt in dit verband gerekend de media- en entertainmentindustrie, kunsten en cultureel erfgoed en creatieve zakelijke dienstverlening

Het grootste deel van het budget van het Stimuleringsfonds komt uit de cultuurbegroting van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). Tevens heeft het fonds een opdracht van het ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ) en OCW binnen het Internationaal Cultuurbeleid (ICB) en voert het in de periode 2017–2020 twee stimuleringsprogramma's uit binnen de Actieagenda Ruimtelijk

Ontwerp (ARO) in opdracht van zowel OCW als het ministerie van Binnenlandse Zaken (BZK). Het fonds opereert daarmee binnen meerdere beleidscontexten. Door deze aanvullende opdrachten die het fonds ontvangt, fluctueren het jaarbudget en de omvang van de organisatie door de beleidsperiode heen. Ter illustratie: het Stimuleringsfonds is in de beleidsperiode 2017–2020 in omvang eerst gekrompen van 27 fte naar 21 fte en uiteindelijk gegroeid naar 28 fte met een jaarbudget van ongeveer € 18 miljoen. In 2020 kent het fonds elf subsidieregelingen. Jaarlijks ontvangt het fonds zo'n 1800 aanvragen, waarvan het een kleine 40% kan honoreren.

Deze realiteit vraagt om een bedrijfsvoering waarin met zorg wordt nagedacht over de professionalisering van de organisatie, de continue scholing van de werknemers, het creëren van flexibiliteit in de personeelsomvang, oog voor diversiteit en inclusie en om bovenal dat alles te combineren met een gezonde werk-privébalans. Er is daarom de afgelopen periode een nieuw organisatie- en formatieplan opgesteld, waarin een duidelijke structuur voor het fonds is neergelegd. Tevens is in januari 2020 de vernieuwde kantoorruimte van het Stimuleringsfonds in gebruik genomen, waar in rust en reuring door alle teams, alle adviescommissies en binnen alle aanvullende activiteiten gewerkt kan worden. Hierin staan de kernwaarden van het Stimuleringsfonds

centraal: vooruitstrevend, verbindend en inclusief.

1.2 Doelstellingen Stimuleringsfonds 2021–2024

De ontwerpsector, de creatieve industrie, staat er anno 2020 beter voor dan in 2016. Dat heeft zeker te maken met de groei van de economie die, in een tijd van nieuwe transitieopgaven, nieuwe kansen biedt voor ontwerpers, makers en kunstenaars. Bij die transitieopgaven kan ontwerpkracht een grotere rol spelen dan het nu doet. Om te weten waar je naartoe wilt, helpt het immers om te weten wat je zou kunnen willen. En om te weten wat je zou kunnen willen, helpt het om daar een beeld bij te zien. Dat is waar ontwerpers bij uitstek in uitblinken – en wat we ook wel 'ontwerpkracht' noemen. Als we die ontwerpkracht structureel en gestructureerd inzetten voor de transitieopgaven komen we ongetwijfeld tot nieuwe, betere antwoorden voor de toekomst. Het Stimuleringsfonds heeft een spilfunctie om deze creatieve talenten in te zetten in andere sectoren van onze samenleving, en zo bij te dragen aan nieuwe handelingsperspectieven.

Tevens is er, mede door de Fair Practice Code, ook meer oog voor een goed beloningsbeleid. Er ontstaan nieuwe vormen van opdrachtgeverschap waarbij ontwerpkracht een duidelijke en soms zelfs structurele rol krijgt. De positie van de ontwerper in de meer integrale benadering van grote transitieopgaven krijgt daarmee vorm. De economische waarde van de creatieve industrie – los van de culturele – wordt inmiddels als een van de aanjagers van de economische groei in Nederland onderkend. Het aantal banen in de creatieve industrie groeide in de periode 2015–2018 met 3,4% per jaar, twee keer zoveel als gemiddeld in de hele economie.⁵

Gesprek o.l.v. Anne van der Zwaag met drie modeltalenten: Karim Adduchi, Lisa Konno en Yamuna Forzani tijdens Bring it on! Foto: Aad Hoogendoorn

Dat blijkt uit de 'Monitor Creatieve Industrie 2019'. Ontwerp is binnen de sector de sterkst groeiende bedrijfstak met een groei van ruim 12.000 banen in de jaren 2015–2018. Dat is een gemiddelde groei van maar liefst van 16% per jaar. Dat zijn mooie cijfers en de wisselwerking tussen de culturele, economische en maatschappelijke actoren van de sector gedijen steeds beter.

Toch zijn we er nog lang niet. Op verzoek van het Stimuleringsfonds werden in 2019 de financiële consequenties van de toepassing van de Fair Practice Code bij zeventien meerjarig door het Stimuleringsfonds gesubsidieerde instellingen berekend.⁶ De minimale meerkosten van de toepassing van de Fair Practice Code bij deze zeventien instellingen bedragen € 1,8 miljoen per jaar in 2021 (zonder indexatie). Het onderzoek laat onder meer zien dat de meerkosten van de toepassing van de Fair Practice Code bij deze instellingen voor ruwweg de helft bestaan uit een compensatie voor tekortschietende beloningen en voor de andere helft uit een compensatie voor onbetaald structureel overwerk. Het zal een uitdaging blijken voor alle instellingen en voor het Stimuleringsfonds hoe, met een beperkt budget, de komende periode de toepassing van de Fair Practice Code verder kan worden verwezenlijkt.

Los daarvan klinkt er vanuit het veld nog steeds een luide roep om meer ruimte voor experiment,

maar ook voor opschaling van succesvolle projecten. Er is een duidelijke behoefte aan een keten van talentontwikkeling binnen het instrumentarium van het fonds, en er is behoefte aan goed opdrachtgeverschap en nieuwe samenwerkingsvormen (ook door en met lagere overheden). Op basis van het bovenstaande ziet het Stimuleringsfonds de periode 2021–2024 als een uitdaging om samen met alle partners verder te werken aan een sterkere, veerkrachtigere en innovatievere ontwerpsector.

In dit beleidsplan gaan we daarom uitvoerig in op de genoemde tendensen en wensen. We kijken terug op wat het fonds de afgelopen jaren heeft opgebouwd en welke van de activiteiten worden gecontinueerd en toegevoegd. We gaan daarbij natuurlijk in op de stimulerende rol die we als fonds voor het veld hebben. Dat doen we onder andere via vele flankerende activiteiten zoals open oproepen, bijeenkomsten en deelname aan internationale manifestaties, maar zeker ook door uitbreiding van het programmahuis van het fonds. Ook krijgen in dit beleidsplan thema's die voor zowel het veld als het fonds van belang zijn een plek, zoals duurzaamheid, diversiteit en inclusie, samenwerking, fair practice, regionalisering en internationalisering.

⁶ Op verzoek van het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie voerden SiRM en PPMC dit onderzoek uit: https://content.stimuleringsfonds.nl/files/nws/i_4328/20190815eind-rapportagemeerkostenfair-prac.pdf/

Op basis van het beleidskader van de minister worden binnen dit beleidsplan zeven doelstellingen gedefinieerd en gekoppeld aan de activiteiten binnen het subsidiehuis en het programmahuis van het Stimuleringsfonds.

Het subsidie- en programmahuis is over de volle breedte van de ontwerpdisciplines toepasbaar en kent een rijk instrumentarium van (ministeriële of tijdelijke) subsidieregelingen, open oproepen (voor onder meer internationale manifestaties of voor specifieke actuele thema's), de organisatie van bijeenkomsten en het verstrekken van opdrachten voor onderzoek binnen de creatieve industrie over bijvoorbeeld de Fair Practice Code of impactmanagement. Samen dragen deze activiteiten bij aan zeven doelstellingen voor 2021-2024:

- **Bevorderen van de ontwikkeling van artistieke kwaliteit.**
- **Stimuleren van experiment en onderzoek.**
- **Bevorderen van talentontwikkeling.**
- **Bevorderen van een gezonde en vernieuwende ontwerpinfrastructuur.**
- **Ondersteunen van reflectie en debat.**
- **Bevorderen van ontwerpkracht bij grote maatschappelijke opgaven, inclusief ruimtelijke erfgoedopgaven.**
- **Versterken van de internationale positie van de ontwerpdisciplines.**

In de volgende hoofdstukken wordt teruggekeken op de activiteiten in het subsidie- en programmahuis in de periode 2017-2019 en worden resultaten gekoppeld aan de doelstellingen en activiteiten binnen de subsidieregelingen en programma's voor de periode 2021-2024.

Presentatie MORPH tijdens Salone del Mobile 2019 in Milaan. Foto: Federico Fioriani

Project Archief van de Toekomst door Envisions

2. Subsidiehuis: terugblik 2017–2019, vooruitblik 2021–2024

Het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie heeft de eerste jaren sinds de oprichting in 2013 benut om in samenwerking met ontwerpers, makers, instellingen en maatschappelijke partners een nieuwe fondspraktijk te ontwikkelen. Er is een subsidiehuis opgezet, dat al werkend is verfijnd om excellentie binnen alle disciplines van vormgeving, architectuur en digitale cultuur te stimuleren.

De verschillende regelingen bieden mogelijkheden voor bijdragen aan talentontwikkeling, artistieke en professionele ontwikkeling, praktijkverdieping zoals onderzoek, experiment, analyse of reflectie, en projecten gericht op maatschappelijk engagement en publieksactiviteiten. Presentatie- en culturele instellingen en ontwerplabs kunnen aanvragen voor hun programmering en samenwerkingsprojecten. Even belangrijk voor het fonds is het programmahuis, dat fungeert als het laboratorium voor nieuwe werken samenwerkingsvormen en voor het verkennen van urgente vraagstukken. Dit onderdeel komt later aan bod.

Hieronder wordt aan de hand van de verschillende subsidieregelingen de stand van zaken opgetekend en vooruitgekeken naar de periode 2021–2024. In het najaar van 2020 zal het Stimuleringsfonds de verschillende nieuwe deelregelingen en het subsidiereglement publiceren die per 1 januari 2021 ingaan.

2.1 De deelregelingen Vormgeving, Architectuur en Digitale cultuur

De deelregelingen Vormgeving, Architectuur en Digitale cultuur dragen bij aan de kwaliteit en ontwikkeling van het vakgebied door het stimuleren van:

- **onderzoek en experiment van vooral projecten die leiden tot kennisverdieping en nieuwe inzichten binnen de discipline;**
- **artistieke excellentie door inhoudelijke/artistieke projecten gericht op het maken van nieuw werk door ontwerpers/makers; en**
- **maatschappelijke relevantie van projecten die gericht zijn op het verbinden van ontwerp met actuele/maatschappelijke thema's.**

Deze drie deelregelingen hebben een aantal aanvraagrondes per jaar waarmee ze elk (de grenzen van) een discipline bedienen. De afgelopen jaren moest binnen deze deelregelingen steeds vaker geprioriteerd worden. Dat gebeurt als het totaal aangevraagde bedrag van de positief beoordeelde projecten het beschikbare budget voor een aanvraagronde overstijgt. Op zich is dat goed nieuws, omdat het betekent dat de kwaliteit van de aanvragen groeit. Bij gelijkblijvend budget wordt het echter problematisch, omdat de competitie steeds sterker wordt en daarmee mogelijk jonge, minder ervaren aanvragers vaak een kleinere kans hebben en/of afzien van aanvragen. Het toenemende aantal aanvragen zorgt ook voor een grotere druk op de adviseurs die steeds kritischer zullen moeten beoordelen. Een adviescommissievergadering duurt gemiddeld

een werkdag, waarin ongeveer dertig aanvragen worden behandeld. Een ronde kent meestal twee vergaderdagen en adviseurs zijn soms, inclusief voorbereidingstijd, een volledige week met het advieswerk bezig. Dat vergt veel van de adviseurs. Een andere waargenomen tendens is de steeds breder wordende interdisciplinariteit, waardoor het steeds lastiger is een adviescommissie samen te stellen die goed over alle aanvragen in één ronde kan adviseren. Het fonds deelt daarom binnen één ronde de aanvragen op thema of op discipline in, om per vergaderdag op basis van expertise extra adviseurs aan de commissie toe te voegen.

2.1.1 Deelregeling Vormgeving

De deelregeling Vormgeving is bedoeld voor ontwerpers en makers werkzaam op de volgende terreinen: mode, accessoires en sieraden; textiel-, glas- en keramiekvormgeving; grafische vormgeving, typografie, visuele communicatie, interactief en information design; animatie, illustratie, strip en graphic novel; product-, meubel- en industriële vormgeving, interieur- en ruimtelijk ontwerp, tentoonstellingsontwerp, lichtontwerp, scenografie; social design en aanverwante disciplines. Het is wellicht niet verrassend dat deze deelregeling zich kenmerkt door een grote hoeveelheid aanvragen. In 2019 waren dat 337 aanvragen, waarvan er 110 konden worden toegekend. Daarnaast konden 25 projecten ondanks een positief advies na prioritering niet worden gehonoreerd door een tekort aan middelen.

Het grote aantal aanvragen is te verklaren door de diversiteit aan projecten, de diversiteit aan (sub)disciplines binnen vormgeving, de hoge

kwaliteit van het werk en de praktijk van de aanvragers, en door de relatief grote subsidie-afhankelijkheid binnen de discipline. Trends die het fonds binnen de deelregeling waarneemt, zijn de focus op het maken en de focus op materialen, beiden zowel in traditionele als nieuwe vormen. Daarnaast staat vaak binnen aanvragen het thema duurzaamheid in alle mogelijke definities en opvattingen centraal. Ook laten (vooral net gestarte) makers zich steeds lastiger in disciplinehokjes plaatsen.

De aanvragen, de commissievergaderingen (inclusief de evaluaties), expertmeetings en publieksbijeenkomsten vormen een rijke informatiebron voor het fonds om activiteiten te ontwikkelen die inspelen op nieuwe tendensen en behoeftes. Naast de deelregeling werden binnen vormgeving de afgelopen periode onder andere de volgende flankerende activiteiten ondernomen:

- **Open Oproepen Professionalisering**
- **Open Oproep Residency keramiekregio Arita Japan (i.s.m. Mondriaan Fonds)**
- **Open Oproep Interieur & Interdisciplinariteit (i.s.m. Architectuur)**
- **Open Oproep Salone del Mobile Milaan (Internationalisering)**
- **Mode & Duurzaamheid/Taskforce Fashion: opdracht voor modeplatforms**

Project Nuffar door Siba Sahabi. Foto: Aisha Zeijpveld

2.1.2 Deelregeling Architectuur

Binnen de deelregeling Architectuur ondersteunt het fonds vernieuwende en voorbeeldstellende projecten die de artistieke en professionele ontwikkeling van het vakgebied stimuleren. Aanvragen kunnen worden ingediend door (interieur- en landschaps)architecten, stedenbouwers, planologen en andere ruimtelijke professionals, maar ook door platforms, uitgevers, opdrachtgevers en debatcentra. De regeling ontvangt zo'n 165 aanvragen per jaar en honoreert zo'n 40% daarvan.

Ondersteunde projecten hebben een actualiteitswaarde, reageren op maatschappelijk relevante thema's, nemen hierin een duidelijke positie in en hebben een brede betekenis voor het vakgebied. Via deze projecten wordt nieuwe kennis ontwikkeld, verdiept en ontsloten of voor een

breed publiek inzichtelijk gemaakt en ter discussie gesteld met het doel een grote maatschappelijke betrokkenheid bij urgente ruimtelijke vraagstukken te creëren. Ontwerpkracht wordt hierbij in dialoog met andere relevante disciplines ingezet om nieuwe inzichten te genereren, belangen te verbinden, mogelijke toekomst voorstelbaar te maken en betrokken partijen in een iteratief proces nader tot elkaar te brengen. De uitkomsten tonen de waarde van ontwerp en zijn in staat om binnen de context van het project verandering teweeg te

brengen en impact te hebben. Dat werd de afgelopen periode onder andere zichtbaar in het ontwerpprogramma Erfgoed en Ruimte en de bijbehorende GO! RESbijeenkomstenreeks, en in publicaties.⁷ Hierbij werd op regionaal schaalniveau de ruimtelijke opgave ten gevolge van het klimaatakkoord inzichtelijk gemaakt en besproken. Daarnaast werd flankerend vanuit de deelregeling aan de 16e Internationale Architectuur Biënnale in Venetië bijgedragen middels een aantal open oproepen, waaronder één in samenwerking met Het Nieuwe Instituut.

Ook binnen de deelregeling Architectuur ziet het fonds een steeds sterkere koppeling van opgaven met een integrale, multidisciplinaire benadering. Daarnaast krijgt stedenbouwkundig onderzoek zoals bijvoorbeeld naar verdichting, inclusieve samenleving, ontwikkeling platteland in relatie tot verstedelijking, en de toekomst van wonen en werken, veel prominenter aandacht binnen het vakgebied. Dit hangt vermoedelijk samen met de decentralisatie van taken naar gemeenten.

2.1.3 Deelregeling Digitale cultuur

Binnen de deelregeling Digitale cultuur ondersteunt het fonds artistieke projecten die zich verhouden tot (nieuwe) technologieën en media. Door onderscheidend onderzoek en bijzondere producties te ondersteunen, wordt de ontwerppraktijk van makers en studio's verdiept. Deze projecten vinden dikwijls hun weg naar een publiek en naar professionele netwerken. Hierdoor wordt debat, analyse en reflectie aangejaagd en ontstaat een bredere betekenis voor het veld. Binnen de projecten wordt er veelal kritisch nagedacht over de betekenis, de ethiek en de rol van technologie. Onderzoek naar maatschappelijke implicaties gaat hand in hand

met ontwerp en de ontwikkeling van artistieke en/of technische producties.

⁷ Zie https://files.stimuleringsfonds.nl/public/Erfgoed%20en%20Ruimte%20Ontwerpprogramma/GO-RES-publicatie_web.pdf voor het complete magazine over ontwerp, governance en de regionale energiestrategieën.

Eight

Een ge(s)laagde **cross-overproductie**

In het project *Eight* van Michel van der Aa komen muziektheater, virtual reality en beeldende kunst samen. *Eight* vertelt het levensverhaal van een vrouw in omgekeerd chronologische volgorde. Bezoekers, uitgerust met VR-bril en koptelefoon, bewegen zich een voor een door een installatie. Ze kunnen fysieke en virtuele objecten manipuleren en ontmoeten de vrouw op verschillende cruciale momenten in haar leven. *Eight* is voorbeeldstellend omdat het experiment met hoogwaardige VR-technologie wordt aangegaan binnen een artistieke samenwerking met topmusici, decorontwerpers en acteurs. Met het project worden nieuwe vormen van interactie, tactiliteit en navigatie onderzocht door de VR-makers van Virtual Dutch Man. De installatie ging in première tijdens het Holland Festival 2019 en werd bijzonder positief onthaald in de media. Eight is ondersteund met een projectsubsidie binnen de deelregeling Digitale cultuur, waarbij in het voortraject door het fondsbureau is geadviseerd over de vorm van de aanvraag en het ontwikkeltraject.

⁸ Dit bedrag is inclusief de bijdrage die het fonds op aanwijzing van de minister tot en met 2020 beschikbaar stelt aan de Dutch Design Foundation (€ 400.000 per jaar), maar exclusief de subsidie die HNI ontvangt uit de BIS. HNI is de enige instelling in de creatieve industrie die in de periode 2017–2020 vanuit de BIS werd gefinancierd.

De regeling ontvangt jaarlijks rond de 250 aanvragen. Er wordt bijna elke ronde geprioriteerd onder de positief beoordeelde voorstellen. Het fonds ziet een sterke toename in het aantal aanvragen gericht op storytelling, waarbij het gebruik en onderzoek naar nieuwe media centraal staan. De regeling Immers\Interact, die samen met het Filmfonds is opgezet, voorziet in deze behoefte. Verder valt op dat de grote internationale maatschappelijke thema's steeds vaker samenvallen met digitale cultuur. Grote opgaven in het virtuele domein op bijvoorbeeld het gebied van privacy, security of fake news doen in bekendheid en impact weinig onder voor fysieke, ruimtelijke opgaven. In 2021–2024 mag de nadruk nog sterker op het 'maken' komen te liggen. De cross-overs met andere domeinen blijven waardevol. Waar mogelijk wordt de samenwerking met andere fondsen gecontinueerd of verder uitgebouwd.

2.1.4 Vooruitblik deelregelingen 2021–2024

In de vele gesprekken die het fonds over de komende beleidsperiode voerde, werd meermaals geopperd de bovengenoemde deelregelingen samen te voegen om te komen tot één subsidieregeling voor alle ontwerpers en makers, omdat zo'n regeling tegemoet zou komen aan het toenemende aantal interdisciplinaire projecten en zou leiden tot meer verrassende projecten. Wellicht nog vaker werd tegen die optie protest aangetekend, omdat binnen zo'n regeling beoordeling veel lastiger zou worden vanwege de minder goede onderlinge vergelijkbaarheid en dat daarmee ook de verdieping in de beoordeling door de adviseurs zou afnemen. Bovendien, zo werd ook gesteld,

kan interdisciplinariteit alleen bestaan als er ook disciplinariteit is.

Op basis van het bovenstaande en vanwege bovengenoemde resultaten van de deelregelingen, zullen de drie aparte deelregelingen voor vormgeving, architectuur en digitale cultuur ook in 2021–2024 gecontinueerd worden en blijft er binnen deze deelregelingen ruimte voor flankerende activiteiten. Het beschikbare budget voor de deelregeling Vormgeving zal worden verhoogd. Het fonds zal wel vanuit een integrale benadering naar het geheel van de ontwerpsectoren blijven kijken. Interdisciplinariteit, cross-overs en het opzoeken van de grenzen van een vakdiscipline maken daar per definitie onderdeel van uit. Evenzeer blijft er ruimte voor projecten die verdieping opzoeken binnen een discipline.

2.2 Bouwen aan de infrastructuur: de 1-, 2- en 4-jarige regeling en festivals

Het Stimuleringsfonds heeft de afgelopen jaren gebouwd aan een fijnmazige infrastructuur voor de zo diverse instellingen binnen de creatieve industrie. Er is een regeling voor een 1-jarig activiteitenprogramma, een 2-jarig en een 4-jarig activiteitenprogramma.

Zo ondersteunt het Stimuleringsfonds in 2019 in totaal 18 instellingen meerjarig voor € 3,4 miljoen per jaar,⁸ 27 1-jarige activiteitenprogramma's van instellingen voor in totaal € 1,4 miljoen en 26 festivals voor ongeveer € 700.000 per jaar. Die 71 instellingen tezamen vertegenwoordigen het huidige gesubsidieerde deel van de culturele infrastructuur voor de creatieve industrie met zowel publieksgerichte als ontwikkelingsgerichte instellingen. De druk op de beschikbare middelen van het Stimuleringsfonds is binnen de dynamische en continu veranderende sector de

Pakhuis de Zwijger, Amsterdam

afgelopen periode zeer groot geweest. Dat concludeerde ook zowel de Raad voor Cultuur als de visitatiecommissie in de eerder aangehaalde rapporten.

Het fonds constateert al langer dat enkele grote platforms in de creatieve industrie met zowel een landelijke functie als een regionale inbedding een belangrijke (internationale) publieks- en ontwikkelingsfunctie hebben voor vormgeving, architectuur en digitale cultuur en heeft daarom gepleit dat naast Het Nieuwe Instituut (HNI) meerdere instellingen uit de culturele creatieve industrie opgenomen worden in de Basisinfrastructuur (BIS). Dit draagt bij aan de zichtbaarheid (begrip), de toegankelijkheid (bereik van nieuwe doelgroepen), de kwaliteit (innovatie en excellentie) en de verdere ontwikkeling (doorstroommogelijkheden nieuwe instellingen) van de creatieve industrie. Door ruimte in de BIS te creëren voor enkele belangrijke instellingen uit de culturele creatieve industrie met een landelijke functie en met een regionale inbedding, kunnen die instellingen excelleren én wordt de BIS verbreed en versterkt. Bovendien ontstaat zo de broodnodige ruimte binnen de meerjarige regeling van het fonds voor nieuwe platformen ontwikkelingsinstellingen met meer diverse publieksdoelgroepen.

The Independent School for the City

Bouwen aan een infrastructuur

Een voorbeeld van hoe nieuwe instellingen binnen de creatieve industrie zich ontwikkelen is The Independent School for the City, waartoe Crimson en ZUS eind 2018 gezamenlijk het initiatief namen. Zij hebben met steun van het fonds en de gemeente Rotterdam een alternatief internationaal en interdisciplinair praktijkgericht onderwijsprogramma voor post-graduate studenten opgezet. De opleiding is bewust niet academisch geaccrediteerd om flexibel op actualiteiten te kunnen inspelen. Het curriculum bestaat uit masterclasses, workshops, lezingen en tentoonstellingen. De interdisciplinaire benadering die in dit project een rode draad vormt, wordt steeds gangbaarder vanwege de complexiteit van hedendaagse opgaven. Hiermee levert dit project een relevante bijdrage op het gebied van onderzoek, analyse en reflectie. Na een succesvol testjaar is de school met steun van het fonds en in samenwerking met een groot aantal partners aan het eerste officiële opleidingsjaar begonnen. Na eerst binnen de deelregeling Architectuur ondersteund te zijn, is The Independent School for the City in 2020 ondersteund voor zijn eenjarig Activiteitenprogramma.

Meer weten?

→ [Klik hier](#) en bekijk het videoportret dat het Stimuleringsfonds maakte

Ruimtekoers Festival. Foto: Valerie Spanjers

Enkele van bovenstaande constatering kwamen ook naar voren in de monitorgesprekken die het fonds met ondersteunde instellingen hield in 2019. Met deze, en met andere geïnteresseerden, besprak het fonds in juni ook de uitgangspunten voor de nieuwe 4-jarige instellingssubsidie die het Stimuleringsfonds met ingang van 2021 op verzoek van de minister start. Anders dan in de oude 4-jarige activiteitenregeling, waarin de aanvraag puur gericht op de activiteiten van de instelling werd geschreven, kan de aanvrager nu meer gericht op visie en op positie van de instelling een aanvraag doen.

Om instellingen bij die stap te helpen, zette het fonds in 2019 een Open Oproep Professionalisering Instellingen uit. Uit de inzendingen bleek dat diverse instellingen de oproep aangripen om zich beter te kunnen profileren binnen de infrastructuur via diverse professionaliseringstrajecten. Deze variëren van onderzoek naar duurzame organisatie- en financieringsmodellen, en de toepassing van de Fair Practice Code tot trajecten gericht op de ontwikkeling van een presentatie- en communicatiestrategie voor maatschappelijke inbedding, publieksonwikkeling, diversiteit en inclusie.

In tegenstelling tot bovenstaande regelingen liep de deelregeling Festivals in 2018 en 2019 niet soepel genoeg en kende die te weinig goede aanvragen vanuit de disciplines architectuur en vormgeving. Streven is om de regionale spreiding

van festivals te vergroten om in alle delen van Nederland de disciplines onder de aandacht te kunnen brengen.

2.2.1 Vooruitblik regelingen infrastructuur 2021-2024

Het fonds ondersteunde de afgelopen jaren steeds meer instellingen 1-jarig en meerjarig en heeft daarmee bijgedragen aan de verdere ontwikkeling van de ontwerpinfrastructuur. Veel van die organisaties en platforms richten zich niet langer op alleen vormgeving, architectuur en digitale cultuur, maar zijn continu in beweging en bekleden een keur aan functies: van talentontwikkeling tot ontwerp onderzoek, van kritische reflectie tot grensverleggend experiment.

Het fonds continueert in de komende beleidsperiode de 1-, 2- en 4-jarige regelingen. Er komt een aparte 'Regeling Vierjarige Instellingssubsidie Creatieve Industrie'.⁹ In juni 2020 wordt bekend welke instellingen die bijdragen aan hoogwaardige kwaliteit, ontwikkeling en professionalisering van de hedendaagse vormgeving, architectuur en digitale cultuur en alle mogelijke cross-overs ondersteund worden vanuit deze regeling met een subsidieplafond van € 2.400.000 voor de periode 2021-2024. Onder andere de toepassing van de Fair Practice Code vormt een vast

onderdeel van het monitorgesprek gedurende de periode 2021-2024. Instellingen gaan dan in op de relatie tussen hogere loonkosten, eigen inkomsten en de activiteiten.

Voor het 1- en 2-jarige activiteitenprogramma is voor de periode 2021-2024 per jaar een budget van € 2.150.000 beschikbaar. De eerste aanvraagronde voor deze regeling is in september 2020. Ook hier ondersteunde instellingen worden gemonitord op toepassing van onder andere de Fair Practice Code. Tezamen zijn hiermee meer middelen beschikbaar voor aanvragende instellingen binnen de 1-, 2- en 4-jarige regelingen dan bij de start van de vorige beleidsperiode. Bovendien is bij het schrijven van dit beleidsplan in januari 2020 de verwachting dat enkele nu nog door het fonds meerjarig ondersteunde instellingen vanaf 2021 onderdeel uitmaken van de BIS. Dit zou aanzienlijk meer ruimte binnen deze regelingen van het fonds creëren.

Tot slot, er komt een aangepaste deelregeling Festivals met een budget van € 600.000 per jaar die festivalorganisaties de mogelijkheid biedt om activiteiten te ontplooien die bijdragen aan het bevorderen van hoogwaardige kwaliteit, ontwikkeling en professionalisering van de hedendaagse Nederlandse vormgeving, architectuur en digitale cultuur en die de belangstelling voor deze disciplines in hun omgeving stimuleren. Het beschikbare budget wordt, in navolging van de festivalregeling bij Fonds Podiumkunsten, per jaar over de vijf landsdelen (Noord, Oost, Midden, Zuid en West) beschikbaar gesteld, zodat belangstelling en kennis over de ontwerpdisciplines in de regio worden gestimuleerd en versterkt, nieuw publiek wordt bereikt en andere verhalen worden verteld. De middelen van het Stimuleringsfonds moeten worden gematched. De voorstellen worden beoordeeld op artistieke kwaliteit, publieksfunctie en regionale inbedding. De eerste aanvraagronde

van deze nieuwe regeling is in augustus 2021 voorzien.

Samenvattend, het fonds zal alle regelingen voor instellingen aanpassen om de belangstelling voor en kennis over de ontwerpdisciplines bij algemeen publiek, opdrachtgevers en professionals te stimuleren en te versterken.

2.2.2 Ondersteunen van ontwerpkritiek, reflectie en debat in 2021-2024

Om een relevante bijdrage te leveren aan de complexiteit van maatschappelijke uitdagingen en aan ontwikkelingen binnen de ontwerpdisciplines, zijn platforms voor ontwerpkritiek, reflectie en debat cruciaal. Ze bieden ruimte en structuur voor professionele duiding, kennisdeling en discussie binnen het ontwerpveld. Hierdoor komen ontwerpers, opdrachtgevers en onderzoekers bij elkaar en wordt een breed publiek aangesproken.

De afgelopen jaren heeft het fonds met extra middelen vernieuwing en diversiteit binnen deze platforms aangemoedigd om zo meerdere perspectieven bij de duiding van actuele ontwerp praktijken mogelijk te maken. Het Stimuleringsfonds continueert de extra impuls voor reflectie en debat in de komende vier jaar door binnen de 1-jarige activiteitenregeling een vast bedrag te oormerken voor platforms voor reflectie en debat.

⁹ Om een helder onderscheid tussen de BIS en het fonds te houden, zal het fonds ook in de toekomst geen subsidies verstrekken aan BIS-instellingen of aan instellingen die meerjarig door een van de andere rijkscultuurfondsen ondersteund worden binnen de deelregelingen van het subsidiehuis. Deze instellingen kunnen wel binnen het programmahuis van het fonds via onder andere open oproepen projectsubsidies ontvangen voor activiteiten (mits dit geen reeds via de BIS ondersteunde kernactiviteit is).

2.3 Continuering tijdelijke regelingen

Het Stimuleringsfonds is in 2019, door extra beschikbaar gestelde middelen, enkele regelingen gestart die in de beleidsperiode 2021-2024 deels gecontinueerd worden. Hieronder volgt een korte toelichting per initiatief.

- **Met de regeling Immerse\Interact worden projecten binnen het interdisciplinaire medialandschap gestimuleerd. Het is een samenwerkingsproject van het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en het Filmfonds. Artistiek onderzoek en experiment op het vlak van digital storytelling en de inzet van interactieve of immersieve media staan hierbij centraal. Elk fonds draagt op jaarbasis € 500.000 aan de regeling bij. Penvoering ligt deze beleidsperiode bij het Filmfonds.**
- **Het Stimuleringsfonds heeft in 2019 voor het eerst de Open Oproep Uitzonderlijke Presentaties uitgezet. Hiermee creëert het ruimte voor verrassende voorstellen die vernieuwende presentaties binnen de creatieve industrie voor een nieuw of specifiek publiek stimuleren. Presentatie-instellingen, tentoonstellingsplekken, musea en nieuwe initiatieven worden gevraagd met een voorstel te komen voor het ontwikkelen van een onderscheidende presentatie om de kwaliteiten en betekenis van de hedendaagse vormgeving, architectuur en digitale cultuur te tonen aan het publiek. Het fonds beoogt hiermee jaarlijks enkele onderscheidende, gedurfde of ambitieuze publiekspresentaties mogelijk te kunnen maken. Deze regeling wordt met een budget van € 350.000 per jaar gecontinueerd.**
- **Stimuleren Eigentijds gebruik ambachten: het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en het Mondriaan Fonds hebben een open oproep ontwikkeld voor ontwerpers en beeldend kunstenaars om een samenwerking aan te gaan met een of meerdere ambachtslieden en zo eigentijds gebruik van ambachten te stimuleren. Het Fonds voor Cultuurparticipatie zet in op eigentijdse beoefening en het borgen van onder andere ambachtelijke kennis en vaardigheden via de regeling Immaterieel erfgoed. De minister heeft in haar uitgangspuntenbrief aangegeven de middelen voor deze regeling te continueren. Welk bedrag er voor de open oproep van het Stimuleringsfonds beschikbaar is, wordt in 2020 duidelijk.**

The Grey Space in the Middle, Den Haag. Foto: Jesus Canuto

Project Shadow Game door Eefje Blankevoort, Els van Driel, Sara Kolster en Stichting Traktor.

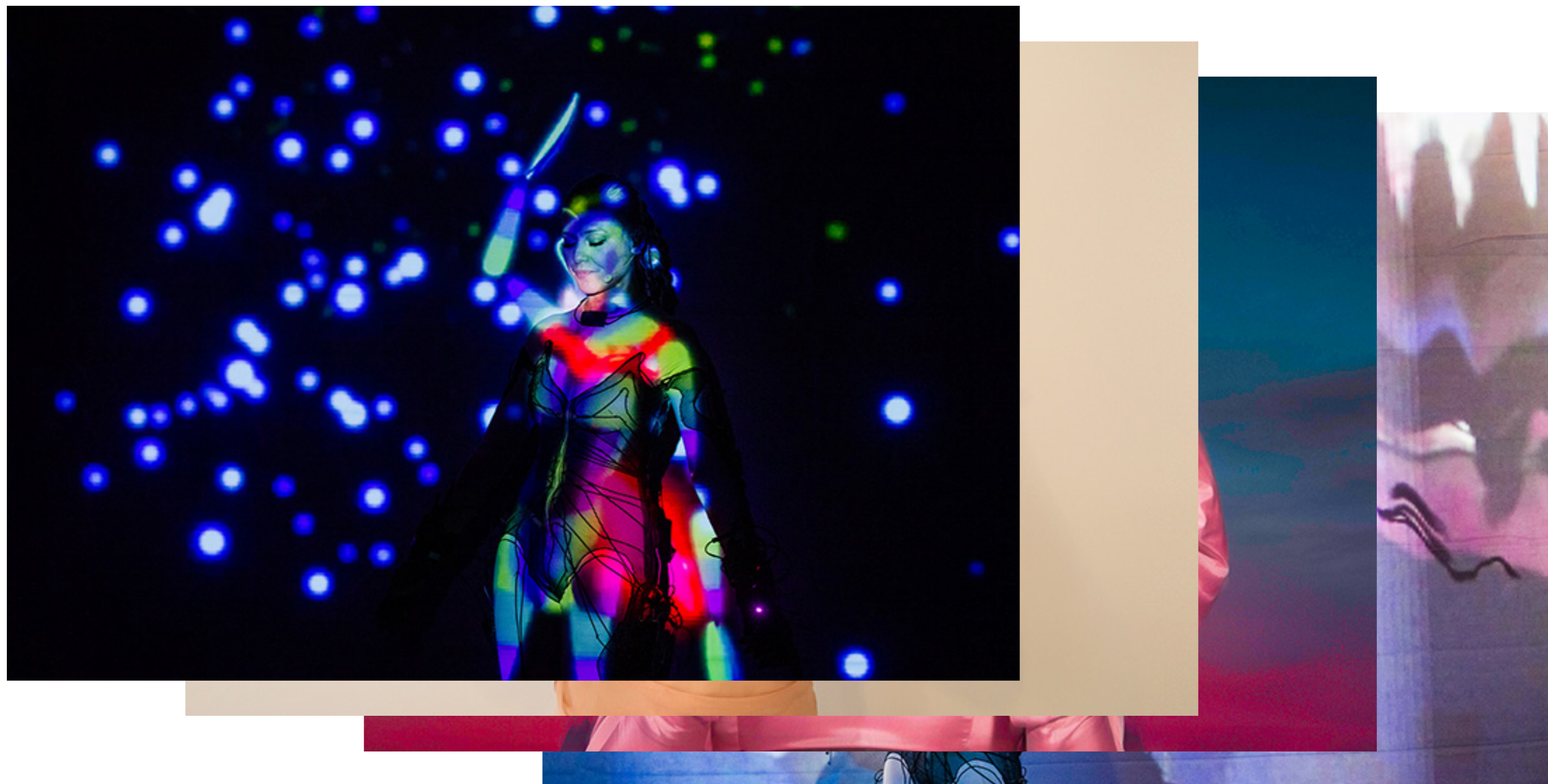
Chagalls project Advaita

Mogelijk maken van **experiment**

Tijdens haar performances draagt Chagall een motion-capture-pak en zogenaamde MI.MU Gloves, zodat ze haar muziek en de projecties met haar hele lichaam kan aansturen. Op die manier wil ze haar publiek muziek op een nieuwe manier laten ervaren. Chagall is ondersteund binnen de regeling Upstream: Music x Design, die het Stimuleringsfonds vorig jaar lanceerde in samenwerking met het Fonds Podiumkunsten en Sena. Ondersteuning geeft Chagall de mogelijkheid om onder de noemer *Advaita* in samenwerking met een aantal partners experimenteel onderzoek te doen naar de inzet van de motion-capture-technologie. Het project laat de kracht van cross-overs zien, doorkruist disciplines en jaagt experiment aan.

Meer weten?

→ [Klik hier](#) en bekijk het videoportret dat het Stimuleringsfonds maakte

- **Met Upstream ondersteunt het Stimuleringsfonds samen met het Fonds Podiumkunsten en Sena vernieuwende artistieke formats en samenwerkingen binnen de Nederlandse pop-/urban muziek. De fondsen en Sena willen met behulp van Upstream de muziekindustrie in Nederland verbreden en versterken, internationaal sterker voor de dag komen en cross-overs naar andere disciplines stimuleren. Deze tijdelijke regeling startte in 2019 en loopt in ieder geval door tot en met het eerste jaar van deze beleidsperiode. Waarschijnlijk wordt pas in 2021 duidelijk of de regeling op basis van evaluatie van de behaalde resultaten wordt gecontinueerd.**

2.4 Nieuw: de experimenteerregeling

De regelingen van het Stimuleringsfonds bieden ruimte voor interdisciplinaire aanvragen. Binnen de regelingen wordt actief gestimuleerd dat er raakvlakken worden gelegd met andere disciplines. Ontwerpers bewegen zich tussen en voorbij de traditionele culturele disciplines en zoeken rafelranden en nieuwe ruimtes op om tot andere denkrichtingen te komen voor 'wicked problems' en voor artistieke vernieuwing. Dat gebeurt door te experimenteren. Het fonds heeft een centrale rol in het aanjagen van experiment.

Mede daarom is het voor aanvragers mogelijk om binnen de deelregelingen een startsubsidie aan te vragen. Een startsubsidie is gericht op de eerste fase van een omvangrijk (onderzoeks)project. In zo'n aanvraag wordt beschreven welke concrete stappen worden gezet in de startfase en wordt een horizon geschetst van het uiteindelijke project en doel. De subsidie bedraagt maximaal € 7.500. De startsubsidie wordt door de aanvragers als laagdrempelig ervaren, mede omdat cofinanciering bij deze vorm niet verplicht is. Het fonds ontvangt door deze mogelijkheid sinds 2017 zeer veel kleine subsidieaanvragen en dat aantal neemt nog steeds toe. In 2018 zijn

bijvoorbeeld binnen de deelregeling Digitale cultuur circa negentig aanvragen ingediend voor een startsubsidie. Dat is zo'n 30%. Ongeveer de helft van de aanvragen binnen de deelregeling Vormgeving betroffen bedragen tot € 10.000. Echter, niet alle aanvragen die worden ingediend voor een startsubsidie zijn bedoeld voor de eerste fase van een langer onderzoeksproject. Sommige zijn eerder kleine aanvragen voor het maken/producen van nieuw werk, onderzoek, experiment en (praktijk)verdieping. Het fonds heeft een centrale rol in het aanjagen van dergelijke vormen van experiment, maar deze aanvragen passen niet goed in de deelregelingen. Deze kleine projecten hebben eerder behoefte aan een eenvoudiger aanvraagprocedure, die beter aansluit bij de aard en omvang dan aan de deelregelingen, die op complexere en grootschaligere projecten zijn ingericht.

Door het toenemend aantal kleinere subsidieaanvragen daalt de gemiddelde bijdrage van het fonds per project zonder dat dit een beleidsdoel is. Integendeel, de kleine aanvragen leggen een grote werkdruk op de adviescommissies doordat er zeer veel kleine aanvragen op een vergaderdag moeten worden besproken. Daarbij komen deze kleine projecten in dezelfde 'mand' binnen een aanvraagronde als de grotere aanvragen. Dat geldt ook voor de

Denk je mee sessie, Tilburg. Foto: Sebastiaan ter Burg

subsidieafhandeling. Dat brengt een procedure met zich mee waar de aanvrager niet per definitie bij gebaat is. Op al deze punten is winst te behalen. Dat doet overigens niets af aan de noodzaak van de startsubsidie binnen de deelregeling zoals die ooit bedoeld was: voor de eerste verkennende fase van een grootschalig project.

In de 'Denk je mee'-sessies¹⁰ die het fonds in voorbereiding op dit beleidsplan in het land organiseerde, kwamen drie constatering en behoeftes naar voren.

1. **De regelingen kennen een taai aanvraagproces. Er is behoefte aan een laagdrempelige procedure zonder de noodzakelijke zorgvuldigheid uit het oog te verliezen.**
2. **Er moet meer mogen buiten de hokjes. Veel makers stelden dat hun werk niet in één enkele discipline te vangen valt. Dat maakt aanvragen soms ingewikkeld. Er is behoefte aan de mogelijkheid disciplines te kunnen omzeilen in een aanvraag.**
3. **Behoeftes aan kleine aanvragen. Er bleek een behoefte aan een regeling voor het ontwikkelen van kleine projectaanvragen. Een regeling die bescheiden bedragen geeft aan experimenten.**

Bovendien stelde ook het visitatierapport reeds in 2018 dat het fonds soms meer ruimte mag bieden aan experimentele en schurende voorstellen. Ook een van de geïnterviewde stakeholders in het kader van die visitatie stelde over het werk van het fonds: 'Als alles goed lijkt te gaan, kan je ook lui worden. Het mag meer schuren, er mag meer botsen. Juist omdat het fonds zo belangrijk is voor de sector, moet het fonds zichzelf blijven vernieuwen, ook als daar geen urgentie toe gevoeld wordt.'

Het fonds komt tegemoet aan deze stem uit het veld met de nieuwe experimenteerregeling, die in 2021 start. Deze regeling met een budget van € 250.000 per jaar richt zich op kleine aanvragen voor het maken/producen van nieuw experimenteel werk tot een bedrag van € 7.500. Aanvragen binnen de regeling worden in principe geheel intern afgehandeld zonder externe adviseurs. Hiermee kan het fonds snel reageren op aanvragen en ook vaker meer experimentele schurende kleine projecten, die kunnen leiden tot cross-overs met andere sectoren zoals zorg en veiligheid, ondersteunen. De regeling minimaliseert de administratieve last voor de subsidieafhandeling aan de zijde van het fonds en de aanvrager. Hierin fungeert de regeling ook als experiment

¹⁰ Het 'recept voor de toekomst' dat uit deze sessies resulteerde, is als bijlage toegevoegd.

voor de subsidieafhandeling binnen de
deelregelingen.

De experimenteerregeling moet ook bijdragen
aan meer diversiteit en inclusie. Het fonds wil
zich blijven inzetten om makers en perspectieven
te bereiken die ondervertegenwoordigd zijn
binnen de reguliere regelingen. Met de laag-
drempeligheid, snelle besluiten en lage admini-
stratieve druk verwacht het fonds doelgroepen te
bereiken die nu nog terugdeinzen voor de eisen
van het fonds. Het veld, maar zeker de mede-
werkers en de adviseurs van het fonds, hebben
allemaal een scoutende rol om potentiële
aanvragers naar deze regeling/het fonds te
verwijzen.

ScoutNight, Rotterdam. Foto: Diana Oliveira

Deelnemers ScoutNight, Amsterdam.

3. Uitbouwen programmahuis

Het fonds neemt met het programmahuis een bijzondere positie in tussen en met de instellingen die het vaak vanuit de subsidieregelingen ondersteunt. Dat vraagt om een goed en duidelijk onderscheid in wat het fonds binnen het programmahuis wel en niet doet.

Het fonds is in het programmahuis geen cultuur producerende instelling, maar stimuleert dat op belangrijke onderwerpen en tendensen waarbinnen ontwerpkracht een rol kan spelen in samenwerking met het veld zo snel als mogelijk met extern (financieel) draagvlak actie wordt ondernomen.

Het fonds kan daarbij een verbindende rol hebben, waarbij het, bijvoorbeeld in het geval van een open oproep, namens een aantal partijen binnen een vastgelegde samenwerking aanspreekpunt en penvoerder is, het fonds kan een stimulerende rol binnen een (tijdelijke) subsidieregeling hebben en het fonds kan een strategische rol spelen in bijvoorbeeld het opbouwen van een netwerk rond een specifiek thema of binnen het organiseren van kennisdisseminatie.

Ontwerper Marjan van Aubel

In dit hoofdstuk reflecteert het fonds op de werking van het programmahuis en op de specifieke effecten die het hiermee beoogt. Hierbij worden de ervaringen uit de huidige beleidsperiode betrokken. Specifiek wordt ingegaan op:

- **programma Talentontwikkeling;**
- **programma's binnen Actieagenda Ruimtelijk Ontwerp;**
- **programma Internationalisering Ontwerpsector; en**
- **nieuw instrument voor programmatisch werken.**

3.1 Programma Talentontwikkeling

Het programma Talentontwikkeling is interdisciplinair. Het instrumentarium is niet afhankelijk van de behoeftes van individuele disciplines, maar richt zich op hoe de maker of ontwerper zijn praktijk positioneert en waar deze zich bevindt in de keten. Het Stimuleringsfonds heeft de afgelopen beleidsperiode een keten van activiteiten ontwikkeld voor talent in de ontwerpsector die het jonge onervaren talent tot en met de gevestigde talenten moet bedienen.

3.1.1 Keten talentontwikkeling

Aan het begin van de keten is deze positionering vaak nog niet helemaal uitgekristalliseerd. De praktijk van de beginnende ontwerpers wordt gekenmerkt door onderzoek, experiment, multidisciplinariteit, het zoeken naar samenwerkingen en het ontwikkelen van methodes om het werk zichtbaar te maken. Zelfgegenereerde projecten en onderzoeksvragen staan centraal.

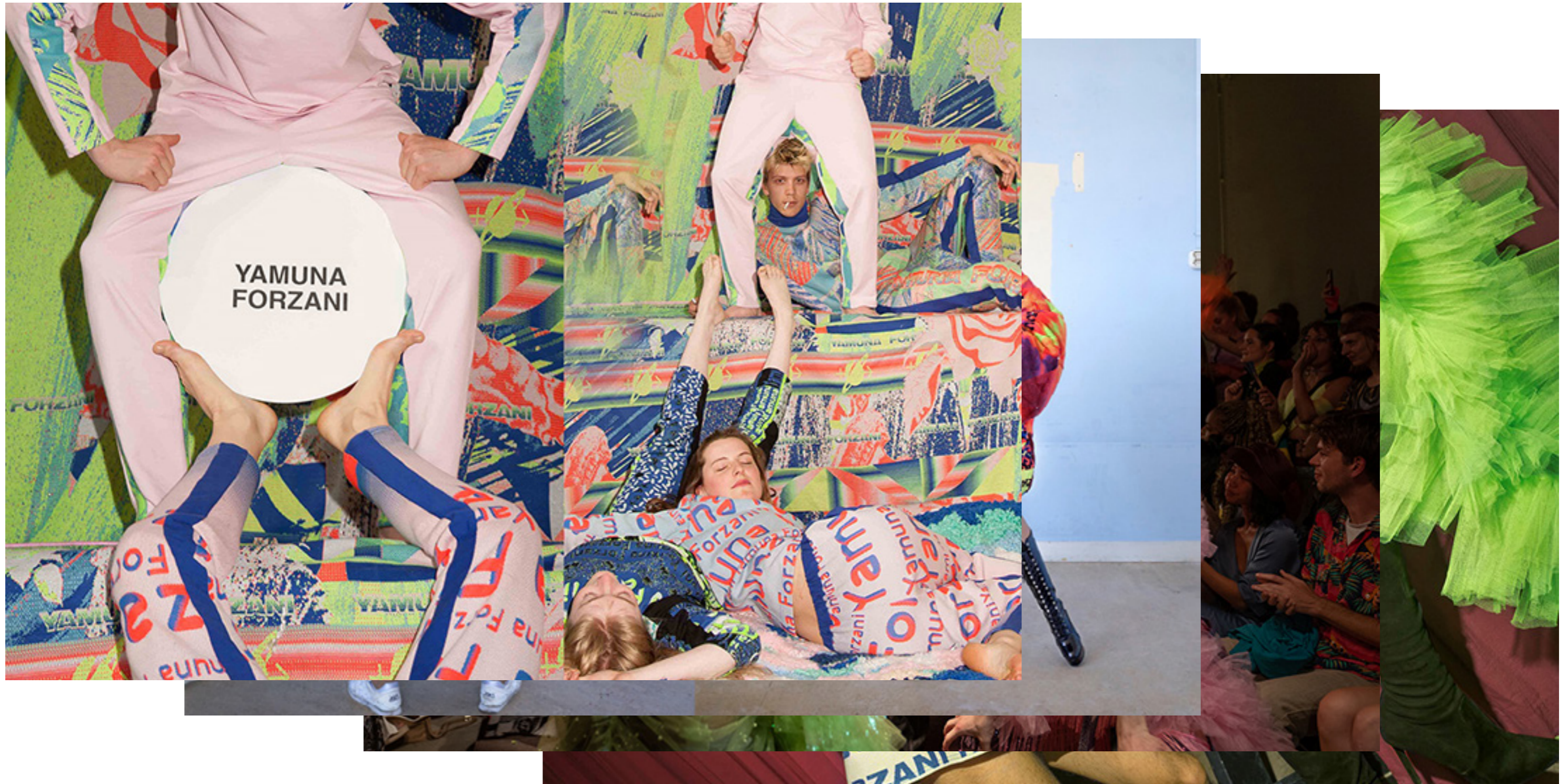
Yamuna Forzani

Keten binnen Talentontwikkeling

Yamuna Forzani studeerde af aan de afdeling Textile & Fashion van de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten in Den Haag. Ze viert de ball-cultuur in een multidisciplinaire praktijk die mode, fotografie, dans, installaties en social design combineert door middel van inclusieve publieke events. Met dergelijke events weet Forzani actuele maatschappelijke ontwikkelingen te integreren in het ontwerpveld. Yamuna Forzani is in de periode 2017–2018 ondersteund met een beurs Talentontwikkeling. Hierna heeft zij subsidie ontvangen vanuit de deelregeling Vormgeving om een tweede ball te organiseren en Forzani werd door het fonds in 2020 geselecteerd voor een presentatie op de Salone del Mobile in Milaan.

Meer weten?

→ [Klik hier](#) en bekijk het videoportret dat het Stimuleringsfonds maakte

De ontwerpsector wordt gekenmerkt door een grote diversiteit aan praktijken, disciplines en benaderingen. Landschapsarchitecten, sieraadontwerpers, social designers, coders, biodesigners en sonologen – allen hebben met elkaar gemeen dat ze hun maatschappelijke meerwaarde pas kunnen waarmaken als er geïnvesteerd wordt in de ontwikkeling van hun specifieke artistieke en creatieve capaciteit. Dit geldt voor de starter die net van de academie afkomt, maar ook de mid-career en het al vergevorderde (top)talent hebben behoefte aan nieuwe impulsen en investeringen.

Het Stimuleringsfonds heeft de afgelopen beleidsperiode de deelregeling Talentontwikkeling, gericht op beginnend talent, voortgezet. Deze regeling heeft als doelstelling het bevorderen van talentontwikkeling door het stimuleren van de verdere artistieke en professionele ontwikkeling van individuele talenten, werkzaam in vormgeving, architectuur en digitale cultuur, waarbij deze verdere ontwikkeling gepaard gaat met het versterken van het eigen cultureel ondernemerschap. Het fonds is binnen de deelregeling Talentontwikkeling in 2019 gestart met een bijzondere ‘scoutprocedure’ om meer diversiteit en inclusiviteit te bewerkstelligen door makers te selecteren die zich buiten het reguliere ontwerp onderwijs hebben ontwikkeld.

Het fonds heeft tevens een aantal pilots ontwikkeld om beter aan te sluiten op de loopbaanfasen van de mid-career ontwerper door de serie Open Oproepen Fresh Perspectives en Ruimte voor Talent. Het in 2019 gestarte traject Ruimte voor Talent is ontwikkeld om jonge of gevestigde ontwerpers, vormgevers, makers en architecten te ondersteunen in hun verdere ontwikkeling, specifiek gericht op het onderzoeken in en samenwerken met praktijkomgevingen. Het Stimuleringsfonds zet dit traject door in combinatie met de Open

Oproep Fresh Perspectives (sinds 2017), waarmee het ontwerpers en makers in staat stelt met nieuwe perspectieven te komen voor vraagstukken in andere sectoren.

Tot slot heeft het Stimuleringsfonds de Open Oproep Talentontwikkeling in Internationale Context opgezet om jonge of gevestigde ontwerpers, vormgevers, makers, critici en/of curatoren te ondersteunen in hun verdere ontwikkeling, specifiek gericht op het internationale werkkterrein. Dit onderdeel valt binnen het ICB-programma.

3.1.2 Opdrachtgeverschap en samenwerking tussen ontwerper en wetenschapper

Ontwerpers stellen relevante vragen over de betekenis en impact van maatschappelijke ontwikkelingen en nieuwe technologieën. Ze bieden niet alleen scenario’s die tot nadenken stemmen over ethische of sociale implicaties, maar dagen ook uit tot innovatieve oplossingen. Vrije ruimte, creativiteit en experiment zijn essentieel voor ontwerpend onderzoek. Hiermee volgt ontwerpend onderzoek een andere opzet en structuur dan de methoden die gebruikt worden in de wetenschap. Het fonds constateert dat deze twee vormen van onderzoek elkaar zelden of te laat in het proces ontmoeten. Terwijl verbindingen tussen ontwerp en wetenschap niet alleen beide sectoren verrijken, maar ook kunnen bijdragen aan de uiteindelijke maatschappelijke impact van een onderzoekstraject.

Behalve voor het samenbrengen van wetenschappers en ontwerpers binnen een overkoepelende opgave, heeft het Stimuleringsfonds zich de afgelopen periode ook ingezet voor de versterking van de positie van ontwerpend onderzoek aan zich. In Nederland

hebben alleen universiteiten het recht om promoties te verlenen.

Aangezien de meeste ontwerpers zijn opgeleid op hogescholen, is het voor hen lastig om een promotietraject in Nederland op te starten. Ontwerpers en makers kunnen vervolgens ook niet in aanmerking komen voor onderzoeksposities of specifieke functies waarvoor een doctorstitel is vereist. In het buitenland kunnen ontwerpers wel promoveren. Dit heeft tot gevolg dat Nederlandse makers naar het buitenland vertrekken om daar te promoveren. De afgelopen jaren zijn een aantal hogescholen dan ook samenwerkingen aangegaan met universiteiten die wel promotierecht hebben om een PhD voor kunstenaars, makers of ontwerpers mogelijk te maken. Zo is de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten in Den Haag een traject gestart op basis van samenwerking met de Universiteit van Leiden. Deze verkenningen van de zogenaamde ‘3de cyclus’ binnen het kunstvak onderwijs volgt het Stimuleringsfonds op de voet. Op basis hiervan en van actuele ontwikkelingen binnen het kunstonderwijs besluit het Stimuleringsfonds hoe en in welke vorm het in de beleidsperiode 2021-2024 verder kan bijdragen aan de ontwikkeling van een 3de cyclus voor ontwerpers.

3.1.3 Binding met internationaal talent

De Nederlandse ontwerpsector ontleent zijn kwaliteit en bekendheid aan de jarenlange sterke internationale positionering. Deze positie wordt bovendien versterkt door het Nederlandse kunstvak onderwijs, dat vanwege zijn kwaliteit en internationale oriëntatie steeds meer buitenlandse studenten aantrekt. Sommige van deze studenten vestigen zich in Nederland en

bouwen hier hun praktijk op. Andere keren terug naar hun land van herkomst. Het creëert een wereldwijd dynamisch netwerk, dat veel potentie biedt voor wisselwerking en samenwerking. Tegelijkertijd brengt dit de vraag met zich mee of een ontwerper voldoende binding heeft met de Nederlandse creatieve industrie om door het fonds ondersteund te worden.

Het fonds hanteert binnen de deelregeling Talentontwikkeling de volgende handvaten:

- **Wanneer niet-Nederlandse makers besluiten om na hun opleiding hun praktijk op te bouwen in Nederland en dit kunnen aantonen in hun cv/portfolio aan de hand van opleiding, projecten, samenwerkingen en een KvK-inschrijving binnen het Koninkrijk, is dat voldoende om ze toe te laten in de eerste ronde Talentontwikkeling.**
- **Bij de ontwikkelplannen (tweede ronde) wordt vervolgens getoetst of ook in de toekomst deze maker van plan is zich te verhouden tot het Nederlandse veld en zijn/haar praktijk er verder in te bedden.**
- **Binnen de regelingen gericht op ervaren ontwerpers geldt dat ook zij moeten aantonen dat ze voldoende ingebed zijn in het Nederlandse ontwerp veld en zijn ingeschreven bij een KvK binnen het Koninkrijk.**

3.1.4 Vooruitblik programma Talentontwikkeling 2021-2024

Bovenstaand instrumentarium zal in 2021-2024 uitkristalliseren en waar nodig breidt het Stimuleringsfonds de hier beschreven keten uit

en tevens worden mogelijke vormen van samenwerking met private partijen onderzocht om het streven naar beter opdrachtgeverschap, meer diversiteit en inclusie verder inhoud te geven.

Binnen de deelregeling Talentontwikkeling blijft het Stimuleringsfonds startende talentvolle makers ondersteunen, onder andere door ze te verbinden met het veld en hun netwerk te versterken en kennis over bijvoorbeeld instellingen en mogelijke presentatieplekken te vergroten. Ook de genoemde 'scoutprocedure' wordt gecontinueerd.

Voor de ontwerper die al langer werkzaam is, creëert het Stimuleringsfonds op basis van de eerdere pilots Fresh Perspectives en Ruimte voor Talent één regeling die zich richt op cross-sectorale samenwerkingen, opdrachtgeverschap en het verbinden van ontwerpers aan maatschappelijke opgaves. Hiermee onderscheidt deze regeling zich van de basisregelingen, waar het verdiepen van de individuele artistieke kwaliteit centraal staat, in plaats van het project als geheel. De regeling richt zich op meer ervaren ontwerpers die hun praktijk beter weten te positioneren binnen het veld en de (maatschappelijke) vraagstukken waartoe ze zich verhouden. Het versterken van verbindingen met potentiële samenwerkingspartners in de Europese Unie staat dan ook in deze regeling centraal. Deze partners zijn afkomstig uit verschillende domeinen, variërend van de culturele sector, bedrijfsleven en industrie tot wetenschap, kennisinstellingen of maatschappelijke organisaties. Gezamenlijk kan bijvoorbeeld meer slagkracht worden bereikt binnen een maatschappelijke opgave of door opschaling van kleinschalige experimenten. Samenwerkingen bieden ook de mogelijkheid om expertise, faciliteiten en netwerk te delen. Dit komt niet alleen de professionele en artistieke ontwikkeling van de ontwerper ten goede, maar

kan ook de potentie van ontwerp en verbeelding voor diverse soorten organisaties inzichtelijk maken. In de komende periode zet het Stimuleringsfonds zich in om deze verbindingen te stimuleren en de vrije ruimte van de ontwerper hierbinnen te borgen.

3.2 Actieagenda Ruimtelijk Ontwerp

Het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie ondersteunt in het kader van de Actieagenda Ruimtelijk Ontwerp 2017-2020 de inzet van ontwerpkracht bij complexe transitievraagstukken binnen de leefomgeving. De Actieagenda Ruimtelijk Ontwerp 2017-2020 betreft een gezamenlijke opdracht van de ministeries van OCW en BZK. Het Stimuleringsfonds voert in de periode van 2017 tot en met 2020 als onderdeel van de ARO de volgende twee programma's uit: het stimuleringsprogramma Innovatieve Vormen van Opdrachtgeverschap en het stimuleringsprogramma Zorg en Onderwijs. Belangrijke kenmerken met betrekking tot de werkwijze binnen beide programma's zijn de integrale aanpak van complexe vraagstukken op het snijvlak van sociale en fysieke vernieuwing, het cocreatieve karakter van de samenwerking tussen ontwerpers, opdrachtgevers en stakeholders en de voortdurende wisselwerking tussen zichtbare lokale interventies in de praktijk en toekomstgerichte strategische kennisontwikkeling.

Het Stimuleringsfonds neemt in de uitvoering van de programma's een agenderende, verbindende, stimulerende en strategische rol in. Agenderend door binnen actuele transitie-opgaven relevante ontwerpogaven te herkennen en te benoemen, bijvoorbeeld middels het uitzetten van open oproepen. Verbindend door partijen binnen en buiten de

Bezoeker symposium Embassy of Health. Foto: Hanneke Wetzter

ontwerpsector te begeleiden om gezamenlijke met de ontwerpogaven aan de slag te kunnen gaan. Stimulerend door ontwerpkracht binnen (nieuwe) samenwerkingsverbanden financieel te ondersteunen. Tot slot neemt het Stimuleringsfonds nadrukkelijk ook een strategische rol in door per programmaliijn een impact framework te ontwikkelen en in samenwerking met relevante partners binnen en buiten de ontwerpsector activiteiten uit te voeren om de impact van de projecten te vergroten.

Daarbij ligt de focus niet alleen op ondersteuning van de individuele projecten, maar bouwt het fonds per programmaliijn nadrukkelijk aan een lerend netwerk van betrokkenen.

Het stimuleringsprogramma Innovatieve Vormen van Opdrachtgeverschap

Het stimuleringsprogramma Innovatieve Vormen van Opdrachtgeverschap (IVO) richt zich inhoudelijk op het bevorderen van goed opdrachtgeverschap. Het programma stelt lokale en regionale overheden, bedrijven, maatschappelijke organisaties en (collectieven van) burgers in staat samen met ontwerpers te experimenteren met nieuwe samenwerkingsvormen. Het programma betreft een gezamenlijke opdracht van de ministeries van BZK en OCW. Binnen het programma startte met het oog op de komst van de NOVI en de nieuwe

Omgevingswet in 2018 onder meer het traject *Anders werken aan stad, dorp en land*. Het traject heeft als doel bij gemeenten nieuwe werkwijzen te introduceren, gericht op cocreatie op lokaal en regionaal niveau. In dit traject werken inmiddels zesentwintig gemeenten samen met stadmakers, ontwerpers en hun lokale netwerk aan maatschappelijke opgaven met een ruimtelijke component in hun eigen gemeente.

Het stimuleringsprogramma Zorg en Onderwijs

Het stimuleringsprogramma Zorg en Onderwijs stelt initiatiefnemers in de gelegenheid om te experimenteren met de ontwikkeling van vernieuwende ruimtelijke concepten voor opgaven in de zorg- en onderwijssector. Het programma wordt uitgevoerd in opdracht van het ministerie van OCW.

Binnen het zorgprogramma stimuleert het fonds onder de noemer *Designing a Community of Care* onder meer de ontwikkeling van nieuwe ontwerpvoorstellen voor gezonde, vitale en inclusieve wijken. Vergrijzing, decentralisatie en technologische ontwikkelingen stellen nieuwe eisen aan het zorgaanbod in onze wijken. Dertien samenwerkingsverbanden van gemeenten, zorgaanbieders, woningcorporaties en ontwerpers werken samen aan deze transitieopgaven in de zorg.

Het onderwijsprogramma richt zich op huisvestingsvraagstukken voor het beroepsonderwijs. Het programma zet specifiek in op de samenhang tussen onderwijsvernieuwing in het mbo en daarmee gepaard gaande huisvestingsopgaven. Het mbo zoekt naar nieuwe hybride onderwijsvormen. Deze onderwijskundige vernieuwing leidt tevens tot nieuwe vragen over de omgeving waarin het leren plaatsvindt: over het klaslokaal, het schoolgebouw, de locatie van het schoolgebouw in een stad of regio, maar ook over de voortschrijdende mogelijkheden van de digitale leeromgeving. Met als doel te komen tot nieuwe denkrichtingen, prototypes, ontwerpvoorstellen of strategische visies voor deze huisvestingsvraagstukken werken in het traject Leeromgeving van de Toekomst ontwerpers en mbo-instellingen samen aan concrete huisvestingsvraagstukken. Het Stimuleringsfonds geeft daarmee ondersteuning aan een netwerk van inmiddels tweëntwintig ontwerpendonderzoeksprojecten.

3.2.1 Resultaten en impact Actieagenda 2017–2020

Het stimuleringsprogramma Innovatieve Vormen van Opdrachtgeverschap en het stimuleringsprogramma Zorg en Onderwijs leveren een schat aan ontwerp oplossingen voor complexe

thematische opgaven op. Binnen de trajecten *Anders werken aan stad, dorp en land*, en de *Leeromgeving van de Toekomst* worden bovendien tal van activiteiten aangeboden die de onderlinge uitwisseling van kennis en ervaringen over deze, voor opdrachtgevers nog vaak nieuwe, werkwijzen bevorderen. De potentiële impact van de programma's reikt daarmee verder dan de individuele thematische kennis die wordt ontwikkeld binnen de projecten. Door met de programma's te bouwen aan lerende netwerken,

wordt ook het opdrachtgeverschap bij transitieopgaven gestimuleerd.

Het opdrachtgeverschap wordt in de programma's met name gestimuleerd door het lerend vermogen van de projectbetrokkenen te activeren. Door projectbetrokkenen zelf te laten reflecteren op de samenwerking met ontwerpers en de meerwaarde van ontwerpend onderzoek. Door expliciet de vraag naar concrete resultaten te stellen, maar ook naar wat er bijvoorbeeld in werkwijze van hun eigen organisatie is veranderd door de projecten. En tot slot door projectbetrokkenen de mogelijkheid te bieden ervaringen hierover te delen, enerzijds met elkaar als intervisie, maar ook op voor hen relevante podia, zoals bijvoorbeeld tijdens het zorgcongres 'Een nieuwe generatie ouderen(zorg)', het jaarcongres van de MBO Raad en de Dag van de Stad.

3.2.2 Toekomst Actieagenda

Bij het schrijven van dit beleidsplan zijn de contouren van de Actieagenda Ruimtelijk Ontwerp 2021–2024 nog niet bekend.¹¹ In deze paragraaf schetst het fonds enkele mogelijke onderwerpen die binnen de ARO 2021–2024 voor het fonds van belang kunnen zijn.

Een belangrijk knelpunt in de positieversterking van de creatieve industrie die het Stimuleringsfonds signaleert, is de relatie opdrachtgever-opdrachtnemer binnen andere de (regionale) context van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). Het fonds ziet in de afgelopen jaren de vraag naar de inzet van ontwerpkracht bij complexe maatschappelijke opgaven groeien. Transitieopgaven worden door sommige opdrachtgevers steeds makkelijker herkend als ontwerp opgaven. Toch is er nog steeds ook veel onbekendheid en gebrek aan

kennis aan de zijde van de opdrachtgevers over de waarde die ontwerpers kunnen toevoegen binnen transitieopgaven. Aan de zijde van de opdrachtnemer is er een gebrek aan kennis over de opgaven waar de opdrachtgever voor staat. Binnen de volgende ARO bepleit het fonds daarom een nog sterkere inzet op professioneel opdrachtgeverschap.

De NOVI biedt een toekomstvisie op de leefomgeving van Nederland en benoemt een aantal grote uitdagingen waar we in Nederland voor staan. Uitgangspunt is dat aanpak van die uitdagingen niet los van elkaar plaatsvindt maar in samenhang. Dat kan alleen als keuzes niet van bovenaf worden opgelegd, maar in goede samenwerking tussen overheden, bedrijven, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en burgers tot stand komen. Dat vraagt om nieuwe werkwijzen. Ontwerpers kunnen hier een belangrijke rol in spelen door een integrale aanpak voor te staan, op het snijvlak van sociale en fysieke vernieuwing, cocreatief en met aandacht voor belangen van stakeholders én van gebruikers. Een dergelijke integrale aanpak vraagt tot slot ook om extra inzet op cross-overs tussen vormgeving, architectuur en digitale cultuur.

Het Stimuleringsfonds bepleit daarom continuering van de inzet van ontwerpkracht ter bevordering van:

- **nieuwe lokale én regionale samenwerkingsvormen;**
- **innovatief opdrachtgeverschap in het sociaal-ruimtelijk domein;**
- **nieuwe vormen van sociale en economische waardecreatie; en**
- **cross-overs tussen vormgeving, architectuur en digitale cultuur.**

Dat kan binnen thematische transitieopgaven (die ook in de NOVI benoemd worden) zoals:

- 1. klimaatverandering, energietransitie en circulaire economie;**
- 2. duurzaam groeipotentieel (woningbouw, mobiliteit);**
- 3. vitale, gezonde, inclusieve steden en dorpen.**

3.3 Programma Internationalisering Ontwerpsector 2021–2024

Het programma Internationalisering Ontwerpsector is onderdeel van het Internationaal Cultuurbeleid (ICB) en draagt direct bij aan het versterken van de positie van de Nederlandse cultuursector in het buitenland en het benutten van de creatieve industrie voor de Sustainable Development Goals (SDG's). Over het geheel genomen draagt het programma ook bij aan de ondersteuning van bilaterale relaties met andere landen.

In Bijlage #1 is het beleidsplan Internationalisering Ontwerpsector 2021–2024 van het Stimuleringsfonds uitgewerkt, conform het ICB-beleidskader dat de ministers Kaag, Blok en Van Engelshoven op 6 december 2019 aan de

Tweede Kamer (BZDOC-169098915-25) stuurden. Behalve dat dit beleidsplan de aanvraag betreft voor de instellingssubsidie van het Stimuleringsfonds voor de periode 2021–2024, is het tevens de aanvraag voor de ICB-projectsubsidie aan het Stimuleringsfonds binnen het ICB-beleidskader 2021–2024. Hieronder volgt een korte samenvatting van de onderdelen van dit programma, dat in Bijlage #1 is uitgewerkt.

¹¹ Om deze reden is de prognosticeerde opdracht aan het Stimuleringsfonds vanuit het Actieprogramma Ruimtelijk Ontwerp in de meerjarenbegroting als PM opgenomen.

3.3.1 Programma Internationalisering Ontwerpsector 2021-2024

Binnen het programma Internationalisering Ontwerpsector zet het fonds verschillende instrumenten in, zoals een subsidieregeling, een voucherregeling, opdrachten en thematische open oproepen. Het fonds zal de ervaring die het de afgelopen jaren heeft opgebouwd in programatisch werken aanwenden en uitbouwen met extra aandacht voor reflectie, kennisdeling, gelijkwaardige internationale samenwerking, klimaatbewustzijn en impact. Elk jaar wordt een jaarplan vastgesteld waarin het beleidsplan op punten kan worden aangescherpt.

Het fonds continueert onderstaand instrumentarium met als doel het versterken van de internationale positie, reputatie en relaties van de Nederlandse creatieve industrie:

- **Deelregeling Internationalisering**
De deelregeling heeft als hoofddoelstelling een sterke cultuursector te stimuleren die in zichtbaarheid en kwaliteit groeit door internationale uitwisseling en duurzame samenwerking.
- **Vouchers presentaties buitenland**
De voucherregeling is een verkorte procedure die het voor makers en ontwerpers op korte termijn mogelijk maakt deel te nemen aan internationale podia.
- **Talentontwikkeling Internationale Context**
Jaarlijks schrijft het fonds de Open Oproep Talentontwikkeling in Internationale Context uit, die zich richt op voorbeeldstellend en onderscheidend talent in de creatieve

industrie dat een bijzondere samenwerking aangaat met een internationale partner met een uitstekende reputatie. Daarnaast breidt het fonds zijn aanbod voor werkperiodes in het buitenland uit, in de vorm van residencies. Het doel van beide instrumenten is om ontwerpers te ondersteunen in de verdieping van hun artistieke en professionele ontwikkeling, en hun (verdere) positionering in het buitenland.

- **Internationale manifestaties**
Jaarlijks selecteert het fonds een aantal internationale podia en manifestaties waar ontwerpers de kans wordt geboden deel te nemen met een onderscheidende presentatie.
- **Flankerende activiteiten**
Het flankerend programma bestaat uit activiteiten gericht op het delen van opgedane kennis en ervaring in het buitenland, en de positionering van Nederlandse ontwerpers. Het fonds kan een opdracht verstrekken aan een Nederlandse of internationale partij voor een activiteit die het van belang acht of die niet vanzelfsprekend binnen de deelregeling kan worden ondersteund.

Installatie *The Port and the Fall of Icarus* van Northscapes Collective tijdens Architectuur Biënnale Venetië. Foto: Daria Scagliola

Rondleiding met minister Ingrid van Engelshoven tijdens Salone del Mobile 2018. Foto: Ico Kemmere

Handleiding (Weder)opbouw: Grondbeginselen Duurzame Projectontwikkeling in Conflictgebieden

Bevorderen van (internationaal) **ontwerpend onderzoek**

Jan Willem Petersen deed jarenlang onderzoek naar de ruimtelijke en maatschappelijke impact van de Nederlandse wederopbouwmissie in Afghanistan. Dit traject is op vier momenten vanuit verschillende regelingen ondersteund: in 2012 (startsubsidie), 2013 (onderzoekssubsidie), 2016 (tentoonstelling) en 2017 (publicatie). Dankzij de steun van het fonds kon Petersen in dit traject met een veelheid aan belanghebbende partijen altijd een onafhankelijke positie innemen en was hij in staat om vanuit een ontwerpersperspectief kritisch op de resultaten van de missie te reflecteren. De lessen uit dit onderzoekstraject zijn door het ministerie van Defensie omarmd en nu op voorbeeldstellende wijze vastgelegd in een veldhandleiding voor toekomstige Nederlandse wederopbouwmissies. Daarmee krijgt het project een enorme impact.

Meer weten?

→ [Klik hier](#) en bekijk het videoportret dat het Stimuleringsfonds maakte

3.3.2 Programma Inclusive Cities and Societies through Design (BHOS-agenda)

Het beleidskader ICB stelt dat de culturele en de creatieve sector kansen bieden om een innovatieve bijdrage te leveren aan de agendering en bevordering van de SDG's. De ministeries zien vooral voor SDG 11 (veilige en duurzame steden, en het beschermen van werelderfgoed) en SDG 16 (rechtvaardige, vreedzame en inclusieve samenlevingen) goede mogelijkheden om de creatieve industrie te betrekken. Het Stimuleringsfonds bouwt daarom de komende beleidsperiode voort op het in 2017-2020 uitgevoerde programma Inclusive Cities and Societies through Design. Centraal in dit programma staan de rol en inzet van ontwerp(denken) in het onderzoeken en bieden van oplossingen voor snelle urbanisatie en de maatschappelijke thema's die hieraan zijn gelieerd. De inhoud en geografische focus zullen in de nieuwe periode aansluiten op SDG 11 en SDG 16 en de landenregio's van de BHOS-agenda (beleidsnota 'Investeren in Perspectief'). Een terug- en vooruitblik van het programma is uitgewerkt in Bijlage #1 van dit beleidsplan.

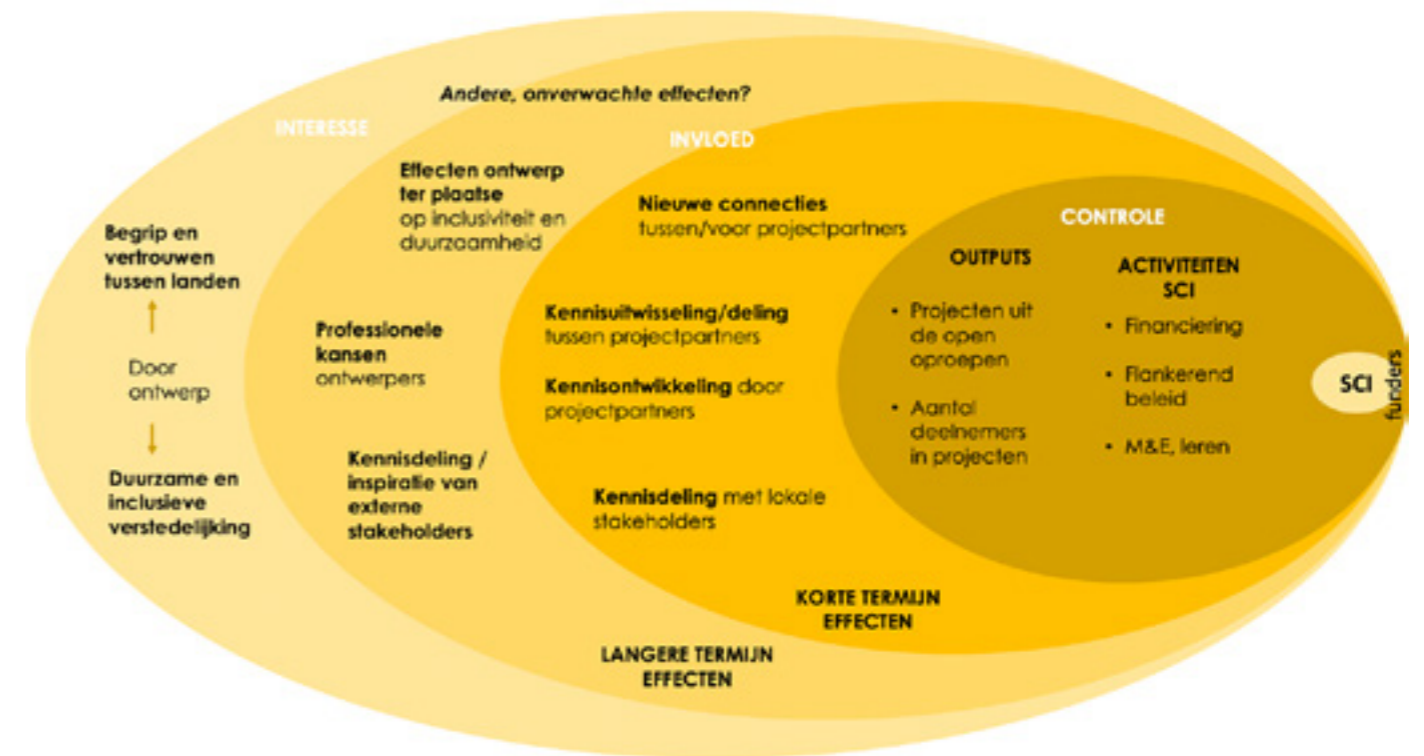
Methodiek programma 2021-2024

De focusregio's binnen de BHOS-agenda (West-Afrika/Sahel, Hoorn van Afrika, Noord-Afrika en het Midden-Oosten) beslaan een grote groep landen. Om een betekenisvol en effectief programma te draaien, is focus nodig. Het programma in 2021-2024 zal dan ook gericht zijn op een selectie van landen uit deze regio's met daarin oog voor continuering van bestaande relaties en projecten uit de afgelopen periode.

Met het te ontwikkelen programma streeft het Stimuleringsfonds naar:

- **het opbouwen van duurzame samenwerkingen en (kennis)netwerken tussen Nederland en de betreffende landen/regio's;**
- **het versterken van projecten die lokaal geworteld zijn en gebaseerd zijn op een lokale vraag; en**
- **het bevorderen van een inclusieve en gelijkwaardige benadering van opgaven, samenwerkingen en uitwisseling.**

Het eerste jaar 2020-2021 staat in het teken van het verkennen van de regio's en het komen tot een selectie van landen, regio's en thema's. Daarnaast zal het fonds in dit jaar actief netwerkvorming mogelijk maken en samenwerkingen verkennen en opzetten met bekende en nieuwe partners. In het tweede en derde jaar van de beleidsperiode ligt de nadruk op het mobiliseren van het veld door inzet van verschillende instrumenten: open oproepen, werkplaatsperiodes, residencies, manifestaties of specifieke samenwerkingen tussen Nederlandse makers en instellingen in de betreffende landen. De beleidsperiode wordt afgesloten met het delen van de kennis en resultaten van de projecten en het programma met een breed publiek. Om de impact en (on)verwachte korte- en langetermijneffecten te kunnen meten, wordt een impact framework ontwikkeld, analoog aan het raamwerk dat in de periode 2017-2020 werd gebruikt.

3.4 Nieuw instrument voor programmatisch werken

In de uitgangspuntenbrief van de minister wordt genoemd dat met het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en andere instellingen onderzocht wordt hoe er meer programmatisch gewerkt kan worden, zoals bij de Actieagenda Ruimtelijk Ontwerp. Het gaat dan bijvoorbeeld om te benoemen waar ontwerpkracht kan worden ingezet voor maatschappelijke vraagstukken en verder te verkennen wat mogelijke onderwerpen zijn. Daar is ook aanleiding toe. Ontwerpers worden reeds in toenemende mate gewaardeerd om hun creativiteit, verbeeldingskracht en verbindingskracht. Verduurzaming van de inzet van ontwerpkracht binnen traditionele organisatiestructuren zoals in de bouw-, energie- of zorgsector vraagt om blijvende aandacht voor een integrale aanpak en langdurige interdisciplinaire samenwerking tussen verschillende domeinen, maar ook om extra inzet op het lerend vermogen van zowel ontwerpende als opdrachtgevende partijen.

Dit nieuwe instrument voor programmatisch werken biedt het Stimuleringsfonds ruimte om

gedurende de beleidsperiode op actuele maatschappelijke opgaven en ontwikkelingen te kunnen inspelen. Maar ook om de ontwerpdisciplines vanuit de breedte van de creatieve industrie bij deze opgaven te betrekken. Om een integrale aanpak en interdisciplinaire samenwerking tussen verschillende domeinen effectief te kunnen aanjagen, zal het Stimuleringsfonds in de uitvoering van zijn activiteiten samenwerken met relevante partners binnen, maar ook buiten de ontwerpsector. Zo wordt er bijvoorbeeld op dit moment al door het fonds samengewerkt met de MBO Raad, Aedes-Actiz en de VNG. Dergelijke samenwerkingspartners spelen een grote rol in het betrekken van de opdrachtgevende partijen, en in het versterken van hun lerend vermogen door onderlinge kennisuitwisseling te faciliteren.

Een ander mooi voorbeeld is de samenwerking tussen het Stimuleringsfonds en het Agis Innovatiefonds, die al heeft geleid tot de ontwikkeling van een nieuwe hybride vorm van ondersteuning voor initiatieven. Eind 2019 lanceerden het Stimuleringsfonds en het Agis Innovatiefonds een gemeenschappelijke open oproep, gericht op verbetering van de alledaagse leefomgeving voor mensen met (nog g)een chronische aandoening. De open oproep biedt de mogelijkheid niet alleen de ontwerpers (vanuit het

Stimuleringsfonds), maar ook de samenwerkende partijen uit het zorg- en gezondheidsdomein (vanuit het Agis Innovatiefonds) financieel te ondersteunen. De oproep versterkt hiermee de mogelijkheid tot verankering van ontwerpresultaten bij de opdrachtgevende partij(en).

Het Stimuleringsfonds wil in de beleidsperiode 2021-2024 het opdrachtgeverschap voor ontwerp bevorderen door nieuwe samenwerkingen met (private) partijen te starten en (hybride) financieringsstructuren gestalte te geven en daarmee de inzet van ontwerpkracht bij complexe samenwerkingsprojecten met een maatschappelijke urgentie programmatisch te ondersteunen. Onderwerpen die wellicht binnen deze structuur aan bod komen zijn duurzaamheid in de mode, maar ook het leggen van nieuwe verbindingen tussen erfgoed en ontwerp zoals gedefinieerd binnen de beleidsbrief Erfgoed telt.

Het fonds reserveert daartoe binnen het programmahuis minimaal € 500.000 per jaar uit de instellingssubsidie OCW. Uitgangspunt van samenwerking is daarbij dat de onafhankelijkheid en taakstelling van het fonds, en daarmee de vrije ruimte en autonome inbreng van de ontwerpers, geborgd blijven. Het initiatief voor de samenwerking start bij het Stimuleringsfonds.

3.5 Totaal project- en programmasubsidies per jaar

Al met al heeft het Stimuleringsfonds ook in 2021-2024 een keur aan regelingen en activiteiten die samen recht doen aan de diversiteit en dynamiek van de creatieve industrie en de doelstellingen van het fonds.

In het overzicht op de volgende pagina zijn de bedragen opgenomen die per jaar voor de verschillende regelingen en open oproepen beschikbaar zijn. Het budget voor bijvoorbeeld het flankerende beleid is dus niet opgenomen. In de jaarplannen kunnen op basis van voortschrijdend inzicht aanpassingen worden gedaan en zullen additionele activiteiten (zoals specifieke open oproepen) worden toegevoegd.

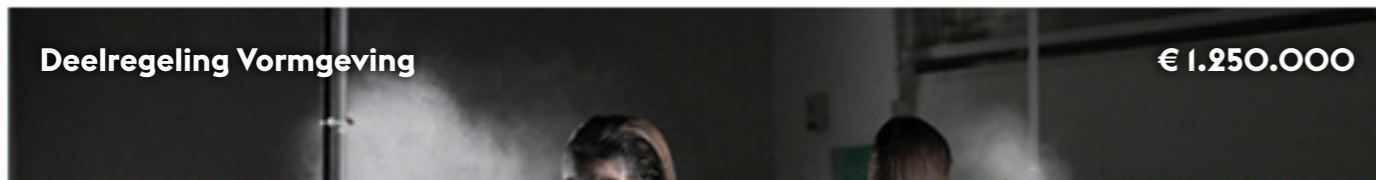

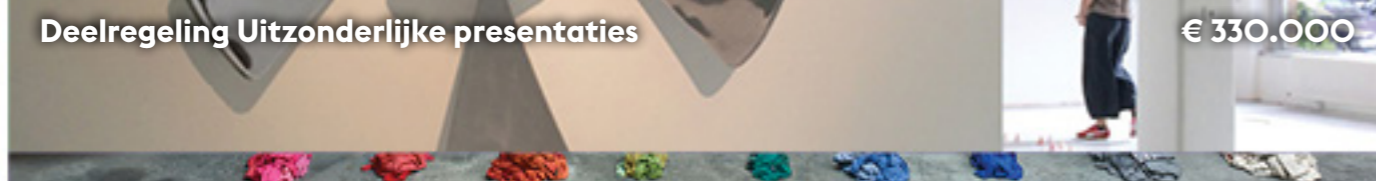

Bezoekers symposium Leeromgeving van de Toekomst. Foto: Aad Hoogendoorn

FASHIONCLASH

**indicatie subsidiebudget
per jaar**

	Deelregeling Vormgeving	€ 1.250.000
	Deelregeling Architectuur	€ 1.100.000
	Deelregeling Digitale cultuur	€ 1.100.000
	Regeling Vierjarige Instellingssubsidie Creatieve Industrie	€ 2.400.000
	Deelregeling Activiteitenprogramma's (1-jarig en 2-jarig)	€ 2.150.000
	Deelregeling Festivals	€ 600.000
	Regeling Immerse\Interact i.s.m. Filmfonds	€ 500.000
	Deelregeling Uitzonderlijke presentaties	€ 330.000
	Experimenteerregeling	€ 250.000
	Deelregeling Upstream: Music x Design	€ 300.000
	Open Oproep Eigentijdse ambachten	€ 100.000

	Deelregeling Talentontwikkeling	€ 750.000
	Deelregeling Ruimte voor Talent/Fresh Perspectives	€ 550.000
	Deelregeling Internationalisering	€ 720.000
	Vouchers presentaties buitenland	€ 100.000
	Open Oproep Talentontwikkeling in Internationale Context	€ 90.000
	Open Oproep Residencies	€ 50.000
	Open Oproep Internationale manifestaties	€ 115.000
	Open Oproepen SDG's	€ 800.000
	Programmatisch werken	€ 500.000
	Actieagenda Ruimtelijk Ontwerp 2021-2024	PM

4. Positionering en samenwerking Stimuleringsfonds

De creatieve industrie is een zeer dynamische sector waarin in korte tijd het veld van spelers, de thema's van onderzoek, de wijze van samenwerking, de vormen van financiering en de gevraagde skills van makers veranderen. In de vorige twee hoofdstukken is uiteengezet hoe het Stimuleringsfonds in de periode 2021–2024 binnen het subsidie- en programmahuis de zeven doelstellingen met het instrumentarium verbindt. Hieronder volgt een korte samenvatting.

1. **Bevorderen van de ontwikkeling van artistieke kwaliteit.** Dit is een criterium voor de meeste van de deelregelingen en staat centraal in de opdracht van het Stimuleringsfonds.
2. **Stimuleren van experiment en onderzoek.** Ontwerpend onderzoek is onderdeel van veel binnen de deelregelingen ondersteunde projecten. Om meer ruimte te creëren voor kleine, meer schurende, projecten start het fonds de experimenteerregeling en zoekt naar nieuwe vormen van samenwerking (programmahuis).
3. **Bevorderen van talentontwikkeling.** Er is een keten van talentontwikkeling ontwikkeld binnen het fonds. Van een beurs voor jonge talenten, tot nieuwe vormen van opdrachtgeverschap en samenwerking voor talenten op een later punt in de carrière. Bovendien zorgt onder andere de ScoutNights-procedure voor een meer inclusieve benadering naar het brede ontwerpveld.
4. **Bevorderen van een gezonde en vernieuwende ontwerpinfrastructuur.** Voor de periode 2021–2024 is een fijnmazige structuur ontwikkeld om zowel gevestigde als nieuwe collectieven en instellingen in alle delen van het land de kans te geven zich verder te ontwikkelen binnen de 1-, 2- of 4-jarige regeling.

5. **Ondersteunen van reflectie en debat is in veel gevallen een directe of indirecte uitkomst van gehonoreerde projecten.** Het fonds oormerkt deze beleidsperiode middelen om enkele platforms voor reflectie en debat binnen de creatieve industrie fundamenteel te kunnen ondersteunen.
6. **Bevorderen van ontwerpkracht bij grote maatschappelijke opgaven, inclusief ruimtelijk-erfgoedopgaven.** Naast de participatie binnen de Actieagenda Ruimtelijk Ontwerp start het fonds in 2021 met een apart programmahuis dat de positie van ontwerpkracht binnen actuele maatschappelijke opgaven versterkt en nieuwe vormen van opdrachtgeverschap voor ontwerp bevordert.
7. **Versterken van de internationale positie van de ontwerpdisciplines.** In 2021–2024 zal er een uitgebreid programma Internationalisering Ontwerpsector uitgevoerd worden binnen het ICB waarin naast de deelregeling ruimte is voor talentontwikkeling, residencies en deelname aan internationale manifestaties.

Het kwadrantenschema op de volgende pagina geeft inzicht in de diversiteit van activiteiten die binnen het cultuurgedreven deel van de creatieve industrie plaatsvinden en de wijze waarop het Stimuleringsfonds zich tot elk kwadrant verhoudt. Het subsidie- en programmahuis van het fonds is zo ingericht dat activiteiten van makers en instellingen binnen elk kwadrant kunnen worden ondersteund. Evenzeer zijn er buiten deze vier kwadranten veel activiteiten van makers en instellingen die zich niet automatisch tot een of

meerdere van de zeven doelstellingen van het Stimuleringsfonds verhouden en die eerder vanuit een gemeentelijke of provinciale systematiek worden ondersteund of via een landelijke regeling van bijvoorbeeld het ministerie van Economische Zaken. Tot slot zijn er veel initiatieven binnen en buiten deze vier kwadranten die zonder steun van de overheid tot stand komen. Het fonds zal de komende jaren verdere samenwerking met die partijen opzoeken.

zelfgenererend

1. In het eerste kwadrant wordt technologie bevestigd middels grensverleggend onderzoekend experiment. Het is zelfgenererend in die zin dat niet duidelijk is waar het experiment eindigt, zinvol is of een volgende fase bereikt. Een project hoeft niet altijd te lukken om succesvol te zijn en ook publieke waardering is niet altijd belangrijk. Hier werken de vaak kleinere instellingen, kunstenaars en makers aan nieuw ontwerpend onderzoek, meestal zonder opdrachtgever. Hier ontstaat veelal de kiem voor nieuwe denkrichtingen binnen de sector. Binnen dit kwadrant is de subsidieafhankelijkheid groot. Reflectie en debat over de uitgevoerde activiteiten zijn het belangrijkste evaluatiemechanisme.

Instrumentarium onder andere:

- **Deelregelingen Vormgeving, Architectuur en Digitale cultuur**
- **Nieuwe experimenteerregeling**
- **Deelregeling Talentontwikkeling**

2. Binnen het tweede kwadrant wordt veelal vanuit artistieke autonomie geprogrammeerd maar wordt er, mede doordat er een platformfunctie is voor makers en publiek, een relatief groot publiek bereikt. De instellingen, kunstenaars en makers overstijgen het disciplinaire denken en maken nieuwe verbindingen tussen mens, technologie en organisaties. Financiering leunt op meerdere publieke bronnen en gedeeltelijk op private middelen zoals publieksinkomsten. Toetsing vindt plaats door middellangetermijnmonitoring en evaluatie van de projecten.

Instrumentarium onder andere:

- **Regeling Immerse\Interact**
- **Deelregeling Upstream: Music x Design**
- **Open Oproep Eigentijdse ambachten**
- **Vouchers presentaties buitenland**

3. In het derde kwadrant wordt vanuit ontwerpend onderzoek aan toegepaste ontwerp vraagstukken gewerkt. Binnen labs en collectieven ontstaan nieuwe vormen van opdrachtgeverschap en hybride financieringsvormen. Waterschappen, zorgorganisaties en woningcorporaties starten met makers en instellingen projecten die transformatief in opzet en uitvoering zijn, en waarin de kracht van ontwerp binnen een sociaal-maatschappelijke opgave centraal staat. Samenwerking met kennisinstellingen is essentieel. Met de stakeholders kan vooraf het beoogde effect van de activiteiten beschreven en vastgelegd worden in een impact framework.

Instrumentarium onder andere:

- **Deelregeling Fresh Perspectives / Ruimte voor Talent**
- **Open Oproep Talentontwikkeling in Internationale Context**
- **Open Oproepen binnen Actieagenda Ruimtelijk Ontwerp**
- **Deelregeling Internationalisering**
- **Nieuw instrument voor programmatisch werken**

4. Het vierde kwadrant spitst zich toe op activiteiten vanuit ontwerp vraagstukken die interessant zijn voor een breed publiek in alle delen van het land. Het betreft hier vaak ondersteuning aan platforms die programmeren en onderzoek doen naar het bereiken van nieuw publiek en het vertellen van nieuwe verhalen. Subsidie door het fonds legt een gezonde basis voor een langetermijnstrategie, draagt bij aan het betrekken van een nieuw publiek, bevordert investeringen door andere financiers en tekent het publiek-culturele karakter van de organisatie.

Instrumentarium onder andere:

- **Deelregeling Festivals**
- **Open Oproep Digital Heritage x Public**
- **Deelregeling Uitzonderlijke presentaties**
- **Algemeen flankerend beleid**

onderzoek & ontwikkeling

presentatiegericht

toegepast

De ondersteunde instellingen binnen de 1-, 2- en 4-jarige regelingen bevinden zich vaak binnen één of meerdere van deze kwadranten. Waar het fonds in de eerste vier jaar na de oprichting vooral activiteiten in het eerste kwadrant uitvoerde, is het fonds de afgelopen jaren meer activiteiten in de andere drie kwadranten gaan ontplooien, omdat het, binnen de zeven geformuleerde doelstellingen, in elk van de kwadranten, een rol heeft.

4.1 Samenwerking

Om de reikwijdte van de zeven doelstellingen te realiseren, en het resultaat en de impact van activiteiten in de vier kwadranten voor de ontwerpsector te optimaliseren zal ook de komende beleidsperiode samenwerking een belangrijk thema blijven. Hieronder schetsen we de positionering van het fonds ten opzichte van de andere spelers in de creatieve industrie en de samenwerkingsverbanden met deze partijen.

4.1.1 Stimuleringsfonds & talentontwikkeling

Binnen het programma Talentontwikkeling werkt het Stimuleringsfonds met diverse partijen samen om talentvolle ontwerpers in verschillende fases van hun ontwikkeling te ondersteunen. Dit start al tijdens het afstuderen aan een kunstvak- of architectuuropleiding met het geven van voorlichting over de verschillende subsidieregelingen. Het Stimuleringsfonds richt zich op de professionele beroepspraktijk. Hogescholen en universiteiten ontwikkelen steeds vaker projecten, onderzoeken en labs buiten het reguliere curriculum. Het Stimuleringsfonds constateert dat het in sommige gevallen voor een ontwerper relevant is om een verbinding aan te gaan met deze

kennisinstellingen, om kennis en faciliteiten te delen die de ontwerper zelf niet in huis heeft. Veel jonge ontwerpers ervaren een spreekwoordelijk 'gat' tussen de academie en het werkveld. De afgelopen tien jaar heeft het kunstvakonderwijs gewerkt aan het dichten van deze kloof, door ondernemerschap beter te integreren in het curriculum. Hiernaast zijn er diverse partijen (van BNO tot Cultuur+ Ondernemen) in het veld die begeleiden bij het ontwikkelen van ondernemerschapsvaardigheden of het schrijven van een subsidieaanvraag, projectvoorstel, business- of financieringsplan. Het fonds werkt met deze partijen door het delen van kennis en het doorverwijzen van individuele ontwerpers die kampen met vragen die betrekking hebben op hun zakelijke professionalisering, maar biedt hierin zelf geen ondersteuning aan. Wel onderzoekt het fonds hoe met marktpartijen nieuwe vormen van onderzoek, opdrachtgeverschap en netwerkvorming kunnen worden gerealiseerd, bijvoorbeeld binnen de regeling Ruimte voor Talent/Fresh Perspectives.

4.1.2 Samenwerking binnen internationalisering

Internationalisering gaat over samenwerken. Om de effectiviteit en betekenis van het programma te borgen, verhoudt het fonds zich actief tot verschillende stakeholders in het veld en binnen het ICB. Het fonds heeft binnen het programma Internationalisering Ontwerpsector betrekkingen met de volgende partijen:

- **Het postennetwerk: het fonds heeft op basis van internationaal georiënteerde aanvragen regelmatig contact met het postennetwerk. Ook worden mogelijke kansen of input voor deelname van Nederlandse makers besproken en is er een jaarlijks contactmoment tijdens de terugkomdagen van de Nederlandse ambassades. Binnen het programma Inclusive Cities & Societies werkt het fonds nauw samen met de posten in de focuslanden.**
- **Het veld: de veelzijdigheid aan internationale en Nederlandse instellingen, grassroots-organisaties, makers, ontwerpers, curatoren. Deze contacten gaan via de instrumenten die het fonds heeft lopen of via netwerken die het fonds bouwt en versterkt.**
- **Binnen het programma Inclusive Cities & Societies werkt het fonds sterk programmatisch en gaat het partnerschappen aan met organisaties die zowel in Nederland als in het buitenland over een relevant en aanvullend netwerk beschikken en de nodige capaciteit en kennis bezitten.**
- **Ministeries (OCW, BZ, BZK, EZ): er is veel contact met de individuele ministeries over de voortgang van het internationaliseringsbeleid, zowel op directieniveau als op programmaniveau en uitgesplitst naar cultuur, economie en internationaal.**
- **Topsector Creatieve Industrie/Creative Holland: het fonds overlegt regelmatig met partijen die door de topsector om de tafel worden gebracht om de overgang tussen cultuur en economie soepel te laten verlopen. Deze bestaan uit: bureau Creative Holland en de Werkgroep Internationalisering, waaraan bijna alle stakeholders deelnemen, zoals DutchCulture, HNI, het Topteam, RVO, de Federatie Creatieve Industrie en de brancheorganisaties.**
- **DutchCulture: op zeer regelmatige basis neemt het fonds deel aan kerngroepoverleggen die DutchCulture organiseert voor de posten in de verschillende (focus)landen. Daarnaast is het fonds beschikbaar voor afspraken binnen de bezoekersprogramma's van DutchCulture. Tevens zoekt het fonds, waar relevant, samenwerking met de landenmedewerkers voor bezoekersprogramma's.**

4.1.3 Wisselwerking met Het Nieuwe Instituut

Met HNI onderhoudt het fonds een hechte band op velerlei terreinen. Beide instellingen zijn complementair. HNI maakt zijn eigen agenda en programma, beschikt over een internationaal toonaangevend archief, heeft de ruimte om zelfonderzoek vorm te geven en om (in eigen huis) tentoonstellingen, bijeenkomsten en debatten te organiseren. Het Stimuleringsfonds financiert en ondersteunt inhoudelijk de ontwikkeling van projecten en activiteiten binnen de creatieve industrie vanuit het culturele perspectief om de rijke ontwerptraditie van Nederland te continueren en te vernieuwen. Ook in de samenwerking zijn de instellingen daardoor complementair. Het Stimuleringsfonds werkt vanuit zijn activiteiten en instrumentarium op de volgende onderdelen samen met HNI:

- **Internationale manifestaties.** In het directieoverleg, dat twee keer per jaar plaatsvindt, wordt afgestemd op welke internationale manifestaties het fonds zich in een betreffend jaar richt, zodat er in de aanloop en tijdens de manifestatie optimaal kan worden samengewerkt. Voor 2021-2024 is deze samenwerking voor de Architectuur Biënnale Venetië en de Salone del Mobile reeds omlijnd. Het fonds neemt ook deel aan de International Clinic bij het HNI, waar ontwerpers die internationaal willen werken advies op maat krijgen over onder meer financiële regelingen.
- **De keten van ondersteunde projecten.** Projecten die door het fonds worden ondersteund, kunnen zich tijdens de ontwikkeling en afronding binnen de programmering van HNI presenteren. Ook kunnen resultaten uit programma's van het fonds of een specifieke open oproep (bijvoorbeeld Talentontwikkeling in Internationale Context) gepresenteerd worden tijdens een Thursday Night Live! in HNI.

Residency Arita, Japan, organiseert het Stimuleringsfonds in samenwerking met het Mondriaan Fonds.
Foto: Anneke Hymmen

Bovendien vindt regelmatig overleg plaats met de individuele ministeries (OCW, BZ, BZK, EZ) over de voortgang van het internationaliseringsbeleid, zowel op directieniveau als op programmaniveau en uitgesplitst naar cultuur en economie (en de raakvlakken). Dat gebeurt onder andere meerdere keren per jaar met de Topsector Creatieve Industrie/Creative Holland, waarin ook HNI vertegenwoordigd is, en voor de veertien kerngroepoverleggen van de ICB-focuslanden bij DutchCulture. Om efficiency en effectiviteit van de internationaliseringsactiviteiten te vergroten, zal het fonds dus vooral binnen het programma Internationalisering Ontwerpsector op bovenstaande punten nauw blijven samenwerken met HNI.

4.1.4 Samenwerking met de rijkscultuurfondsen

De rijkscultuurfondsen spelen een centrale rol in het culturele en artistieke leven van Nederland. Ze stimuleren ontwikkeling en vernieuwing in de cultuursector, maar zorgen ook voor continuïteit die doorgroei mogelijk maakt. Ze vervullen zodoende, samen met de Basisinfrastructuur (BIS), een infrastructurele taak in het cultuurbestel. De rijkscultuurfondsen zijn op veel terreinen actief, zowel nationaal als

internationaal en binnen alle cultuurdisciplines: beeldende kunst, podiumkunsten, film, creatieve industrie, erfgoed, cultuurparticipatie, cultuureducatie en letteren. In deze rolverdeling zijn de fondsen niet alleen deskundig uitvoerder, maar ook belangrijk initiatiefnemer en beleidsvoorbereider op hun terreinen. Inhoudelijke kennis speelt hierbij een prominente rol, maar ook de relatieve afstand waarmee de fondsen als zelfstandige bestuursorganen tot de politiek en het cultuurbeleid staan. De fondsen versterken elkaar ook. Dit heeft in de afgelopen jaren geresulteerd in verschillende onderlinge samenwerkingsverbanden, gedeelde regelingen en programma's, waarvan vele inmiddels een structureel karakter hebben en ook na 2021 zullen worden voortgezet.

De veranderingen in het cultuurstelsel per 2021 maken dat er een nieuwe balans moet worden gevonden tussen rijks-, regionaal en door de fondsen ondersteund aanbod. Vanuit de rol als beleidsvoorbereider op hun terreinen zullen de fondsen hun gezamenlijke, inhoudelijke inbreng blijven leveren voor een heldere afstemming en rolverdeling, in overleg met alle actoren, waarbij met name het functioneren van de driehoek OCW-fondsen-Raad voor Cultuur bijzondere aandacht moet krijgen.¹²

¹² Een uitgebreide uiteenzetting van de samenwerking is in een separate bijlage opgenomen. Dit is een gezamenlijk opgesteld document van de rijkscultuurfondsen.

Symposium Leeromgeving van de Toekomst. Foto: Mohamed Najah

4.1.5 Samenwerking binnen de Actieagenda Ruimtelijk Ontwerp

De ARO richt zich met transitievraagstukken in de leefomgeving op een aantal specifieke netwerken buiten de ontwerpsector, zoals de zorg- en welzijnssector, het middelbaar beroepsonderwijs en het netwerk van lokaal bestuur. Om de impact van de projectresultaten binnen deze netwerken te vergroten, werkt het Stimuleringsfonds in de uitvoer van de ARO samen met een groot aantal partners.

- **Binnen het zorgprogramma werkt het fonds samen met partners uit de zorg- en welzijnssector, waaronder het Agis Innovatiefonds, Alles is Gezondheid, ministerie van VWS (Actieprogramma Dak- en Thuisloze Jongeren), U CREATE, Waag (Creative Care Lab), ActiZ, Associatie voor Jeugd, Zorg+Welzijn, Vilans, Trimbos, ZonMw, Health~Holland (Topsector Life Sciences & Health), CLICKNL en NWO.**
- **Binnen het onderwijsprogramma werkt het fonds samen met partners uit de mbo-sector, zoals de Inspectie van het Onderwijs, het ministerie van OCW (onder andere de afdeling Regionaal Investeringsfonds mbo), de MBO Raad, de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB), het platform MakerEducation.nl en het lectoraat Beroepsonderwijs (HU).**
- **Binnen het IVO-programma werkt het Stimuleringsfonds samen met partners op het gebied van burgerkracht en lokaal bestuur, waaronder de VNG, het ministerie van BZK (team NOVI, en programma Democratie in Actie), Urban Futures Studio (UU), de Federatie Ruimtelijke Kwaliteit, de Stadmakerscoöperatie en Stichting DOEN.**

4.1.6 Samenwerking met de culturele regio's

De ontwerpsector (de creatieve industrie) is in het lokale en provinciale cultuurbeleid minder zichtbaar dan bijvoorbeeld podiumkunsten of de museale keten. Er zijn bijvoorbeeld weinig gemeenten (en provincies) met een apart beleidskader creatieve industrie of met een aparte visie binnen de kunst- en cultuurbegrotingen en het cultuurbeleid. Dit verklaart ook het feit dat in de verschillende culturele regioprofielen makers en instellingen uit de ontwerpsectoren vormgeving, architectuur en digitale cultuur (en alle cross-overs) minder zichtbaar zijn. De infrastructuur van de creatieve industrie kent een andere dynamiek.

Toch zijn er veel verbindingen te leggen op het gebied van actuele maatschappelijke opgaven, die relevant kunnen zijn in een lokaal, regionaal of landelijk perspectief en ontwerp. Denk aan thema's die spelen op het vlak van maatschappelijke transitie als klimaat, zorg of ruimtelijke orderingsvraagstukken, de Omgevingsvisie en stadmakers, of ontwerp-opgaven in relatie tot erfgoed of het belang van broedplaatsen.

Meer bekendheid van de subsidieregelingen, programma's en de open oproepen en de activiteiten van het fonds zal bijdragen aan het versterken van de infrastructuur van de creatieve industrie, op lokaal en regionaal niveau. Open oproepen zoals Ruimte voor Talent, Fresh Perspectives, Anders werken aan stad, dorp en land en de Stadslabs ondersteunen reeds initiatieven in alle culturele regio's. Een extra impuls zal worden gegeven door in 2021-2024 de festivalregeling te regionaliseren en binnen de nieuwe experimenteerregeling in te zetten op nieuwe samenwerkingsstructuren.

4.1.7 Samenwerking met topsectorenbeleid

Los van het culturele belang en de cultureel-maatschappelijke ontwerpkracht van de creatieve industrie, wordt ook steeds meer de economische waarde van de sector erkend en herkend als bron voor innovatie, welvaart en welzijn. De creatieve industrie groeit sneller dan de rest van de economie. Daarnaast levert ze een belangrijke bijdrage aan de werkgelegenheid en de groei van het aantal nieuwe ondernemingen in Nederland. De sector jaagt innovatie in andere sectoren aan en helpt met het vinden van oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen. De onlangs door het CBS gepresenteerde cijfers bevestigen het beeld dat het economische belang van de creatieve en culturele sector (inclusief media) groter is dan vaak wordt gedacht. De toegevoegde waarde bedraagt 25,5 miljard euro (3,7%) aan het bbp. Die toegevoegde waarde wordt voornamelijk binnen de media- en de marketingzijde van de sector gerealiseerd. Bij de bepaling van de economische waarde van de sector moet bovendien rekening worden gehouden met het feit dat deze sector niet alleen zelf producten en diensten levert, maar ook creatieve concepten ontwikkelt die vervolgens kunnen worden toegepast bij de productie van andere goederen en diensten. Om de kracht van de Nederlandse creatieve sector in de volle breedte nog beter te kunnen benutten, draagt het fonds graag bij aan bijvoorbeeld de verdere uitrol of opschaling van projecten die het eerder heeft ondersteund. Het fonds werkt daarvoor samen binnen de Kennis- en Innovatieagenda (KIA) Maatschappelijk Verdienvermogen, die door CLICKNL wordt gecoördineerd. Om de aansluiting bij KIA, het Topteam en CLICKNL te optimaliseren is er geregeld strategisch overleg.

In januari 2020 heeft het fonds dertig medewerkers waarvan ongeveer de helft korter dan vier jaar in dienst is. Samen is het een relatief jonge en in alle opzichten divers samengestelde groep. Het Stimuleringsfonds streeft ernaar om een prettige, veilige en stimulerende werkomgeving te creëren voor de medewerkers. Hiertoe zet het een aantal middelen in, waaronder een passende organisatiestructuur, marktconforme arbeidsvoorwaarden, goede arbeidsomstandigheden en prima ontwikkel- en opleidingsmogelijkheden. Op al die punten wil het de drie kernwaarden van het fonds (voortuitstrevend, verbindend en inclusief) uitdragen.

5.1 Personeelsbeleid

In 2017 is het organisatie- en formatieplan van de organisatie vernieuwd. Dit plan zorgt voor een relatief platte organisatie, met een directeur-bestuurder, een afdeling communicatie (3 fte), bedrijfsvoering (6 fte) en een staf (subsidie- en programmahuis) van 20 personen.

Het Stimuleringsfonds heeft een stevig ontwikkelbeleid waarbij alle medewerkers toegang hebben tot cursussen, opleiding, coaching en andere ontwikkelmogelijkheden, afhankelijk van eigen ontwikkelbehoeftes en de vereisten van de functie. Medewerkers maken een ontwikkelplan als onderdeel van de gesprekscyclus.

Tijdens drukke periodes binnen programma's en deelregelingen wordt wel eens gebruik gemaakt van de expertise van een zzp'er, bijvoorbeeld voor het opzetten van een nieuwe regeling, maar dit is in omvang gering. Het fonds is voornemens een bredere flexibele schil te creëren om eventuele pieken in werkdruk en ook langdurige uitval van medewerkers te kunnen opvangen. Op dit moment koopt het fonds expertise in op bepaalde fronten zoals juridische expertise, HR, AVG, vertrouwenspersoon, arbodienst, ICT en het onderhoud van de website.

5.2 Kwaliteitszorg

Gezien de omvang van het beschreven werkterrein van de creatieve industrie en de verscheidenheid aan disciplines binnen het subsidiehuis, is het van belang oog te houden voor de doelstellingen van het fonds en de resultaten die worden behaald.

5.2.1 Evaluaties en monitoring

Om voortdurend te testen of het instrumentarium en de werkwijze van het fonds optimaal aansluiten bij het dynamische werkterrein van de creatieve industrie, is een uitgebreide en gestructureerde systematiek van monitoring en evaluatie geïmplementeerd in de dagelijkse werkzaamheden. In het document *Werkwijze adviescommissies* beschrijft het Stimuleringsfonds de taken en de werkwijze van de adviescommissie. Het Stimuleringsfonds prijst zich gelukkig met een zeer kundige, loyale en prettige groep van ruim honderd adviseurs. Uit de jaarlijkse evaluaties van de deelregelingen destilleert het fonds bijvoorbeeld actiepunten die in het jaar erna zo veel mogelijk worden aangepakt. Dit kan leiden tot flankerende bijeenkomsten, aanpassing van de regeling of het uitzetten van een open oproep rond een specifiek thema dan wel het ontwerpen van een (tijdelijke) nieuwe regeling.

5.2.2 Impactmanagement

Binnen het programmahuis werkt het fonds aan impactmanagement. Aanvullend op flankerende activiteiten binnen de programma's heeft het Stimuleringsfonds in 2017 het adviesbureau Avance opdracht gegeven een impact framework te ontwikkelen voor het ICB-en het ARO-programma. Dit impact framework biedt inzicht in de doelstellingen en de beoogde resultaten van de programma's en de manier waarop hieraan door het fonds en zijn projectpartners wordt gewerkt. Het vormt de basis voor een continu leerproces ter verbetering van het samenwerkingsprogramma.

5.2.3 Kennisdeling

Het fonds zal de kennis en data waarover het beschikt (blijven) inzetten om agenderend te zijn. Maar een zekere terughoudendheid hierin is belangrijk. Het fonds kan niet altijd actief voorlichting geven over beschikbare kennis uit de ondersteunde projecten. Daarvoor ontbreekt de taak en dus ook de mankracht. Het fonds zal daarom zorgen dat de kennis die het uit de ondersteunde projecten heeft, zo beschikbaar wordt gesteld dat het veld zelf aan zet blijft. Het fonds onderzoekt tevens hoe in het nieuwe subsidiereglement een passage over het toepassen van Creative Commons-licenties binnen ondersteunde projecten kan worden opgenomen.

5.2.4 Bezwaar

Het Stimuleringsfonds besteedt veel aandacht aan een goede communicatie met aanvragers en een professionele beoordeling. Mocht een aanvrager het niet eens zijn met een beslissing van het Stimuleringsfonds dan kan deze een herziene aanvraag, een bezwaarschrift of een klacht indienen. De vaste adviescommissie voor bezwaarschriften bestaat uit vijf onafhankelijke experts, deskundig op het gebied van cultuur en recht. In een hoorzitting horen zij de aanvrager en adviseren het bestuur. Deze commissie formuleert geen inhoudelijk advies. Als blijkt dat dit wel noodzakelijk is voor de afhandeling van het bezwaar, kan deze commissie adviseren de aanvraag nogmaals aan de commissie van de betreffende deelregeling voor te leggen. Het Stimuleringsfonds kent de afgelopen jaren een zeer laag percentage van aanvragers die in bezwaar gaan. Dat aantal daalde de afgelopen jaren nog verder van 1,1% in 2017 naar 0,6% in 2019.

5.2.5 Klachtenprotocol

Het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie streeft naar een goede en heldere dienstverlening en hecht aan klanttevredenheid. Voor vragen of opmerkingen kan iedereen terecht bij het fonds. Toch kan het gebeuren dat iemand niet tevreden is over de dienstverlening of communicatie van het fonds. Voor die gevallen kent het fonds sinds 2019 een klachtenreglement, dat op de website gepubliceerd is.

5.2.6 Jaarverslag en jaarrekening

Het jaarverslag en de jaarrekening geven inzicht in de resultaten van het gevoerde beleid over een jaar. Deze documenten dienen ter verantwoording aan de RvT en aan het ministerie van OCW. De jaarrekening wordt opgesteld conform het Handboek verantwoording subsidies cultuurfondsen 2017-2020 van OCW. Daarnaast brengt het Stimuleringsfonds een publieksversie uit, die voldoet aan de verplichtingen opgelegd aan een zbo. Sinds 2017 is dat een interactieve versie met portretten van ondersteunde aanvragers. Jaarlijks in maart worden deze versies op de website gepubliceerd. Een geprinte versie ontbreekt sindsdien.

5.3 Organisatie bestuur en toezicht

Het Stimuleringsfonds is een zbo. Conform de Statuten werkt het Stimuleringsfonds met een bestuur en Raad van Toezicht. De verantwoordelijkheden en bevoegdheden van deze organen zijn vastgelegd in de Statuten en de Reglementen voor bestuur en RvT.

Jaarlijks voert de RvT een zelfevaluatie uit. In 2018 vond een uitgebreide zelfevaluatie onder externe begeleiding plaats. De RvT streeft een goede balans na in de samenstelling tussen leeftijd, geslacht, nationaliteit, ervaring en culturele achtergrond. Bovendien wordt verwacht dat de leden over een uitgebreid netwerk beschikken in een of meerdere werkerreinen van het fonds. Binnen de RvT zijn een audit-commissie en een remuneratiecommissie ingesteld. Minimaal viermaal per jaar vergaderen RvT en bestuur aan de hand van een jaaragenda en bespreken ze actuele ontwikkelingen. Indien wenselijk heeft de bestuurder informeel overleg met de voorzitter van de RvT. Bij de beleidsvorming en beleidsuitvoering wordt de bestuurder bijgestaan door het managementteam.

5.4 Beleid fonds met betrekking tot codes in de cultuursector

Het fonds volgt, net zoals de brede cultuursector, een aantal codes. Er wordt van alle medewerkers verwacht dat zij zich ook conform deze codes gedragen en dat wordt evenzo van het Stimuleringsfonds zelf verwacht.

5.4.1 Governance Code Cultuur

De Governance Code Cultuur is een instrument voor goed bestuur en toezicht in de cultuursector. De Raad van Toezicht en de directeur-bestuurder richten zich in de uitvoering van hun taken naar de principes uit de Governance Code Cultuur. Deze code is verankerd in de Statuten en Reglementen voor bestuur en het raad-van-toezichtmodel. Het

bespreken van de code is een vast onderdeel van de sollicitatiegesprekken voor nieuwe werknemers, leden Raad van Toezicht en voor adviseurs. De Governance Code Cultuur is onderdeel van de arbeidsvoorwaarden van het personeel. Blijvend aandachtspunt is het vermijden van (de schijn van) belangenverstremgeling van de RvT, de directeur-bestuurder, de medewerkers van het fonds en de adviseurs.

5.4.2 Gedragscode Cultuurfondsen

Met ingang van 1 mei 2013 bestaat ook de Gedragscode Cultuurfondsen. De gedragscode waarborgt transparantie over de manier waarop de cultuurfondsen hun publieke taak uitoefenen, om zo bij te dragen aan het vertrouwen van aanvragers en burgers in de cultuurfondsen. In de gedragscode zijn uitgangspunten opgenomen die een goede uitoefening van de publieke taak bevorderen en worden zaken benoemd waarop de fondsen door de aanvrager kunnen worden aangesproken. De Gedragscode Cultuurfondsen waarborgt transparantie van beleid, zorgvuldige samenstelling van commissies en het vermijden van belangenverstremgeling. Zes beginselen zijn belangrijk: integriteit en onpartijdigheid; openheid; betrokkenheid van stakeholders; kwaliteit van dienstverlening; evaluatie; verantwoording. De gedragscode wordt onderschreven door het Mondriaan Fonds, het Filmfonds, het Letterenfonds, het Fonds Podiumkunsten, het Fonds voor Cultuurparticipatie en het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie. De Gedragscode Cultuurfondsen is onderdeel van de AO/IB en de arbeidsvoorwaarden van het personeel.

5.4.3 Code Diversiteit en Inclusie

Het Stimuleringsfonds ambieert een organisatie te zijn waarin diversiteit en inclusie onderdeel zijn van het DNA, waar het belang ervan wordt erkend en uitgedragen. Deze ambitie richt zich op de vier pijlers: programma, publiek, personeel en partners, zoals benoemd in de Code Diversiteit en Inclusie.

Zowel in het beleid van het Stimuleringsfonds als in de werkwijze van het fonds is er specifiek aandacht voor diversiteit. Concreet betekent dit voor het fonds dat medewerkers gewaardeerd en gerespecteerd worden om wie ze zijn, ongeacht culturele achtergrond, gender, seksuele voorkeur, beperking, leeftijd, economische status, religie, of opleidingsniveau. Verder speelt diversiteit ook in het personeelsbeleid bij de werving van nieuwe medewerkers een vaste rol, en wordt van medewerkers verwacht dat zij naar de code handelen.

5.4.4 Fair Practice Code

De minister van OCW heeft in haar Uitgangspunten Cultuurbeleid 2021-2024 bepaald dat 'elke instelling met subsidie vanuit het Rijk verplicht moet aansluiten bij bestaande afspraken over honorering (cao en honoreringsrichtlijnen) en de sociale dialoog'.

De Fair Practice Code dient als paraplu voor het maken van regelingen en richtlijnen ter verbetering van het verdienvermogen en de ontwikkelperspectieven voor werkenden in de culturele en creatieve sector. Het Stimuleringsfonds onderschrijft het belang van de Fair Practice Code en volgt de ontwikkelingen met betrekking tot de sectorbrede arbeidsmarkt-agenda op de voet. In dit opzicht zal het fonds bij

de beoordeling van aanvragen zich vooral richten op de mate van reflectie en transparantie die de aanvrager op dit punt laat zien. En op het perspectief dat de aanvrager met betrekking tot fair practice voor ogen staat. Het fonds zal aanvragers actief informeren over hoe binnen aanvragen wordt gekeken naar toepassing van de Fair Practice Code.

5.5 Opvolging aanbevelingen visitatiecommissie 2018

De visitatiecommissie concludeerde dat het Stimuleringsfonds een 'sterke, lerende organisatie is' met een 'sterke positie bij de verschillende disciplines in de creatieve industrie'. Daarnaast concludeerde de visitatiecommissie dat het Stimuleringsfonds een 'zeer breed werkveld' heeft en 'opereert op het snijvlak van toegepaste kunst en vrije kunst'. Het fonds is regionaal, nationaal en internationaal sterk geworteld in de sector en heeft intensief contact met de achterban.

De visitatiecommissie ondersteunt de conclusie van de Raad voor Cultuur dat de brede taakstelling van het Stimuleringsfonds ook een brede financiële basis vereist, waarbij de financiële inbreng van andere ministeries een vereiste is. Het Stimuleringsfonds is hiermee aan de slag gegaan en dat resulteert bijvoorbeeld in de vrije programmatische middelen voor 2021-2024, die in dit beleidsplan zijn uitgewerkt. Die middelen geven de mogelijkheid samenwerking met andere partijen en ministeries aan te gaan op basis van matching. Inmiddels werkt het fonds met zowel VWS als BZ als BZK samen (naast OCW).

De visitatiecommissie stelde dat de fondsen in meer of mindere mate gebruik maken van vrije

ruimte binnen de regelingen, waardoor ook innovatieve, unieke en niet in regelingen te vangen projecten gerealiseerd kunnen worden. Mede naar aanleiding van het rapport start het Stimuleringsfonds in 2021 met de experimenteerregeling, die binnen het instrumentarium van het fonds nog meer ruimte voor juist dit soort projecten creëert.

Tevens concludeerde de visitatiecommissie dat er 'geen doorgroei mogelijkheden meer zijn voor excellente instellingen, initiatieven en makers binnen de creatieve industrie. Hier ziet de visitatiecommissie een duidelijke lacune waar de overheid een eigenstandige verantwoordelijkheid in en voor heeft'. Inmiddels is binnen de culturele basisinfrastructuur (BIS) ruimte gecreëerd voor twee extra instellingen binnen de creatieve industrie, te weten voor een Future Lab en voor een ontwerpfestival. Daarnaast komt er ook ruimte binnen de BIS voor ontwikkelinstellingen en interdisciplinaire festivals uit onder andere de creatieve industrie. Hoeveel van de momenteel door het fonds ondersteunde instellingen onderdeel worden van de BIS is niet te voorspellen. De verwachting is wel dat door de doorstroom naar de BIS er meer doorgroeiruimte binnen het fonds komt voor (excellente) instellingen. Hierop is binnen de 1-, 2- en 4-jarige regeling van het fonds voor de beleidsperiode 2021-2024 geanticipeerd. De visitatiecommissie concludeerde ook dat er geen eenduidig beleid is wat betreft internationale promotie. Dit hangt ook samen met het verschil in doelstellingen en werkwijze tussen DutchCulture en de fondsen. Betere afstemming is nodig om zowel slagvaardiger te zijn ten aanzien van deze doelstellingen als om fricties en overlap te voorkomen. Het Stimuleringsfonds heeft dit ter harte genomen en de samenwerking en afstemmingsafspraken hierover verwerkt in het beleidsplan ICB, dat onderdeel van dit beleidsplan uitmaakt.

Tot slot onderschreef de visitatiecommissie het belang van (maatschappelijke) effectmeting, maar trok tegelijkertijd de conclusie dat effectmeting complex is en dat de fondsen de tijd moeten krijgen om deze te ontwikkelen. In de afgelopen jaren hebben met name het gesprek over en de reflectie op de doelstellingen van de fondsen tot meer inzicht in de effecten van beleid geleid. De combinatie van kwantitatieve en kwalitatieve benaderingen met sterke narratieven biedt goede alternatieven. Het fonds is daar in de beleidsperiode 2017-2020 reeds mee gestart door middel van de portretten die onderdeel van het jaarverslag zijn, alsmede de portretten van de talenten die het jaarlijks ondersteunt. Tevens heeft het fonds binnen het programmahuis al goede ervaringen opgedaan met impactmanagement en programmalogica.

5.6 Financieel beleid

Voor de inrichting van het financieel beleid past het Stimuleringsfonds het Normenkader financieel beheer voor instellingen met een publiek belang toe. Dat houdt in dat op basis van een risicoanalyse de administratieve organisatie en interne beheersingsmaatregelen (AO/IB), de planning en controlcyclus, de controlfunctie en controle en toezicht daarop worden ingericht. Dit betreft de werkwijze met betrekking tot subsidieaanvragen, adviescommissies, bezwaren en klachten, interne en publieke evaluaties, inkoop, betalingen, financiële administratie, P&O en bestuur. Het geheel van functiescheidingen, procedures, richtlijnen, registraties en verantwoordelijkheden en bevoegdheden die worden ingericht ten behoeve van het financieel beheer wordt periodiek beoordeeld op juiste toepassing. Bovendien wordt periodiek het beheersingssysteem geüpdate naar aanleiding van wijzigingen in werkwijze en/of verbeteringen die worden signaleerd. In 2020 wordt het Handboek AO/IC geüpdatet om de nieuwe

workflow die is ontstaan door de invoering van het AIMS-subsidieafhandelingsstelsel vast te leggen.

Volgens de risicoanalyse die in 2017 is opgesteld, is een norm van 5% van de jaaromzet als buffer voldoende om de bedrijfsvoeringsrisico's van het Stimuleringsfonds op te vangen. Het fonds streeft daarom bij de start van de beleidsperiode 2021-2024 naar een opbouw van een algemene reserve van € 1.100.000 om onvoorziene financiële risico's te kunnen opvangen. Het fonds zal OCW verzoeken de resterende middelen uit het bestemmingsfonds OCW van het Stimuleringsfonds aan het eind van de beleidsperiode 2017-2020 aan te wenden voor het bereiken van het genoemde weerstandsniveau van 5%.

5.7 Strategische communicatie

Het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie heeft de ambitie om een vooruitstrevende rol te spelen in het dynamische veld van de creatieve industrie. Het fonds wil daarbij het knooppunt zijn tussen ontwerpers en maatschappij met het doel de maatschappelijke betekenis van ontwerp te versterken. Tegelijkertijd dragen we uit dat experiment en onderzoek ten grondslag liggen aan de artistieke en professionele ontwikkeling van makers. We laten zien dat subsidie leidt tot inspirerende, betekenisvolle resultaten, en dat ontwerpers daarvoor vaak samenwerken met wetenschappers en/of de industrie. Door de strategische inzet van communicatie maken we de impact van goed ontwerp zichtbaar. Dit komt niet alleen de ondersteunde projecten en de sector ten goede, maar ook het fonds. Het toont ons bestaansrecht aan en laat zien hoe we samen met ontwerpers vormgeven aan een positieve toekomst.

De website is ons belangrijkste communicatiemiddel. Het fungeert niet alleen als etalage, maar ook als publiek toegankelijk archief. Hier bieden we heldere informatie over het subsidieaanbod aan (potentiële) aanvragers. We agenderen actuele thema's waarin de inzet van ontwerpkracht het verschil kan maken en delen experimenteer- en onderzoeksresultaten. Behalve het veld en professionals, waarop we ons in al hun diversiteit richten, weten we ook uiteenlopende netwerken en stakeholders buiten de creatieve industrie aan te spreken. Naast de website zetten we daarvoor onder meer de nieuwsbriefspecials in, gericht op specifieke thema's en de interessegebieden van de diverse ontvangers. Dit geldt met name voor de communicatie binnen het programmahuis waarin kennisdeling over innovatieve werkwijzen centraal staat, meer nog dan resultaten of eindproducten. Onderzoek naar wensen en verwachtingen van doelgroepen en analyse van statistische gegevens gaan altijd vooraf aan de ontwikkeling en inzet van middelen. Differentiatie, ofwel afstemming van het juiste communicatiemiddel voor de juiste doelgroep, is een essentieel onderdeel van onze strategie. De kernwaarden vooruitstrevend, verbindend en inclusief zijn leidend in al onze communicatie.

Social media zijn bij uitstek geschikt om het verhaal van ontwerpers en projecten te vertellen, om zo te laten zien wat het ontwerpveld met ondersteuning van het fonds teweegbrengt. Hiermee vergroten we de zichtbaarheid en het imago van het fonds en versterken we de creatieve industrie. Op Instagram ligt de focus op de maker, zijn of haar talent en artistieke kwaliteit in experiment, onderzoek of cross-over. Op Facebook en LinkedIn staat het project centraal en daarmee richten we ons meer op de vakgemeenschap en de professional.

De focus is gericht op ruimte voor experiment, professionalisering, opdrachtgeverschap en

Deelnemend publiek tijdens Denk je mee-sessie Rotterdam. Foto: Sebastiaan ter Burg

maatschappelijk engagement. Jaarlijks groeit het totaal aantal volgers met zo'n 20%.

Communicatie en verantwoording over het gevoerde beleid krijgen onder andere op een toegankelijke wijze vorm binnen een interactief jaarverslag met portretten van ondersteunde aanvragers.

Het Stimuleringsfonds is zo digitaal mogelijk in zijn uitingen en minimaliseert papieren publicaties.

We hechten er veel belang aan een toegankelijke organisatie te zijn, voor een publiek fonds is dat immers een voorwaarde. Een helder informatieaanbod, dat voldoet aan de regels voor toegankelijkheid, is daarvoor cruciaal. Om dit te optimaliseren gaan we met regelmaat in gesprek met het veld, in Rotterdam en op andere locaties. We houden voeling met het publiek en monitoren tijdens onder meer onze jaarlijkse open dag, via spreekuren en in evaluaties of het Stimuleringsfonds zijn instrumentarium en werkwijze goed inzet. Met de publieksevenementen die we organiseren richten we ons ook nadrukkelijk op potentiële aanvragers en elke cultuurregio, dit met het oog op diversiteit en vernieuwing.

6.1 Financieel kader

In de basisbeschikking voor de instellingssubsidie 2017–2020 was door het ministerie van OCW een instellingsbudget van € 11,6 miljoen per jaar beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de taken van het fonds. Sinds het begin van deze beleidsperiode is het budget behoorlijk toegenomen door intensiveringen voor vernieuwing en talentontwikkeling en door een aantal nieuwe (tijdelijke) regelingen waar het fonds opdracht voor heeft gekregen. Voor 2019 is het subsidiebudget € 16,7 miljoen en voor 2020 is het € 15,6 miljoen.

In het beleidskader voor de instellingssubsidie 2021–2024 is een financieel kader van € 14.093.489 per jaar (prijspeil 2018) beschikbaar gesteld. Hierin zijn de intensiveringen voor vernieuwing en talentontwikkeling verwerkt. Hiermee kunnen de nieuwe regelingen, gestart in de beleidsperiode 2017–2020, deels gecontinueerd worden (Immerse\Interact, Uitzonderlijke Presentaties, Fresh Perspectives, Ruimte voor Talent). Daarnaast kunnen ook de noodzakelijke uitbreidingen in personeel en bedrijfsvoering structureel worden doorgevoerd, zodat het fonds verder kan bouwen aan een stabiele professionele organisatie.

Het financieel kader voor het programma Internationaal Cultuurbeleid 2021–2024 is in december 2019 voor het Stimuleringsfonds vastgesteld op € 2.396.250 per jaar (loon-/prijspeil 2018). Bij het schrijven van het beleidsplan is het kader, en daarmee de opdracht voor het Stimuleringsfonds, binnen het stimuleringsprogramma Actieagenda Ruimtelijk Ontwerp 2021–2024 nog niet bekend. Om deze reden is voor dit programma geen bedrag opgenomen in de meerjarenbegroting.

Voor de meerjarenbegroting 2021–2024 gelden de volgende uitgangspunten:

- 1. De begroting is opgesteld op basis van prijspeil 2019, zodat de meerjarenbegroting beter aansluit op het actuele loon- en prijsniveau. De aanpassing van de begroting naar loon-/prijspeil 2019 is berekend op basis van het door de minister vastgestelde percentage van de loon- en prijsbijstelling 2019 (brief d.d. 4 juni 2019, kenmerk 8329224): 3,237% voor de loonontwikkeling en 1,447% voor de prijsontwikkeling. Voor de berekening van de totale bijstelling is dezelfde verhouding voor loon- en prijsgevoeligheid gehanteerd als is vastgesteld in bovengenoemde brief: 70% voor loon- en 30% voor prijsgevoeligheid. Op basis van deze berekening is structureel € 380.524 aan het bedrag van € 14.093.489 per jaar toegevoegd om het financieel kader te vertalen naar prijspeil 2019. Het financieel kader voor de periode 2021–2024 bedraagt daarmee € 14.474.013 per jaar, op basis van het loon-/prijspeil 2019.**
- 2. In de meerjarenbegroting 2021–2024 wordt zowel voor instellingssubsidie als voor de programma- en projectsubsidies een apparaatskostennorm (APK-norm) van 19,14% gehanteerd.**
- 3. Gezien de omvang van ons werkterrein van de creatieve industrie en de verscheidenheid aan disciplines is door het ministerie van OCW het te besteden budget niet toegewezen aan**

disciplines en/of doelstellingen. In de meerjarenbegroting is het te besteden budget per regeling uitgewerkt. Het te besteden budget is niet per afzonderlijke flankerende activiteit en/of open oproep uitgewerkt in de meerjarenbegroting. Die legt het fonds in de individuele jaarplannen vast.

- 4. De meerjarenbegroting is opgesteld conform het model ‘exploitatieoverzicht’ uit het Handboek verantwoording subsidies cultuurfondsen 2017–2020. In de begroting is de gemiddelde begroting voor de periode 2021–2024 opgenomen.**

6.2 Begroting apparaatskosten

Voor de beleidsperiode 2017–2020 is een percentage van 15,26% vastgesteld voor de apparaatskosten (APK) van het Stimuleringsfonds. Het APK-percentage wordt berekend door de apparaatskosten af te zetten tegen de instellingssubsidie. In 2017–2020 is een aantal begrotingsposten niet meegenomen in de berekening van de totale apparaatskosten, namelijk de kosten van de adviescommissies, de kosten voor de visitatie van het fonds en bijbehorende onderzoeken en de kosten voor corporate communicatie jaarverslag. De kosten bedroegen samen een kleine 4% van de instellingssubsidie. Omdat pas na de start van de beleidsperiode duidelijk werd dat deze genoemde kosten onderdeel zijn van de APK, kon het Stimuleringsfonds de meerjarenbegroting en het vaste APK-percentage van 15,26% niet meer aanpassen. Met het ministerie is de afspraak gemaakt een voorstel in het beleidsplan 2021–2024 te doen

voor het nieuwe APK-percentage.

Op basis van het Activiteitenplan is een schatting gemaakt van de noodzakelijke personele bezetting (vast en flexibel) van het fonds in de periode 2021–2024. Samen met het investeringsplan, het huurcontract van het kantoor, kosten voor adviescommissies, corporate communicatie, visitatie en overige kosten die nodig zijn om de organisatie te doen functioneren, resulteert dat in een gemiddelde apparaatskostenbegroting van € 2,77 miljoen per jaar. Daarmee komt het fonds in de berekening van de APK over de periode 2021–2024 uit op een APK-percentage van 19,14%.

Voor de programma's en projectsubsidies hanteert het Stimuleringsfonds in 2021–2024 dezelfde APK-norm als voor de instellingssubsidie. Het programmahuis is immers inmiddels verankerd in de staande organisatiestructuur van het Stimuleringsfonds. Daarmee ontstaat feitelijk vermenging van twee typen organisaties: een staande (structurele) organisatie met een (tijdelijke) programmaorganisatie. De programmateams leggen bovendien evenveel beslag op de organisatie als de teams van het subsidiehuis. Om die reden is een lagere APK-norm voor programma's en projecten niet realistisch en haalbaar voor het Stimuleringsfonds. In de afgelopen beleidsperiodes heeft het Stimuleringsfonds steeds ‘verlies’ gedraaid op de APK van programma's en projecten ten laste van de instellingssubsidie. De toepassing van de norm van 19,14% is daarom noodzakelijk om de taken van het fonds met dezelfde kwaliteit te kunnen blijven uitvoeren.

6.3 Toelichting meerjarenbegroting

De meerjarenbegroting 2021-2024 van het Stimuleringsfonds is opgesteld conform de inrichtingseisen van het ministerie van OCW: gebruikmakend van het model 'exploitatie-rekening' uit het Handboek fondsen verantwoording cultuursubsidies. Op basis van deze indeling is het onderscheid tussen subsidiehuis en programmahuis niet in één oogopslag te herleiden uit de meerjarenbegroting.

In het model 'exploitatie-rekening' worden de lasten (apparaatskosten en activiteitenlasten) gefinancierd uit de instellingssubsidie afzonderlijk gepresenteerd. De lasten gefinancierd uit de programma- en projectsubsidies worden gepresenteerd als één totaalbedrag. Het subsidiehuis en het programmahuis worden beide gefinancierd uit zowel instellingssubsidie als programmasubsidie.

Er is dus geen een-op-eenrelatie tussen de financieringsvorm en het beleidsinstrumentarium van het Stimuleringsfonds. In de specificatie van de begroting is zichtbaar gemaakt welk deel van de middelen besteed wordt aan het subsidiehuis en welk deel aan het programmahuis.

Hieronder volgt in hoofdlijnen de toelichting op de meerjarenbegroting.

BATEN Opbrengsten

De directe opbrengsten bestaan uit lager vastgestelde en ingetrokken bijdragen alsmede uit overige inkomsten. Lager vastgestelde subsidies worden toegevoegd aan de algemene reserve. Ingetrokken subsidies worden aangemerkt als niet-verleende subsidies, zodat de middelen hiervan beschikbaar blijven voor de te verlenen subsidies

Bijdragen

- **Instellingssubsidie culturele basisinfrastructuur (OCW): Het financieel kader voor de periode 2021-2024 bedraagt ongeveer € 14.474.013 per jaar, op basis van het loon-/prijspeil 2019.**
- **Programma Internationaal Cultuurbeleid (OCW/BZ/BHOS): Voor het programma Internationaal Cultuurbeleid is door de minister van OCW € 1.396.250 per jaar beschikbaar gesteld en door de minister van BHOS € 1 miljoen per jaar.**
Projectsubsidie deelregeling Upstream: Music x Design (OCW): De projectsubsidie voor de deelregeling Upstream loopt van 2019 tot en met 2021. Budget voor 2021 is € 300.000 incl. APK. Vooralsnog is de deelregeling Upstream alleen tot en met 2021 gefinancierd.
- **Projectsubsidie Eigentijdse ambachten (OCW): De minister heeft in haar uitgangspuntenbrief aangegeven de middelen voor de regeling Eigentijds gebruik ambachten te continueren. In de meerjarenbegroting is het bedrag opgenomen dat beschikbaar is gesteld in de periode 2017-2020, namelijk € 100.000 per jaar plus APK. Op basis van de APK-norm van 19,14% komt dat uit op een bedrag van € 123.671.**
- **Programma Actieagenda Ruimtelijk Ontwerp (OCW/BZK): Bij het schrijven van het beleidsplan is het kader, en daarmee de opdracht voor het Stimuleringsfonds, binnen het stimuleringsprogramma**

ARO nog niet bekend. Om deze reden is de geprognosticeerde opdracht aan het Stimuleringsfonds vanuit het Actieprogramma Ruimtelijk Ontwerp in de meerjarenbegroting als PM opgenomen.

De totale baten van het fonds voor de periode 2021-2024 zijn gemiddeld € 17.068.934 op jaarbasis.

LASTEN Apparaatskosten – personeel

De personeelslasten zijn hoger dan in de beleidsperiode 2017-2020. Gezien de toename van het aantal taken van het fonds en de herijking van de organisatie wordt een toename van de personele bezetting gerealiseerd. Voor de periode 2017-2020 was de gemiddelde bezetting ongeveer 24,6 fte. Voor 2021-2024 beoogt het Stimuleringsfonds, op basis van dit beleidsplan, een bezetting van gemiddeld 29,4 fte te realiseren.

Daarnaast zijn de arbeidsvoorwaarden meer marktconform ingericht in de afgelopen periode en wordt meer geïnvesteerd in opleiding en ontwikkeling van de medewerkers. In de meerjarenbegroting 2021-2024 wordt bovendien rekening gehouden met de inzet van expertise op bepaalde gebieden van bedrijfsvoering, zoals juridische expertise, HR, AVG en ICT. Daarnaast is het Stimuleringsfonds voornemens een bredere flexibele schil te creëren om tijdelijke knelpunten in de capaciteit bij de deelregelingen en programma's op te vangen, die kunnen ontstaan in de pieken in werkdruk of bij langdurig verzuim. Tot slot zijn de kosten voor de adviescommissies nu ook meegenomen in de begroting van apparaatskosten. Hier verwachten wij een stijging van de kosten ten opzichte van de meerjarenbegroting 2017-2020 vanwege de toename in het aantal subsidierondes en aanvragen sinds het begin van de vorige beleidsperiode.

Apparaatskosten – materieel

De begroting van de materiële apparaatskosten is hoger dan in de meerjarenbegroting 2017-2020. Dit heeft enerzijds te maken met dat de kosten voor de visitatie van het fonds en de kosten voor corporate communicatie in de begroting 2021-2024 wel zijn meegenomen in de berekening van de totale apparaatskosten. Daarnaast zijn de kosten voor huisvesting en afschrijving gestegen ten opzichte van 2017-2020. De hogere afschrijvingskosten

zijn gestegen vanwege de investeringen die in de periode 2017-2020 zijn gedaan in de verbouwing van het kantoorpand en de investering in het subsidiemanagementsysteem AIMS. Deze investeringen waren noodzakelijk voor de verbetering van de werkomgeving voor het grotere personeelsbestand en de verdere professionalisering van de organisatie.

Activiteitenlasten

In de specificatie van de meerjarenbegroting is het te besteden budget per regeling weergegeven. Voor twee regelingen is nog een extra toelichting noodzakelijk:

- **Activiteitenprogramma's (1-jarig en 2-jarig): Het budget dat jaarlijks besteed wordt voor de 1- en 2-jarige activiteitenprogramma's is € 2,15 miljoen. In september 2020 is de eerste ronde voor de 1- en 2-jarige activiteitenprogramma's. Uitsluitend voor deze eerste ronde wordt € 1,3 miljoen besteed uit de middelen van beleidsperiode 2017-2020 die voor de activiteitenprogramma's zijn gereserveerd in het beleidsplan 2017-2020. Het aanvullende bedrag van € 0,85 miljoen zal gefinancierd worden uit de middelen van de beleidsperiode 2021-2024.**
- **Upstream: Vooralsnog zal de deelregeling Upstream uitsluitend in 2021 gecontinueerd worden. Het budget voor 2021 is € 300.000 incl. APK.**

Speeddatesessie met medewerker Stimuleringsfonds tijdens Bring it on! Foto: Aad Hoogendoorn

Directeur Syb Groeneveld opent de Denk je mee-sessie Potterdam. Foto: Sebastiaan ter Burg

Meerjarenbegroting

Financiële samenvatting

	gemiddelde jaarbegroting €	totaalbegroting 2021-2024 €
baten		
Totale opbrengsten	0	0
Totale subsidies/bijdragen	17.068.934	68.275.735
TOTALE BATEN	17.068.934	68.275.735
lasten		
Apparaatskosten (gefinancierd uit instellingssubsidie)		
Personeelslasten	2.224.826	8.899.305
Materiële lasten	545.500	2.182.000
Totale apparaatskosten (gefinancierd uit instellingssubsidie)	2.770.326	11.081.305
Activiteitenlasten		
Programma's en projecten	2.594.921	10.379.682
Subsidieverleningen	11.155.000	44.620.000
Overige activiteitenlasten	548.687	2.194.748
Totale activiteitenlasten	14.298.608	57.194.430
TOTALE LASTEN	17.068.934	68.275.735
Specificatie baten		
baten		
Directe opbrengsten		
Lager vastgestelde subsidies	0	0
Ingetrokken subsidies	0	0
Totale opbrengsten	0	0
Subsidie OCW		
Instellingssubsidie culturele basisinfrastructuur (OCW)	14.474.013	57.896.053
Programma Internationaal Cultuurbeleid (OCW)	1.396.250	5.585.000
Projectsubsidie deelregeling Upstream: Music x Design (OCW)	75.000	300.000
Projectsubsidie Eigentijdse ambachten (OCW)	123.671	494.682
Programma Actieagenda Ruimtelijk Ontwerp (OCW)	pm	pm
Overige subsidies/bijdragen	1.000.000	4.000.000
Programma Internationaal Cultuurbeleid (BZ)	1.000.000	4.000.000
Programma Actieagenda Ruimtelijk Ontwerp (BZK)	pm	pm
Totale subsidies/bijdragen	17.068.934	68.275.735
TOTALE BATEN	17.068.934	68.275.735

Specificatie lasten

specificatie activiteitenlasten programma- en projectsubsidies

Activiteitenlasten en apparaatskosten gefinancierd uit programma- en projectsubsidies

Programmahuis: ICB en ARO	2.396.250	9.585.000
Programma Internationaal Cultuurbeleid (OCW/BZ)	2.396.250	9.585.000
Programma Actieagenda Ruimtelijk Ontwerp (OCW/BZK)	pm	pm
Subsidiehuis	198.671	794.682
Projectsubsidie Eigentijdse ambachten (OCW)	123.671	494.682
Projectsubsidie deelregeling Upstream: Music x Design (OCW)	75.000	300.000
Totale activiteitenlasten en apparaatskosten gefinancierd uit programma- en projectsubsidies	2.594.921	10.379.682

specificatie activiteitenlasten instellingssubsidie

Activiteitenlasten gefinancierd uit instellingssubsidie

Subsidieverleningen	11.155.000	44.620.000
Subsidiehuis	9.355.000	37.420.000
Architectuur	1.100.000	4.400.000
Digitale cultuur	1.100.000	4.400.000
Vierjarig 2021-2024	2.400.000	9.600.000
Vormgeving	1.250.000	5.000.000
Activiteitenprogramma's (1-jarig en 2-jarig)	1.825.000	7.300.000
Festivals	600.000	2.400.000
Immerse\Interact i.s.m. Filmfonds	500.000	2.000.000
Uitzonderlijke presentaties	330.000	1.320.000
Experimenteerregeling	250.000	1.000.000
Programmahuis: Talentontwikkeling en Nieuwe programma's	1.800.000	7.200.000
Talentontwikkeling	750.000	3.000.000
Ruimte voor Talent/Fresh Perspectives	550.000	2.200.000
Vrij programmahuis	500.000	2.000.000
Overige activiteitenlasten	548.687	2.194.748
Subsidiehuis	293.687	1.174.748
Architectuur	40.000	160.000
Digitale cultuur	40.000	160.000
Vormgeving	40.000	160.000
Vierjarig 2021-2024	25.000	100.000
Activiteitenprogramma's (1-jarig en 2-jarig)	25.000	100.000
Festivals	15.000	60.000
Immerse\Interact i.s.m. Filmfonds	5.000	20.000
Uitzonderlijke presentaties	15.000	60.000
Experimenteerregeling	15.000	60.000
Discretionair budget	15.000	60.000
Overige activiteiten fondsbreed	58.687	234.748
Programmahuis: Talentontwikkeling en Nieuwe programma's	255.000	1.020.000
Talentontwikkeling	175.000	700.000
Ruimte voor Talent/Fresh Perspectives	80.000	320.000
Totale activiteitenlasten gefinancierd uit instellingssubsidie	11.703.687	46.814.748

Bijlage #1

Beleidsplan Internationalisering Ontwerpsector 2021–2024

Het programma Internationalisering Ontwerpsector is onderdeel van het Internationaal Cultuurbeleid (ICB) en draagt direct bij aan het versterken van de positie van de Nederlandse cultuursector in het buitenland en het benutten van de creatieve industrie voor de Sustainable Development Goals (SDG's). Over het geheel genomen draagt het programma ook bij aan de ondersteuning van bilaterale relaties met andere landen.

Bij het versterken van de positie van de Nederlandse cultuursector in het buitenland wordt een strategische inzet nagestreefd in een aantal focuslanden:

- **binnen Europa: België, Duitsland, Frankrijk, Hongarije, Italië, Polen, Spanje en het Verenigd Koninkrijk;**
- **aan de grenzen van Europa: Rusland, Turkije, Egypte en Marokko; buiten Europa: Australië, Brazilië, China, India, Indonesië, Japan, Sri Lanka, Suriname, Verenigde Staten, Zuid-Afrika en Zuid-Korea.**

Het programmadeel binnen doelstelling drie, dat het fonds zich zal richten op de Sustainable Development Goals (#11 en #16), beslaat de focusregio's van de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (BHOS). Te weten: West-Afrika/Sahel, Hoorn van Afrika, Noord-Afrika en het Midden-Oosten.

Hieronder werkt het Stimuleringsfonds het ICB-programma voor 2021–2024 uit, conform het ICB-beleidskader dat de ministers Kaag, Blok en Van Engelshoven op 6 december 2019 aan de Tweede Kamer (BZDOC-169098915-25) stuurden.

Programma Internationalisering Ontwerpsector 2021–2024

Binnen het programma Internationalisering Ontwerpsector zet het fonds verschillende instrumenten in, zoals een subsidieregeling, een voucherregeling en thematische open oproepen. Door programmatisch te werken is het fonds in staat om vanuit de vraag in het veld te handelen, thema's te agenderen en in te spelen op de actualiteit. Het fonds werkt iteratief, met name in de programmaliijn rondom inclusieve steden en

samenlevingen, zodat het fonds telkens zijn instrumentarium beter kan doen aansluiten op wat nodig is. Daarnaast heeft het fonds de afgelopen beleidsperiode een methodiek ontwikkeld die in 2021–2024 wordt voortgezet. Deze methodiek richt zich op het bouwen en versterken van internationale netwerken, het stimuleren van ontwerpkracht voor maatschappelijke uitdagingen, het delen van kennis en ervaringen over (gelijkwaardig) samenwerken in internationale context en het meten van de effecten middels een impact framework. Het fonds zal de ervaring die het de afgelopen jaren heeft opgebouwd in programmatisch werken in internationale context continueren en uitbouwen met extra aandacht voor reflectie en kennisdeling over onder andere gelijkwaardige internationale samenwerking en impact. Elk jaar wordt een jaarplan vastgesteld waarin het beleidsplan op punten kan worden aangescherpt. Dit gebeurt in overleg met de betrokken ministeries.

Uitgangspunten programma Internationalisering Ontwerpsector

In de afgelopen jaren heeft het Stimuleringsfonds ervaringen opgedaan met een aantal noties die bijdragen aan succesvolle internationale projecten en samenwerking. Die ervaringen vormen ook de komende beleidsperiode uitgangspunten voor het beleid:

Gelijkwaardige internationale samenwerking

Rode draad in het beleidsplan van dit programma is de aandacht voor gelijkwaardige internationale samenwerking en interculturele dialoog.

Bezoekers in gesprek tijdens Meet-up Turkije, Rusland, Egypte, Marokko. Foto: Mohamed Najah

De ontwerppraktijk van Nederlandse makers is per definitie internationaal. Bij internationaal toonaangevende manifestaties en organisaties staat de Nederlandse ontwerp-aanpak hoog aangeschreven en zij weten de makers over het algemeen te vinden. Samenwerken is cruciaal in internationale context. Desondanks vraagt kennis over en het delen van ervaringen op het gebied van gelijkwaardig samenwerken in internationale context aandacht. Het is veelal een uitdaging voor alle betrokken partijen om op gelijkwaardige voet samen te werken. De samenwerking begint al bij het opstellen van het projectplan en de subsidieaanvraag. Gelijkwaardig samenwerken en uitwisselen van kennis in het ontwerpveld vraagt om skills, bijvoorbeeld op het gebied van interculturele dialoog en bewustzijn van (economische) ongelijkheid. Het fonds besteedt in de nieuwe beleidsperiode hier in de breedte van het programma aandacht aan via flankerende activiteiten en bij de impactmeting.

Klimaatbewustzijn en internationalisering

Het fonds is zich bewust van de klimaatproblematiek, niet alleen bij de ondersteuning van projecten die vanuit ontwerpkracht tot klimaatactie aanzetten, maar ook vanuit de kernwaarden (vooruitstrevend, verbindend en inclusief) van het fonds. Binnen

het programma Internationalisering en andere internationale projecten die het fonds ondersteunt, wordt aangezet tot en gelet op deze bewustwording en handeling hiernaar. Internationalisering brengt reizen met zich mee. Het fonds probeert in zijn eigen activiteiten met internationale partners zo veel mogelijk te communiceren via telefoon en digitale kanalen. Voor de vluchten die het fonds boekt, doet het fonds dat altijd in combinatie met CO₂-compensatie. Indien redelijke reistijd mogelijk is, wordt (binnen Europa) gekozen voor reizen met de trein. Het fonds neemt deel aan kennisbijeenkomsten die ingaan op deze thematiek.

Versterken Nederlandse culturele sector in het buitenland door zichtbaarheid, uitwisseling en duurzame samenwerking

Het fonds continueert jaarlijks de volgende onderdelen met als doel het versterken van de internationale positie, reputatie en relaties van de Nederlandse creatieve industrie:

Deelregeling Internationalisering

De deelregeling heeft als hoofddoelstelling een sterke cultuursector te stimuleren die in zichtbaarheid en kwaliteit groeit door internationale uitwisseling en duurzame

samenwerking. En die in het buitenland gezien en gewaardeerd wordt. De subsidieregeling bestaat uit drie sluitingsdata per jaar en een jaarlijkse evaluatie met de adviescommissie. De adviescommissie is interdisciplinair en bestaat uit adviseurs die een internationale praktijk hebben. De regeling is volledig vraaggestuurd en staat open voor projectvoorstellen van over de gehele wereld. Deze voorstellen worden onder leiding van een voorzitter door de commissie beoordeeld op basis van de criteria van de deelregeling die zich richten op:

- **de buitenlandse vraag**
- **de (langdurige) internationale samenwerking**
- **de opzet van het voor- en natraject.**

De deelregeling biedt inzicht in de verschillende soorten vragen naar Nederlands ontwerp in het buitenland en welke (duurzame) relaties worden gebouwd. Elke ronde wordt gemonitord in welke landen de binnengekomen en ondersteunde projecten plaatsvinden, om zodoende uitspraken te kunnen doen over het percentage in de focuslanden binnen het ICB. Daarnaast zullen de focuslanden worden opgenomen als prioriteringscriterium.

Het fonds zal in de nieuwe beleidsperiode de criteria van de deelregeling aanscherpen. Met name om beter te kunnen anticiperen op terugkerende aanvragen van zich herhalende activiteiten. Hierbij zal het fonds een criterium opnemen dat zicht richt op reflectie, impact en vernieuwing. Daarnaast is een tendens in het veld waarneembaar van maatschappelijk geëngageerde ontwerpprojecten die een internationale samenwerking opzetten. Veelal zijn dit samenwerkingsprojecten in de vorm van een ontwerp- en onderzoek en is pas later in het proces sprake van een presentatieactiviteit. Het fonds onderzoekt hoe deze projecten ondersteund kunnen worden binnen een internationale context.

Het Stimuleringsfonds is een cultuurfonds en heeft niet de opdracht om promotionele activiteiten binnen de creatieve industrie te ondersteunen. Het fonds zal daarom binnen het internationale cultuurbeleid geen promotionele of business-to-business activiteiten ondersteunen of organiseren. Het fonds onderkent wel de behoefte en het belang van het stimuleren van economische spin-off van Nederlandse projecten en het versterken van de ontwerppraktijk in het buitenland van Nederlandse makers. Het fonds let op goede communicatie en afstemming met de Topsector Creatieve Industrie, Creative Holland, Het Nieuwe Instituut en de RVO om de overgang tussen culturele en economische doelstellingen zo goed mogelijk te laten aansluiten.

Binnen de deelregelingen voor vormgeving, architectuur en digitale cultuur is internationalisering ook een doelstelling en daarvoor worden eveneens aanvragen ingediend. Om te voorkomen dat aanvragers gaan zwemmen tussen de regelingen, wordt het verschil tussen beide instrumenten nog explicieter gemaakt. Het belangrijkste verschil is dat binnen de basisregelingen een project een internationale component in zich kan hebben, maar verder volledig op Nederland en de praktijk in Nederland is gefocust. Binnen de deelregeling Internationalisering is het project gebaseerd op een internationale samenwerking en buitenlandse vraag. Bovendien wordt erop gelet of en hoe het internationale project bijdraagt aan de internationale zichtbaarheid, reputatie en positie van het bredere Nederlandse veld.

Veelal ziet het fonds een ketenwerking in de lijn van ontwikkeling van een ontwerppraktijk of project. Aanvankelijk wordt een project ondersteund in de basisregeling en komt vervolgens terug met een internationale focus binnen de deelregeling Internationalisering. De verschillende teams van de regelingen overleggen

met elkaar en vooraf met de aanvragende partij om te bepalen waar een aanvraag het beste past. Deze intensieve begeleiding van aanvragers wordt gecontinueerd.

Het fonds zal in de nieuwe beleidsperiode de criteria van de deelregeling aanscherpen. Met name om beter te kunnen anticiperen op terugkerende aanvragen van zich herhalende activiteiten. Hierbij zal het fonds een criterium opnemen dat zicht richt op reflectie, impact en vernieuwing. Daarnaast is een tendens in het veld waarneembaar van maatschappelijk geëngageerde ontwerpprojecten die een internationale samenwerking opzetten. Veelal zijn dit samenwerkingsprojecten in de vorm van een ontwerpend onderzoek en is pas later in het proces sprake van een presentatieactiviteit. Het fonds onderzoekt hoe deze projecten ondersteund kunnen worden binnen een internationale context.

Vouchers presentaties buitenland

De voucherregeling is een verkorte procedure die het voor makers en ontwerpers op korte termijn mogelijk maakt deel te nemen aan internationale podia. In de praktijk is veel vraag naar deze kleine subsidies, bijvoorbeeld voor het geven van lezingen of workshops, deelname aan presentaties of conferenties. Voorwaarde is dat zij uitgenodigd zijn door een buitenlandse partij om actief deel te nemen aan een evenement. Per voucher wordt maximaal € 1.500 verstrekt. De regeling is interdisciplinair en aanvragen worden intern door de staf van het fonds beoordeeld. Behalve de kwaliteit van het evenement en de buitenlandse partij beoordeelt het fonds het plan van aanpak en de wijze waarop deelname past in de praktijk van de aanvrager. Het fonds vraagt de aanvrager zijn reis en verblijf zo duurzaam mogelijk uit te voeren, bijvoorbeeld door met de trein te reizen in plaats van met het vliegtuig of door CO₂-compensatie toe te passen. De aanvraag wordt

vooraf getoetst op het bovenstaande. De verantwoording van de voucher wordt zo minimaal mogelijk ingericht.

Talentontwikkeling in Internationale Context

Deze jaarlijkse open oproep richt zich op voorbeeldstellend en onderscheidend talent in de creatieve industrie dat een bijzondere samenwerking aangaat met een internationale partner in het buitenland met een uitstekende reputatie. De samenwerking kan uiteenlopende vormen aannemen, zoals een presentatie of tentoonstelling, een werkperiode, onderzoek of productontwikkeling met eventueel een aansluitend presentatiemoment. Het doel is om ontwerpers te ondersteunen in de internationale verdieping van hun artistieke en professionele ontwikkeling, en hun (verdere) profilering en positionering in het buitenland en zodoende de keten van talentontwikkeling te versterken. In deze beleidsperiode wordt meer aandacht gegeven aan het delen van kennis en ervaringen tussen de deelnemers en het ontwerpveld in Nederland.

Internationale residenties en werkplaatsen

Zowel bij het programma Internationalisering Ontwerpsector als het programma Talentontwikkeling blijkt een sterke vraag vanuit het veld naar werkperiodes in het buitenland voor de (autonome) ontwikkeling van de maker. Naast een relevant netwerk dient de plek ook expertise (vakkennis) en begeleiding te bieden die aansluit op de werkwijze van de maker of deze verder doet ontwikkelen gedurende de werkperiode. Vanuit de Nederlandse ontwerpers is een zekere sensitiviteit en motivatie vereist voor deelname aan een residentie; dit behoort tot de criteria voor selectie.

Het fonds werkt sinds een aantal jaar samen met het Mondriaan Fonds in het aanbieden van residentieplekken in het buitenland die relevant zijn voor zowel beeldend kunstenaars als ontwerpers. Het betreft de residenties in Arita

(Japan), MMCA (Zuid-Korea) en Think Tanger (Marokko). Daarnaast biedt het Stimuleringsfonds met een aantal andere rijkscultuurfondsen ontwerpers de mogelijkheid voor een verblijf in het Van Doesburghuis in Parijs. Een van de criteria die het Stimuleringsfonds zal hanteren voor de keuze voor een samenwerking met een residentieplek is de wijze waarop deze zich tot de (lokale) sociaal-maatschappelijke context verhoudt. Het Stimuleringsfonds constateert dat deze werkperiodes in het buitenland vooral van waarde zijn voor makers die al enkele jaren professioneel werkzaam zijn en van wie de artistieke kwaliteit (talent) is bewezen. Deze makers weten hun praktijk goed te positioneren en zijn toe aan een volgende stap. Om de ontwikkeling van mid-career ontwerptalent in internationale context te versterken, maakt het fonds in 2021-2024 ruimte voor een aantal werkperiodes in het buitenland in de vorm van residenties. Deze zijn gericht op makers die voorbij de deelregeling Talentontwikkeling zijn, maar nog niet per se behoren tot de top van de creatieve industrie. De doelstellingen en hieruit voortvloeiende criteria richten zich op:

- 1. het stimuleren van de artistieke ontwikkeling en verdere verdieping van de praktijk van makers en bemiddelaars;**
- 2. het opdoen van internationale contacten en het verkennen, uitbreiden en opbouwen van nieuwe markten.**

In 2020 wordt op basis van evaluatie bepaald of bovenstaande residenties worden gecontinueerd en/of er nieuwe residentieplekken worden toegevoegd. Het fonds inventariseert de ervaringen, geleerde lessen en effecten op de praktijk van de ontwerpers door middel van enquêtes en interviews. Een belangrijk aspect bij

de keuze voor een residentie is de middellangetermijnsamenwerking tussen het fonds en de residentieplek.

Internationale manifestaties

Jaarlijks selecteert het fonds een aantal internationale podia en manifestaties waar ontwerpers de kans wordt geboden deel te nemen met een onderscheidende presentatie. In de keuze van manifestaties let het fonds op een gebalanceerde vertegenwoordiging van de disciplines en focuslanden binnen het ICB. Voor deze beleidsperiode wordt in elk geval budget gereserveerd voor deelname aan de Salone del Mobile in Milaan, Italië. Het overige budget wordt verdeeld over de andere disciplines.

Het fonds kijkt hierbij zowel naar gevestigde als opkomende manifestaties. Het fonds verkent hiervoor eerst een manifestatie. Dit leidt tot goede positionering en netwerkmogelijkheden voor de Nederlandse deelnemers. Instrumenten voor ondersteuning bestaan onder andere uit open oproepen (ondersteuning in de vorm van vouchers en/of ontwikkelbudget), eventueel in combinatie met een opdracht.

Flankerende activiteiten

Het flankerend programma bestaat uit activiteiten gericht op het delen van opgedane kennis en ervaring in het buitenland, en de positionering van Nederlandse ontwerpers door middel van presentatie of deelname aan manifestaties of internationale programma's. Veelal zijn het activiteiten of projecten waarbij het fonds

initiatief neemt of gevraagd wordt voor een samenwerking (voorbeelden: London Fashion Showcase, Radiant City-sessie Sint-Petersburg, GDC-European showcase, impactonderzoekregeling). Het fonds kan een opdracht verstrekken aan een Nederlandse of internationale partij voor een activiteit die het van

belang acht of die niet vanzelfsprekend binnen de deelregeling kan worden ondersteund. Het fonds betreft bij elke flankerende activiteit de cultureel attachés in het betreffende land. In het flankerend programma zal het fonds extra letten op kansen in de focuslanden, zowel binnen als buiten Europa. Het flankerend budget wordt tevens ingezet voor relevante representatiebezoeken of deelname aan (Nederlandse) delegaties in het buitenland door het fonds.

Het fonds zal per jaar minstens één verkenning uitzetten in een van de 23 focuslanden. Dit gebeurt binnen een van de bovengenoemde instrumenten (naast de deelregeling).

Monitoring, evaluatie en impact

Het Stimuleringsfonds wil inzicht hebben in de impact van de projecten die binnen het programma worden ondersteund. In 2019 is het fonds een pilotonderzoek gestart naar de effecten van de deelregeling Internationalisering, de flankerende activiteiten en de voucherregeling. Gezien de diversiteit aan disciplines, ondersteuningsinstrumenten, projectvormen en landen vraagt dit om maatwerk voor het te gebruiken impacttraamwerk. De resultaten van de pilot bieden input voor het ontwikkelen van een evaluatiesystematiek die meer gericht is op het delen van ervaringen, lessen en effecten van de ondersteunde internationale projecten en de praktijk van de ontwerpers. Input voor de evaluatie vormen cijfermatige data en data afkomstig uit surveys en diepte-interviews. Het onderzoek van de impact van het programma en van de ondersteunde projecten is opgezet als een iteratief leerproces dat telkens verbeterd of aangepast wordt op basis van monitoring en evaluatie. De bevindingen worden verwerkt in

rapportages en communicatie-uitingen van het fonds én bieden input voor toekomstig beleid. Het streven is om aan het begin van de nieuwe beleidsperiode een programmalogica te ontwikkelen voor dit deel van het programma dat zich sterk richt op de internationale zichtbaarheid, uitwisseling en duurzame samenwerking van de Nederlandse creatieve industrie.

Programma Inclusive Cities and Societies through Design (BHOS-agenda)

In het beleidskader ICB stellen de ministers dat de culturele en de creatieve sector kansen bieden om een innovatieve bijdrage te leveren aan de agendering en bevordering van de SDG's. Ontwerp zorgt voor economische groei en voegt een betekenisvolle dimensie toe aan de aanpak van mondiale uitdagingen, zoals duurzaamheid, klimaatverandering en de kwaliteit van de leefomgeving. Kunstenaars en ontwerpers bieden nieuwe denkrichtingen en oplossingen. Zij zien vooral voor SDG 11 (veilige en duurzame steden, en het beschermen van werelderfgoed) en SDG 16 (rechtvaardige, vreedzame en inclusieve samenlevingen) goede mogelijkheden om de creatieve industrie te betrekken, in samenwerking met lokale partners. Nederland kan door de opgebouwde kennis en netwerken een waardevolle bijdrage leveren aan deze agenda en daarom is aan het Stimuleringsfonds opdracht gegeven om voor de periode 2021–2024 een programma hiervoor op te zetten waarvoor, inclusief apparaatskosten, een budget van € 1.000.000 beschikbaar is gesteld. Hierbij is door de ministers uitdrukkelijk gesteld om voort te bouwen op het in 2017–2020 door het fonds uitgevoerde programma Inclusive Cities and Societies through Design. Centraal in dit programma stonden de rol en inzet van ontwerp(denken) in het onderzoeken en bieden

van oplossingen voor snelle urbanisatie en de maatschappelijke thema's die hieraan zijn gelieerd. Cross-disciplinair werken met relevante stakeholders werd hierin gestimuleerd, zowel binnen de ontwerpdisciplines als daarbuiten.

Aan dit verzoek tot voortbouwen wordt op de komende pagina's gevolg gegeven. Wel zal het qua inhoud en geografische focus worden aangepast om aan te sluiten op SDG 11 en SDG 16 en de landenregio's van de BHOS-agenda (beleidsnota 'Investeren in Perspectief').

Doelen BHOS-agenda:

- **Voorkomen van conflict en instabiliteit**
- **Verminderen van armoede en maatschappelijke ongelijkheid**
- **Bevorderen van duurzame inclusieve groei en klimaatactie wereldwijd**
- **Versterken van het internationaal verdienvermogen van Nederland**
- **Dwarsdoornijdend doel gendergelijkheid en empowerment van vrouwen en meisjes**

Focusregio's en de specifiek genoemde landen in de beleidsnota in elke regio:

- **West-Afrika/Sahel: Niger en Nigeria**
- **Hoorn van Afrika: Ethiopië, Kenia, Zuid-Soedan, Somalië, Soedan, Uganda**
- **Midden-Oosten en Noord-Afrika (MENA-regio): Marokko, Tunesië, Palestijnse gebieden, Jemen, Libanon, Jordanië, Irak**
- **Grote Merengebied (Burundi, Rwanda en Uganda), Afghanistan en Bangladesh**

Terugblik

De afgelopen vier jaar heeft het Stimuleringsfonds het programma Inclusive Cities and Societies through Design opgezet en uitgevoerd. Het programma richtte zich op doelstelling 2 binnen het ICB met als geografische focus de landen Turkije, Rusland, Egypte en Marokko. Het fonds werkte hierin programmatisch, dat wil zeggen dat er verschillende instrumenten zijn ingezet (verkenning, open oproep, opdrachten etc.) en dat het fonds in samenspraak met sleutelfiguren in Nederland en de focuslanden tot verdere inhoudelijke focus van het programma is gekomen. Het fonds heeft een actieve rol opgenomen in het bouwen en versterken van relevante netwerken en (kennis)uitwisseling tussen het ontwerpveld in Nederland en de vier landen. Binnen het programma werkt het fonds iteratief, waardoor gedurende de beleidsperiode telkens verbeteringen kunnen worden gemaakt aan het instrumentarium, wat leidt tot betere effecten van het programma.

Knitwear Lab

Ontwerpend onderzoek in **internationaal perspectief**

'Inclusive regenerative fashion in Turkey' is een ontwerpend onderzoek naar creatieve oplossingen voor de omvangrijke reststroom in de textielproductie in Turkije, waar ook veel van de in Nederland verkochte kleding wordt geproduceerd. Het kernteam bestaat uit het Nederlandse Knitwear Lab en een aantal Turkse partijen, namelijk breifabrikant Bersa Triko, garenonwikkelaars Espima en Orsateks en de textielafdeling van de Marmara Universiteit. Het team onderzoekt hoe zij restmaterialen van textielproductie kunnen regenereren tot een nieuw soort garen. Het project vraagt eveneens aandacht voor het creëren van een inclusieve cultuur en werkomgeving in de mode-industrie. Knitwear Lab wil een open kenniscentrum en platform zijn voor innovatie en onderzoek op het gebied van industrieel breien.

Meer weten?

→ [Klik hier](#) en bekijk het videoportret dat het Stimuleringsfonds maakte

Binnen dit programma zijn meer dan 27 projecten ondersteund voor een eerste, tweede en/of derde fase. De projecten hebben aandacht voor de bijdrage die Nederlandse ontwerpers kunnen leveren aan het onderzoeken en oplossen van gestelde problematiek. Dit doen de Nederlandse ontwerpers in samenwerking met lokale partners in de betreffende landen. Alle projecten gaan in op een specifiek thema dat gerelateerd is aan inclusieve steden en samenlevingen. Geadresseerde thema's zijn onder andere de (economische) positie van vrouwen in de tapijtindustrie in Marokko, toe-eigening van onbestemde plekken in de stad door jongeren (in Rabat), de relatie tussen mens, technologie en natuur in de perifere gebieden in Noord-Rusland, het ontwikkelen van een nieuw soort garen uit afval van de textielindustrie in Turkije, en eigenaarschap en gebruik van data in het fysieke en digitale domein in Egypte.

Binnen het programma Inclusive Cities and Societies through Design zijn nieuwe netwerken aangeboord, samenwerkingen gestimuleerd en projecten ondersteund die vanuit ontwerp- en cultureel perspectief verschillende onderwerpen onderzoeken omtrent inclusieve verstedelijking. Hierdoor ontstaan narratieven van gebieden, thema's, ontwikkelingen en groepen die ondergerepresenteerd zijn. Een van de grootste uitdagingen in dit programma bleek gelijkwaardigheid in de internationale samenwerking, vanwege de complexe politieke, sociale of economische situaties in de landen en de relaties tot Nederland.

Methodiek programma 2021–2024

De in de afgelopen periode opgebouwde kennis, methodiek, netwerken en ervaring worden ingezet in het programma in 2021–2024. Het fonds

continueert, in aangepaste vorm, het programma Inclusive Cities and Societies through Design. Hierbij ligt de focus op SDG 16 (rechtvaardige, vreedzame, inclusieve samenlevingen), waarin de verbinding wordt gelegd met grootstedelijke ontwikkeling en cultuur. Zodoende is er ook aansluiting op SDG 11 (duurzame en veilige steden, en het beschermen van werelderfgoed).

De focusregio's binnen de BHOS-agenda (West-Afrika/Sahel, Hoorn van Afrika, Noord-Afrika en het Midden-Oosten) beslaan een grote groep landen. Om een betekenisvol en effectief programma te draaien, is focus van de middelen nodig. Het programma in 2021–2024 zal dan ook gericht zijn op een selectie van landen uit deze regio's met daarin oog voor continuering van bestaande relaties en projecten uit de afgelopen periode (met name Marokko en Egypte, maar ook eerder ondersteunde projecten in de regio's).

Doelstellingen en criteria

Naast de basisdoelstellingen van het fonds en het veld dat het fonds bedient, zijn voor dit programma specifieke doelstellingen en criteria geformuleerd. Met het te ontwikkelen programma gericht op SDG 16 (rechtvaardige, vreedzame en inclusieve samenleving) streeft het Stimuleringsfonds naar:

- **het opbouwen van duurzame samenwerkingen en (kennis)netwerken tussen Nederland en de betreffende landen/regio's;**
- **het versterken van projecten die lokaal geworteld zijn en gebaseerd op een lokale vraag; en**
- **het bevorderen van een inclusieve en gelijkwaardige benadering van opgaven, samenwerkingen en uitwisseling.**

Er zijn vijf criteria waarop toetsing van projectvoorstellen plaatsvindt:

1. **Het project is lokaal verweven en gebaseerd op een duidelijke lokale vraag.**
2. **Het project heeft een inclusieve benadering met betrekking tot personeel, publieksbereik, programmering en de betrokken partners.**
3. **De aanvraag gaat uit van een langetermijnvisie en/of -samenwerking.**
4. **De uitvoering van het project is op basis van reciprociteit.**
5. **Het project toont een samenhang van thematiek, aanpak en samenwerking.**

Het fonds heeft een methodiek ontwikkeld voor programmatisch werken in het programma Internationalisering.

- **Bouw en verstevig netwerken tussen Nederland en de betreffende landen binnen de ontwerpvelden en aanpalende sectoren, de posten, makers, ontwerpers, culturele organisaties, NGO's en bedrijfsleven.**
- **Inventariseer de lokale vraag en behoefte door verkenningen en op locatie bijeenkomsten en expertmeetings te organiseren en ontmoeting en gesprek te faciliteren.**
- **Activeer het veld door middel van open oproepen, residenties/werkplaatsen en deelname aan manifestaties, voor het doen van verkenningen, verstevigen van samenwerkingen, uitwerken van opgaven en het creëren van draagvlak en cofinanciering.**
- **Programmeer kennisdeling en faciliteer coalitievorming, bijvoorbeeld door middel van meet-ups en bezoekersprogramma's.**
- **Peer-to-peer learning: deel ervaringen en**

netwerken en analyseer (onverwachte) effecten door middel van een programmologica, impact framework en effectenmeting en -duiding.

- **Bed in alle stappen de internationale samenwerking en het perspectief vanuit de focuslanden in. De internationale partner is cruciaal in het slagen van projecten. In de constructie van het programma dient dit goed te worden gefaciliteerd.**
- **Breder delen van de resultaten en betekenis van projecten, de methodiek en ervaringen in internationale samenwerking door middel van storytelling en andere passende communicatie-uitingen.**

Installatie Stargazing Platform door Bureau LADA, Sara Radi en CILAS. Foto: Zakaria Kacha

2020-2021

Verkennen: Het Stimuleringsfonds zet het najaar van 2020 en het eerste jaar van de beleidsperiode in om de regio's te verkennen en tot een selectie van landen/regio's en thema's te komen waar het programma zich primair op richt. Het fonds vertrekt voor deze verkenning vanuit de aangewezen landen in de Kamerbrief 'Focusregio's en andere nota-onderwerpen' (d.d. 13 november 2018), de beleidsnota Investeren in Perspectief van minister Kaag en de indicaties gegeven in de landenfiches, uitgegeven door het ministerie van Buitenlandse Zaken.

Door middel van expertmeetings en oriëntatierizen krijgt het fonds zicht op de lokale vraag welke (maatschappelijke) thema's relevant zijn in relatie tot de SDG en waar kansen liggen voor een langdurige uitwisseling met het Nederlandse ontwerpveld. Daarin is extra aandacht voor:

- **klimaat en duurzaamheid;**
- **de rol en verhouding van technologie en natuur met de samenleving; en**
- **identiteit en representatie. De verkenning richt zich ook op de praktische condities in de landen om internationale projecten te kunnen opzetten en uitvoeren.**

Quickscan: Het fonds maakt een quickscan van alle projecten die het eerder heeft ondersteund in de regio's West-Afrika/Sahel, Hoorn van Afrika, Noord-Afrika en het Midden-Oosten. Daarnaast organiseert het fonds een serie expertmeetings met sleutelfiguren in het (ontwerp)veld die actief zijn in deze regio's. Dit zijn potentiële aanvragers, adviseurs of samenwerkingspartners.

Netwerkvorming: Het eerste jaar staat ook in het teken van het aanjagen en faciliteren van netwerkvorming tussen het Nederlandse ontwerpveld en de nader te bepalen landen. Hierin zoekt het fonds naar de juiste samenwerkingspartners in Nederland en de regio's. Door middel van expertmeetings, oriëntatierizen en opdracht tot onderzoek.

Partners: Het fonds continueert en intensiveert bestaande partnerships en verkent hiernaast nieuw op te zetten samenwerkingen.

- **Postennetwerk – In het eerste jaar wordt het contact gelegd en de samenwerking opgebouwd met de posten in de regio's. Zij zijn belangrijke stakeholders, zowel voor het fonds als voor de te ondersteunen projecten en teams als het gaat om vragen over de politiek-maatschappelijke situatie, maar ook voor het ontsluiten van netwerken en andere mogelijkheden.**

- **Tijdens de oriëntatiefase werkt het Stimuleringsfonds samen met de posten voor de organisatie en uitvoering van bijeenkomsten en bezoeken. Het laat zich, waar nodig, door de Nederlandse ambassades en/of consulaten in de te selecteren focuslanden informeren over de reputatie van de samenwerkingspartner en de relevantie van het onderwerp in de lokale context. De adviescommissie die het fonds samenstelt, is verantwoordelijk voor de uiteindelijke beoordeling. Tevens voorkomen de posten en het fonds stapeling van middelen door duidelijke afbakening van inhoud en ondersteuning van projecten.**
- **(Inter)nationale initiatieven – In samenwerking met de ministeries wordt een inventarisatie gemaakt van bestaande (inter)nationale initiatieven met betrekking tot de SDG's.**
- **Prins Claus Fonds – Het Stimuleringsfonds zal gedurende de nieuwe periode op regelmatige basis kennis uitwisselen met het Prins Claus Fonds.**
- **HIVOS – Eerder werkte het fonds samen met HIVOS voor de organisatie van de eerste Pan-African Summit in Marrakech, in de nieuwe beleidsperiode verkent het fonds een vervolg voor de samenwerking met HIVOS.**
- **UN-Habitat – De afdeling Urban Labs zal gesprekspartner zijn in de verdere vormgeving van het programma.**

Programmologica: Bij de start van de beleidsperiode zal het fonds een programmologica ontwikkelen in samenwerking met een impact-expert die affiniteit heeft met het werkveld van het fonds. De programmologica zorgt ervoor dat de doelstellingen van het programma helder uiteen worden gezet in partijen, werkwijze en beoogde effecten.

2022 en 2023

Het tweede en derde jaar van de beleidsperiode legt de nadruk op het mobiliseren van het veld door op te roepen tot projectvoorstellen en het ondersteunen door middel van subsidies en opdrachten. Naar aanleiding van de bevindingen uit de verkenningsfase zal het Stimuleringsfonds verschillende instrumenten inzetten. Te denken valt aan open oproepen, residencies, werkplaatsperiodes en deelname aan manifestaties of specifieke samenwerkingen tussen makers, instellingen of grassrootsorganisaties in Nederland en de betreffende landen.

Een beproefd instrumentarium is de open oproep. Afhankelijk van de bevindingen uit het eerste jaar richten de open oproepen zich op landen en thema's. Per serie open oproepen wordt gelet op de balans in disciplines (vormgeving, architectuur en digitale cultuur). Na de lancering van elke serie open oproepen organiseert het fonds meet-ups. Dit zijn bijeenkomsten waarin inspirerende partijen uit de focuslanden een keynotelezing geven, er gelegenheid is vragen te stellen aan het fonds en teams en coalities kunnen worden gevormd.

Het fonds maakt ondersteuning in een aantal fasen mogelijk:

- **Open oproep: initieel voorstel waarin de Nederlandse en internationale partner het vraagstuk adresseren en de eerste aanzet tot aanpak doen.**
- **Verkenning- en startfase: bedoeld om het projectteam te vormen, draagvlak voor het project en de financiering te organiseren en om het project inhoudelijk uit te werken.**
- **Projectaanvraag: uitgewerkt projectvoorstel, methodiek, draagvlak, financiering, communicatie en bereik.**
- **Follow-up/impactfase: voorstel voor de voortzetting van het project. Het voorstel kan verschillende vormen aannemen met als doel onder meer financiering, communicatie en kennisdeling (deze fase vindt in 2024 plaats).**

Procedure

Het fonds zal de systematiek van aanvragen en selectie deels vernieuwen om zo goed mogelijk aan te sluiten bij het type aanvragen en projecten. Te denken valt aan de mogelijkheid van een gesprek met of presentatie aan de adviescommissie.

Impact framework

De programmalogica wordt verder uitgewerkt in een impact framework waarin de meetindicatoren en vormen voor peer-to-peer learning worden ingericht. Gedurende het programma worden verwachte en onverwachte effecten opgehaald, zodoende wordt het narratief van het programma ontwikkeld en de betekenis inzichtelijk. Tussentijds meten via enquêtes, interviews en learning workshops leidt ook tot het aanscherpen

van het instrumentarium van het fonds. Het impact framework is niet alleen gericht op de leercyclus van het fonds, maar juist ook op die van de teams en de projecten. Het benoemen van de impact van de projecten door de teams zelf is onderdeel van dit traject.

2024

Kennisdeling en storytelling

Het laatste jaar in de beleidsperiode staat in het teken van delen van de resultaten, zichtbaarheid van de projecten en het delen van kennis en ervaringen van de teams. Dit manifesteert zich in verschillende vormen en heeft als doel met het bredere cultuurveld en andere domeinen te communiceren. Gedurende de beleidsperiode wordt achterhaald welke media-uitingen het meest effectief zijn om het gewenste publiek te bereiken (beleidsmakers, ontwerpveld, maatschappelijk domein, ontwikkelingssamenwerking partijen, wetenschap, stadsmakers, algemeen geïnteresseerd publiek etc.) en de storytelling van de projecten en het programma over te brengen. In elk geval organiseert het fonds een publieke bijeenkomst in Nederland. Voor de kennisdeling en storytelling zal het fonds samenwerkingen aangaan met externen en/of opdrachten verstrekken.

Impactmeting

In het laatste beleidsjaar komen de projecten tot een afronding (wat betreft de ondersteuning van het fonds) en worden de effecten gemeten, zowel van de projecten als van het programma. Naast cijfermatige data worden vooral ook kwalitatieve data opgehaald over ervaringen, leer- en maatschappelijke effecten, (on)verwachte spin-offs, door middel van interviews,

bijeenkomsten en surveys. Het fonds verwerkt bevindingen gedurende het proces in zijn instrumentarium, waaronder in de vernieuwing van de verantwoordingssystematiek, om zodoende tot een meer lerende vorm van reflectie op subsidieondersteuning en internationale samenwerking te komen.

Budget en verantwoording

De uitgaven van Nederland voor het ontwikkelingsbeleid staan in de rijksbegroting in de nota Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS). De uitgaven in de HGIS bestaan uit:

- **uitgaven volgens de officieel erkende financiering ontwikkelingssamenwerking (ODA); en**
- **uitgaven voor internationaal beleid ('non-ODA').**

Ten opzichte van de beleidsperiode 2017-2020 is het deel ICB-budget dat het fonds van BZ ontvangt verschoven van non-ODA naar ODA. Dat betekent dat deze middelen onderdeel zijn van het ontwikkelingsbeleid. De officieel erkende financiering ontwikkelingssamenwerking (ODA) is een internationale afspraak over wat landen bijdragen aan ontwikkelingssamenwerking. De minister voor BHOS is verantwoordelijk voor de coördinatie van de ODA-middelen.

In overleg met de ministeries is bepaald dat het Stimuleringsfonds voor dit programma hetzelfde percentage apparaatskosten¹³ berekent als voor de activiteiten die vallen onder de instellings-subsidie die het van het ministerie van OCW ontvangt als zbo. Deze apparaatskosten dekken de kosten die het fonds maakt voor alle onderdelen van de uitvoering van het

programma. Het APK-percentage bedraagt 19,14%.

Het fonds zal de verantwoordingsrapportage van deze middelen inrichten volgens de ICB-vereisten van het ministerie van OCW. De verantwoording van zowel de OCW- als de BHOS-middelen wordt daarom onderdeel van de reguliere jaarverantwoording van het Stimuleringsfonds. Het programma zal wel, waar mogelijk, aansluiten bij de door BHOS ontwikkelde 'Theories of Change' voor de beleidsprioriteiten.¹⁴

¹³ Met apparaatskosten wordt de definitie uit het Handboek verantwoording subsidies cultuurfondsen 2017-2020 gevolgd.

¹⁴ Zie www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/ontwikkelingssamenwerking/documenten/publicaties/2018/11/08/theory-of-change-ontwikkelingssamenwerking-voor-meer-informatie-over-deze-Theory-of-Change.

Meerjarenbegroting 2021-2024 internationaal cultuurbeleid

	2021	2022	2023	2024	Totaal begroting 2021-2024
	€	€	€	€	€
Subsidieverleningen	1.483.600	2.283.600	2.283.600	1.483.600	7.534.400
Deelregeling Internationalisering	720.000	720.000	720.000	720.000	2.880.000
Vouchers presentaties buitenland	100.000	100.000	100.000	100.000	400.000
Talentontwikkeling in Internationale Context	90.000	90.000	90.000	90.000	360.000
Internationale residenties en werkplaatsen	50.000	50.000	50.000	50.000	200.000
Internationale manifestaties	115.000	115.000	115.000	115.000	460.000
Inclusive Cities and Societies through Design	408.600	1.208.600	1.208.600	408.600	3.234.400
Flankerende activiteiten	54.008	54.008	54.008	54.008	216.032
Apparaatskosten programma ICB	458.642	458.642	458.642	458.642	1.834.568
Cultuurbeleid (OCW/BZ)	2.396.250	2.396.250	2.396.250	2.396.250	9.585.000

Bijlage #2

Samenwerking rijkscultuurfondsen

De rijkscultuurfondsen spelen een centrale rol in het culturele en artistieke leven van Nederland. Ze stimuleren ontwikkeling en vernieuwing in de cultuursector, maar zorgen ook voor continuïteit die doorgroei mogelijk maakt. Ze vervullen zodoende, samen met de Basisinfrastructuur (BIS), een infrastructurele taak in het cultuurbestel. De rijkscultuurfondsen zijn op veel terreinen actief, zowel nationaal als internationaal en binnen alle cultuurdisciplines: beeldende kunst, podiumkunsten, film, creatieve industrie, erfgoed, cultuurparticipatie, -educatie en letteren. In deze rolverdeling zijn de fondsen niet alleen deskundig uitvoerder, maar ook belangrijk initiatiefnemer en beleidsvoorbereider op hun terreinen. Inhoudelijke kennis speelt hierbij een prominente rol, maar ook de relatieve afstand waarmee de fondsen als zelfstandige bestuursorganen tot de politiek en het cultuurbeleid staan. Het belang van deze relatief onafhankelijke positie voor het kunstenveld werd benadrukt door de Visitatiecommissie Cultuurfondsen 2018.

Naast bemoeienis met de afzonderlijke disciplines en sectoroverstijgende beleids-terreinen voelen de fondsen een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een integrale visie op de cultuursector als geheel. In het belang hiervan hebben de fondsen in de loop der jaren de strategische samenwerking versterkt, zowel lokaal en regionaal, nationaal als over de grenzen. Belangrijke aandachtspunten daarbij zijn de zorg voor een gezonde balans tussen continuïteit en vernieuwing, aanbod en afname, en afstemming tussen lokaal, regionaal, landelijk en internationaal beleid. Door hun relatief onafhankelijke positie kunnen fondsen binnen het Nederlandse cultuurbeleid vorm en inhoud geven aan een dynamische wisselwerking tussen beleid en praktijk.

De veranderingen in het cultuurstelsel per 2021 maken dat er een nieuwe balans moet worden gevonden tussen rijks-, regionaal en door de fondsen ondersteund aanbod. Vanuit de rol als beleidsvoorbereider op hun terreinen zullen de fondsen hun gezamenlijke, inhoudelijke inbreng blijven leveren voor een heldere afstemming en rolverdeling, in overleg met alle actoren, waarbij met name het functioneren van de driehoek OCW-fondsen-Raad voor Cultuur bijzondere aandacht moet krijgen.

Samenwerking

De onderlinge strategische en beleidsmatige samenwerking is inmiddels structureel ingebed in de praktijk van de fondsen. Ook in de nieuwe cultuurperiode zullen de fondsen gezamenlijk invulling geven aan discipline-overstijgende activiteiten, internationale beleidsaangelegenheden en projecten, en de communicatie met het Koninkrijk, waarbij steeds zal worden afgewogen voor welke fondsen en voor

welke makers en instellingen samenwerking het meest relevant is. Dit heeft in de afgelopen jaren geresulteerd in verschillende onderlinge samenwerkingsverbanden, gedeelde regelingen en programma's, waarvan vele inmiddels een structureel karakter hebben en ook na 2021 zullen worden voortgezet. In sommige gevallen zijn hier ook private fondsen als partner bij betrokken. Een overzicht van samenwerkingsverbanden en -regelingen staat onder aan deze tekst.

Aandacht voor cross-sectorale en interdisciplinaire aanvragen

Ook in de nieuwe beleidsperiode borgen de fondsen dat aanvragen die discipline-overstijgend en inhoudelijk interessant zijn, voor een bijdrage in aanmerking komen. Voor aanvragers die opereren op het snijvlak van de werkterreinen van de fondsen stemmen de fondsen hun regelingen af en/of verwijzen zij naar elkaar door. In 2017 stelden de zes fondsen gezamenlijk één aanspreekpunt in voor cross-sectorale vragen, dat ook in de komende cultuurperiode zal worden gecontinueerd. Zowel projecten die meerdere cultuurgebieden combineren als projecten die een duidelijk maatschappelijke component hebben, kunnen bij het aanspreekpunt terecht voor advies.

Hierbij kan worden opgemerkt dat alle fondsen inmiddels interdisciplinair opereren. Ze hebben specifieke regelingen voor innovatieve en vernieuwende projecten waarbinnen verbindingen met andere disciplines worden aangemoedigd. Het aantal mogelijkheden voor ondersteuning van grensverleggende, vernieuwende of cross-disciplinaire projecten bij de fondsen is de afgelopen jaren flink uitgebreid. Daarmee wordt niet alleen de samenwerking

tussen de fondsen verder versterkt, maar zijn ook de verbindingen tussen de disciplines vergroot en de versnippering van aanvragen verminderd.

De fondsen zien het als hun taak vinger aan de pols te houden van de ontwikkelingen in de kunsten en in het veld en daarbij passen een open blik en de bereidheid tot verandering. Waar verbeteringen mogelijk zijn zullen de fondsen die toepassen, bijvoorbeeld in de wijze waarop de mogelijkheden en ruimte voor ondersteuning van cross-disciplinaire en nieuwe vormen zichtbaar worden gemaakt.

Internationaal

Ook buiten de landsgrenzen trekken de fondsen waar mogelijk en zinvol gezamenlijk op. De hiervoor geoordeelde ICB-middelen worden ingezet om de internationale positie van kunst en cultuur uit Nederland te stimuleren, te markeren en de internationale samenwerking te bevorderen. Met name bij grootschalige internationale manifestaties en campagnes heeft samenwerking meerwaarde, maar ook kleinschaliger thematische projecten, zoals die gericht op kinder- en jeugdcultuur, waarbij twee of meer fondsen de krachten bundelen zijn succesvol. De inzet en ondersteuning van de Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland is daarbij essentieel. De fondsen hechten eveneens groot belang aan een vruchtbare samenwerking met Dutch Culture op basis van een heldere afstemming en rolverdeling. Samen met Dutch Culture zullen de fondsen zich inspannen om die samenwerking de komende periode verder te optimaliseren. De fondsen volgen het Beleidskader Internationaal Cultuurbeleid 2021-2024 dat meer ruimte en flexibiliteit biedt om de internationale ambities van de fondsen te kunnen realiseren.

Caribisch deel van het Koninkrijk

In het beleidskader 2021-2024 wordt de fondsen gevraagd hun regelingen ook open te stellen voor het Caribisch deel van het Koninkrijk en daarbij aandacht te hebben voor de toegankelijkheid op de eilanden. De fondsen willen in dit kader gezamenlijk onderzoeken hoe zij de communicatie met de eilanden kunnen versterken.

Structureel overleg

Om hun effectiviteit verder te vergroten hebben de fondsen ook op collegiaal niveau hun samenwerking geïntensiveerd. Er is structureel overleg van de directeuren over strategie en (beleids)ontwikkeling. Medewerkers van de fondsen nemen deel aan een gezamenlijke werkgroep diversiteit waarin ook de private fondsen vertegenwoordigd zijn. De juristen van de fondsen hebben periodiek overleg. Zij hebben, conform de aanbeveling van de visitatie-commissie, de onderlinge performance inzake bezwaren vergeleken. Controllers bespreken zaken die de financiën aangaan en stemmen begrotingsbeheer en verantwoording af. Ict-medewerkers vervangen elkaar bij afwezigheid en wisselen informatie uit. Er is halfjaarlijks overleg van communicatiemedewerkers voor kennisdeling op het gebied van communicatiebeleid, onder meer richting potentiële aanvragers. De vijf personeelsvertegenwoordigingen en de ene ondernemingsraad wisselen onderling kennis uit. Ook op het gebied van HR wordt expertise gedeeld. Daarnaast is er de werkgroep onderzoek fondsen die zich buigt over evaluaties en onderzoek en samen met het ministerie van OCW optrekt. In het kader van de Europese privacywetgeving Algemene verordening gegevensbescherming (AVG), die mei 2018 in

Get a Grant event met Mondriaan Fonds

werking trad, benoemden de fondsen gezamenlijk een onafhankelijke functionaris gegevensbescherming (FG), die toezicht houdt op en adviseert over de naleving van de verordening.

De fondsen constateren dat de inmiddels ontwikkelde overlegstructuur het benodigde houvast biedt voor het bewaken van de balans tussen samenwerking waar het kan en autonomie/maatwerk waar het moet.

Stedelijke regio's

Naar aanleiding van de opgestelde regioprofielen hebben de fondsen gesprekken gevoerd met de vijftien stedelijke regio's over betere, mogelijk soms zelfs andere, samenwerkingen en allianties die in de toekomst beter het belang van de regionale infrastructuur ondersteunen. Momenteel werken de fondsen vooral samen met regio's, die niet noodzakelijk samenvallen met de vijftien stedelijke regio's. Daarbij is sprake van maatwerk per fonds en per discipline. Desalniettemin is de inzet van de fondsen gericht op betere afstemming, samenwerken waar dat kan en een intensievere uitwisseling van relevante ontwikkelingen.

Codes

De fondsen handelen naar de Governance Code Cultuur; een afvaardiging van de directeuren was namens alle fondsen betrokken bij de totstandkoming van de hernieuwde code die door Cultuur+Ondernemen in 2019 werd uitgebracht. De komende beleidsperiode zullen de fondsen extra aandacht besteden aan de nieuwe Code Diversiteit & Inclusie en de Fair Practice Code die de fondsen – toegesneden op iedere deelsector – als subsidievoorwaarde hanteren. Ook bij de vernieuwing van de Code Diversiteit & Inclusie waren de fondsen inhoudelijk betrokken. De Fair Practice Code maakt deel uit van de door de cultuursector breed gedragen 'Arbeidsmarktagenda voor de Culturele en Creatieve Sector 2017-2023'. Een vertegenwoordiging van de fondsen heeft zitting in de Regiegroep Uitvoering Arbeidsmarktagenda, die de voortgang van de agenda bewaakt en begeleidt. De Regiegroep wordt in 2020 omgevormd tot een nieuwe ondersteuningsstructuur, het Platform Arbeidsmarkt Culturele en Creatieve Toekomst (PACCT), waarin de cultuurfondsen eveneens vertegenwoordigd zullen zijn.

Overzicht samenwerkingsverbanden en -regelingen fondsen

samenwerkende fondsen	samenwerking / regeling	beschrijving	samenwerkende fondsen	samenwerking / regeling	beschrijving
Filmfonds en Mondriaan Fonds	De Verbeelding	Films op het snijvlak van beeldende kunst en cinematografie, gemaakt in een samenwerking tussen kunstenaars en producenten.	Fonds Podiumkunsten en Fonds voor Cultuurparticipatie	Urban kunstenaars	Samenwerking bij de talentontwikkeling van jonge urban kunstenaars, die sinds 2018 verder is uitgebreid.
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en Letterenfonds	Literatuur op het Scherm	Dichters/schrijvers maken met vormgevers nieuw werk in het digitale domein.	Filmfonds en Letterenfonds	Netwerkbijeenkomsten	Organisatie internationale netwerkbijeenkomsten voor filmproducenten en rechtenmanagers van literaire uitgeverijen.
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en Mondriaan Fonds	Voorlichting talent binnen en buiten het kunstvakonderwijs	De fondsen geven gezamenlijk voorlichting over o.a. talentontwikkeling en regelingen bij de fondsen. Dit gebeurt binnen en buiten het kunstvakonderwijs.	Letterenfonds en Fonds Podiumkunsten	Regeling toneelschrijvers	Gezamenlijke werkbijdrage voor theatertekst met het doel de kwaliteit, diversiteit en ontwikkeling van het Nederlands theaterrepertoire te stimuleren.
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en Mondriaan Fonds	Residency Arita/ Japan	Het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en het Mondriaan Fonds bieden sinds 2016 gezamenlijk twee residencyperioden aan in de Japanse keramiekregio Saga. De werkperiode in Japan biedt aan veelbelovende kunstenaars en ontwerpers de ruimte om onderzoek te doen op artistiek en technisch gebied en hun eigen werk te ontwikkelen. Een belangrijk uitgangspunt van deze residency is om speciale technieken te leren binnen de oudste keramische industrie van Japan en deze in het eigen werk toe te passen.	Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, Mondriaan Fonds en Fonds voor Cultuurparticipatie	Digitaal erfgoed	Samenwerking met betrekking tot regelingen rondom digitaal erfgoed.
Filmfonds en Stimuleringsfonds Creatieve Industrie	Immerse\Interact	Met de regeling Immerse\Interact worden projecten binnen het interdisciplinaire medialandschap gestimuleerd. Artistiek onderzoek en experiment op het vlak van digital storytelling en de inzet van interactieve of immersieve media staan hierbij centraal.	Fonds Podiumkunsten, Fonds voor Cultuurparticipatie en VSBfonds, in afstemming met Mondriaan Fonds	Matchmakers steden	Een gezamenlijk netwerk van matchmakers in zestien steden, waaronder Groningen, Arnhem en Eindhoven. In de steden bewegen zich de cultuurmakers van morgen wier werk en werkwijze onlosmakelijk verbonden zijn met de stedelijke dynamiek. Door de inzet van matchmakers die geworteld zijn in de steden en daar hun werkpraktijk en netwerk hebben, hopen de fondsen veel nieuwe initiatieven te bereiken. Het Mondriaan Fonds heeft in 2017 vier regiomakelaars aangesteld in Noord-, Midden- en Zuid-Nederland. Zij hebben een onderzoekende en stimulerende rol bij het bereiken van potentiële aanvragers, opdrachtgevers en adviseurs. Een andere taak is het signaleren van nieuwe initiatieven, doelgroepen en andere actuele ontwikkelingen op het gebied van beeldende kunst en cultureel erfgoed. Tussen matchmakers en regiomakelaars organiseren de drie fondsen regelmatig afstemming.
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, Mondriaan Fonds en Fonds Cultuurparticipatie	Stimuleren Eigentijds gebruik ambachten	Het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en Mondriaan Fonds hebben een open oproep ontwikkeld voor ontwerpers en beeldend kunstenaars om een samenwerking aan te gaan met een of meerdere ambachtslieden en zo eigentijds gebruik van ambachten te stimuleren. Het Fonds voor Cultuurparticipatie zet in op eigentijdse beoefening en het borgen van onder andere ambachtelijke kennis en vaardigheden via de regeling Immaterieel erfgoed.			
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en het Fonds Podiumkunsten	Upstream	Met Upstream ondersteunt het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie samen met het Fonds Podiumkunsten en Sena vernieuwende artistieke formats en samenwerkingen binnen de Nederlandse pop-/urban muziek. De fondsen en Sena willen met behulp van Upstream de muziekindustrie in Nederland verbreden en versterken, internationaal sterker voor de dag komen en cross-overs naar andere disciplines stimuleren.			

samenwerkende fondsen	samenwerking / regeling	beschrijving
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, Fonds Podiumkunsten, Filmfonds, Letterenfonds en Mondriaan Fonds	Residency Van Doesburghuis	Fondsen bieden sinds 2017 via open oproepen gezamenlijk een residency aan in het Van Doesburghuis in Meudon-Val-Fleury/Parijs, waar makers hun artistieke praktijk verder kunnen ontwikkelen.
Letterenfonds en Fonds Podiumkunsten	#NieuweStukken	Subsidieregeling sinds november 2018 voor beginnende schrijvers (ook dichters en woordkunstenaars) van wie de verhalen nog te weinig te horen zijn op de Nederlandse podia. Er wordt samengewerkt met vijf partners die ervaring hebben met het produceren van teksten voor het podium, en een netwerk hebben dat aanvullend is op het netwerk van de fondsen. Jaarlijks is er ruimte voor tien beginnende schrijvers.
Fonds Podiumkunsten t.b.v. alle sectoren	Slecht Weer Fonds	Revolverend fonds waaruit festivalorganisaties die een tekort hebben opgelopen als gevolg van onvoorziene omstandigheden een bijdrage kunnen krijgen. Het staat open voor festivals uit alle sectoren.
Alle zes cultuurfondsen	Aanspreekpunt cross-sectorale vragen	Gezamenlijk aanspreekpunt voor (potentiële) aanvragers van projecten die meerdere cultuurgebieden combineren en projecten die een duidelijk maatschappelijke component hebben.

Bijlage #3

Recept voor de toekomst

recept voor de toekomst

In september 2019 dachten ruim 125 personen uit de creatieve sector mee over het nieuwe beleidsplan van het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie. De suggesties zijn als potentiële ingrediënten gebundeld in dit document. Deze inventarisatie biedt geen antwoorden maar inspiratie voor zowel het fonds als de hele sector.

context

In 2021 start de nieuwe beleidsperiode van het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en dat betekent dat er een nieuw beleidsplan moet worden geschreven. Daarom ging het fonds in dialoog met makers, instellingen en andere betrokkenen over wat allemaal speelt in het veld. Wat zijn de tendensen en wensen, wat gebeurt er in het buitenland en welke ontwikkelingen zijn zichtbaar binnen de verschillende disciplines.

Tijdens drie sessies in Tilburg, Arnhem en Rotterdam ging een verscheidenheid aan deelnemers met elkaar in gesprek over specifieke onderwerpen die spelen in de sector. De gesprekken leverden een breed palet aan opmerkingen, aanbevelingen en ervaringen op, die bondig zijn samengevat in deze ingrediëntenlijst. Het fonds zal zich door deze lijst laten inspireren bij de ontwikkeling van het nieuwe beleidsplan voor 2021–2024.

zo ziet de sector het fonds

Tijdens de Denk je mee-sessies werden steekwoorden verzameld die omschrijven hoe de sector het fonds ervaart en dat leverde mooie complimenten op. De top-5 bestaat uit:

1. open

Het fonds is open-minded, uitnodigend en open naar klanten en de regio.

2. vernieuwend

Vooruitstrevend, leergierig, nieuwsgierig, jong, fris en toekomstgericht.

3. betrokken

Begaan met het werkveld en de samenleving.

4. goed georganiseerd

Competent, degelijk en professioneel.

5. belangrijk

Wat fijn dat dit fonds bestaat, het werkt echt stimulerend.

Naast deze lovende woorden werden natuurlijk ook enkele kritische noten gekraakt: sommigen ervaren het fonds juist als hoogdrempelig en weinig flexibel.

De behoefte aan feedback werd ook genoemd: aanvragers willen hun eventuele afwijzing graag tot leermoment omvormen. Daar kan het fonds nog een slag in maken met betrekking tot de communicatie met de aanvragers.

deze thema's kwamen veelvuldig ter sprake

netwerkfunctie

Makers willen graag in contact komen met andere aanvragers. Ze willen nieuwe verbindingen leggen, leren van elkaars ervaringen en op die manier de industrie in haar geheel versterken. Hoewel dit geen taak van het fonds is, lenen de activiteiten van het fonds zich hier goed voor. Dit is een uitnodiging aan het veld om samen initiatieven te (blijven) ontplooiën.

aanvraagdrempels

Voor veel ontwerpers is het maken van een aanvraag een taaie kwestie, ook omdat de aanvraagprocedure zo'n talig en langdurig traject is. De wens leeft dat de manier van aanvragen meer divers mag zijn, rekeninghoudend met de aanvrager. Vanzelfsprekend blijft een zorgvuldige procedure noodzakelijk omdat het publiek geld betreft. Het veld hoopt dat het fonds vaker op locatie uitleg geeft over wat het fonds kan betekenen.

buiten de hokjes

Veel makers stellen dat hun werk niet in één enkele discipline te vangen valt. Dat maakt aanvragen soms ingewikkeld. Er is behoefte aan de mogelijkheid disciplines te kunnen omzeilen in een aanvraag. Tegelijkertijd kent multidisciplinariteit ook het gevaar dat specialisatie verloren gaat. Een kwestie van balans. Van hokjesdenken naar andere kaders.

kleine aanvragen

Er is behoefte aan een potje voor het ontwikkelen van kleine projectaanvragen. Een regeling die bescheiden bedragen geeft aan experimenten ook buiten de grote steden.

balans

Een terugkerend thema was de zoektocht naar balans tussen vakspecifieke kennis en multidisciplinariteit en die tussen jonge en ervaren makers.

aan tafel

architectuur

dit kan het veld doen:

- Zoek naar integrale samenwerking over het gehele proces – vanaf begin tot einde -, waarbij alle partijen betrokken zijn. Dus zowel bestuurlijke partijen als ontwerpende partners
- Neem de verbindende rol meer pro-actief op

dit kan het fonds doen:

- Een open oproep of deelregeling voor ontwerpend onderzoek zou welkom zijn: net als steun voor het vooronderzoek bij kleine aanvragen
- Impact maken mag explicieter aandacht krijgen als selectie criterium

vormgeving

dit kan het veld doen:

- Stel een specifiek doel of thema centraal als vertrekpunt, neem bijvoorbeeld een grote opgave zoals het klimaat
- Zoek zelf de samenwerking met andere disciplines

dit kan het fonds doen:

- Vormgeving is breed inzetbaar voor maatschappelijk kwesties, maar geef ook ruimte aan artistiek werk, want zonder artistieke ontwikkeling (experiment en innovatie) kunnen de oplossingen voor maatschappelijk opgaven niet worden gevonden
- Houd de balans tussen vak kennis en ambacht (die verloren dreigen te gaan) en innovatie

digitale cultuur

dit kan het veld doen:

- Koester de vrije ruimte als maker
- Denk niet alleen in oplossingen of resultaten: falen is een belangrijk onderdeel binnen onderzoek en experiment

dit kan het fonds doen:

- Meer duidelijkheid bieden over wat er allemaal onder 'digitale cultuur' wordt verstaan
- Geef meer ruimte aan game-ontwerpers in het fonds

disclaimer

Dit recept bestaat uit een verzameling meningen, inzichten, suggesties, ambities en ideeën, die zijn bijeengebracht door deelnemers aan de Denk je mee-sessies die op 16, 23 en 30 september 2019 plaatsvonden in Tilburg, Arnhem en Rotterdam. Dit recept pretendeert geenszins volledig te zijn en sluit alternatieve ideeën en perspectieven niet uit. Wel geeft dit recept een goed inzicht welke ingrediënten nodig kunnen zijn voor een gezonde keten in de creatieve industrie. Aan het recept kunnen geen rechten worden ontleend.

Dit recept is gebaseerd op wat de deelnemers ter tafel hebben gebracht aan ingrediënten. Per tafelgesprek stond een van de volgende thema's centraal: architectuur, vormgeving, digitale cultuur, cultuurcodes, internationalisering en professionalisering & talentontwikkeling.

internationalisering

dit kan het veld doen:

- Wees kritisch over wat internationalisering oplevert, en ga voor een duurzame samenwerking
- Uitwisseling met eerdere aanvragers en elkaars internationale netwerk benutten maakt internationalisering makkelijker. Je hoeft niet het wiel in je eentje uit te vinden, bovendien sta je sterker als groep

dit kan het fonds doen:

- Laat publiek, makers en curatoren uit het buitenland meer kennis maken met Nederlandse makers
- Het fonds kan duidelijker zijn over wat 'internationalisering' precies is

professionalisering & talentontwikkeling

dit kan het veld doen:

- Zoek elkaar op: deel kennis met elkaar via mentoren, coaching of netwerkbijeenkomsten
- Brug bouwen tussen opleidingen en de carrière die volgt, in de ontwikkeling van ondernemerschap

dit kan het fonds doen:

- Richt je niet alleen op jonge makers, maar houd in de regelingen rekening met alle makers
- Doorverwijzen naar andere organisaties, subsidies en regelingen wanneer dat mogelijk is

cultuurcodes

dit kan het veld doen:

- Wees fair naar jezelf: naleven van Fair Practice is een gedeelde verantwoordelijkheid
- Code-angst wegnemen door het delen van de best practices met toepasbare tips

dit kan het fonds doen:

- Ken geen aanvragen toe waarin de begroting niet reëel is
- Wees transparant over hoe het fonds zelf de cultuurcodes toepast

het team

Syb Groeneveld, Aline Knip gaven het startschot. Ruim 125 deelnemers brachten ingrediënten in. Angelique Spaninks, Nadia Jellouli-Guachati, Lucas Verweij, Yassine Salihine en Ellen ter Gast boden ter plaatse reflectie. Concept & realisatie: creative consultancy Cornelis Serveert en alle fondsmedewerkers.

© 22/10/2019

Colofon

Tekstredactie: Els Brinkman
Ontwerp: Studio Van Onna
© Stimuleringsfonds Creatieve Industrie 2020

stimuleringsfonds creatieve industrie

**vormgeving
architectuur
digitale cultuur**

**p.o. box 29066
3001 gb rotterdam**

**groothandelsgebouw
ingang c, 5e etage
weena 723, rotterdam**

**+31 (0)10 436 16 00
info@stimuleringsfonds.nl
www.stimuleringsfonds.nl**